UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Jendřejas

Veřejnoprávní úprava využívání obnovitelných zdrojů energie v České republice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jakub Handrlica, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra správního práva a správní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 6. 12. 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 211 956 znaků včetně mezer.

Jan Jendřejas

V Praze dne 18. 12. 2020

Rád bych poděkoval doc. JUDr. Jakubu Handrlicovi, LL.M. Ph.D., za ochotné přijetí k odbornému vedení mé práce, značnou vstřícnost a neobvykle hladkou komunikaci, jakož i cenné návrhy a připomínky k mé práci.

Dále děkuji všem, kteří mě podporovali při studiu a vývoji v profesním životě, zejména své rodině, přítelkyni a nejbližším přátelům.

Obsah

Úvod 1
1 Obnovitelné zdroje energie jako právní pojem 4

1.1 Výroba elektrické energie 4
1.2 Zdroje elektrické energie 5
1.3 Obnovitelné zdroje energie 6

2 Obnovitelné zdroje energie v ČR včera 15

2.1 Mezinárodněprávní dokumenty před vstupem ČR do EU 16
2.2 Česká právní úprava před vstupem ČR do EU 17
2.3 Česká právní úprava po vstupu ČR do EU – Zákon o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie 18
2.4 Zelená úsporám 22

3 Obnovitelné zdroje energie v ČR dnes 24

3.1 Zákon o podporovaných zdrojích energie a jeho evropské předlohy 24

3.1.1 Podpora výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie 26
3.1.2 Podpora výroby tepla z obnovitelných zdrojů energie 31
3.1.3 Zákon o rozvoji obnovitelných zdrojů energie – německá právní úprava 32

3.2 Energetický zákon 36

3.2.1 Působnost MPO podle Energetického zákona 37
3.2.2 Působnost ERÚ podle Energetického zákona 38

3.3 Zákon o hospodaření energií 40
3.4 Nová zelená úsporám 41
3.5 Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 41

4 Obnovitelné zdroje energie v ČR zítra 44

4.1 Evropský tlak – Zimní balíček 44

4.1.1 Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ 45
4.1.2 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou 51

4.2 Novela Zákona o podporovaných zdrojích energie 53
4.3 Věcný záměr nového energetického zákona 61
4.4 Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu 66

4.4.1 Reakce odborné veřejnosti na NKEP 69
4.4.2 Posudek Komise 70
4.4.3 Integrovaný národní energetický a klimatický plán SRN 72

Závěr 74

Seznam použitých zkratek 76
Seznam použitých zdrojů 78
Abstrakt 88
Abstract 89

Úvod

Existuje několik problémů, kterým v současné době čelí celá planeta Země, či alespoň její většina. Na předních příčkách pomyslné soutěže v palčivosti těchto problémů by se zřejmě umístila pandemie viru COVID-19, vysoko bychom také našli robotizaci a s ní související úpadek pracovního trhu (resp. revoluci, záleží na přístupu). Mnoho hodnotitelů by za velmi urgentní označilo i problémy spojené s globalizací či nárůst nacionalismu a ideové rozdělení obyvatelstva. Všechny tyto problémy jsou jistě značné a jejich řešení není možné odkládat ani na něm šetřit. Jeden problém nad nimi ale činí svou závažností a ničivým potenciálem – globální změny klimatu. Celosvětové tání ledovců, vymírání živočišných druhů, změny migračních schémat nebo extrémní výkyvy počasí působící škody jsou jen některé z již zmapovaných dopadů klimatických změn.[1] Snižování emisí skleníkových plynů a omezování čerpání přírodních zdrojů jsou způsoby, kterými je možné tyto dopady zmírnit a hrozící kolaps zvrátit. K tomu mimo jiné vede i širší využívání obnovitelných zdrojů energie.

Obnovitelné zdroje energie bude do budoucna stále náročnější ignorovat či snižovat jejich význam. Například společnost Bloomberg sestavila seznam osmi hlavních výzev světové energetiky, mezi které zařadila dvě, které přímo souvisí s obnovitelnými zdroji – propad ceny technologií ve větrné a solární energii a levné a dostupné baterie (skladování energie).[2] Správné legislativní uchopení těchto výzev pak bude mít naprosto zásadní roli v dalším vývoji technologií a zejména v investicích do obnovitelných zdrojů energie. Veřejné právo se obnovitelnými zdroji energie zabývá, a to jak na evropské, tak na české úrovni. Obnovitelným zdrojům je v rámci práva energetického věnována zvláštní pozornost, a tak je to jistě správně. Je ale tato pozornost dostatečná? Stačí na to, aby byla česká veřejnoprávní regulace využívání obnovitelných zdrojů energie aktuální a odpovídala výzvám, jakým mají obnovitelné zdroje energie celosvětově čelit? Na to se pokusí odpovědět tato práce. Jejím cílem není prostý popis současné regulace, jako spíše zamyšlení nad jejím vývojem, nedostatky, kvalitami a budoucností. Při jejím zpracování byla využita metoda deskriptivní, analytická, jakož i komparativní.

S touto logikou se práce dělí do čtyř částí. V části první se práce soustředí na definice nejdůležitějších pojmů v oblasti obnovitelných zdrojů, které budou zásadní pro snadné pochopení

[1] Mezinárodní panel pro změny klimatu. Summary for policymakers. In: *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge, United Kingdom a New York, NY, USA: Cambridge University Press, s. 4–5.

[2] Bloomberg New Energy Finance. *New Energy Outlook 2016: Long-term projections of the global energy sector: Executive Summary*. [online]. Dostupné z http://www.bloomberg.com/company/new-energy-outlook/ [cit. 2020-12-03].

konkrétní regulace. Čtenář se seznámí s pojmy podstatnými jak pro oblast obnovitelných zdrojů, tak pro energetiku jako takovou, tedy pojmy výroby a zdroje elektrické energie. Nakonec bude proveden definicí zdroje obnovitelného, jako ústředního pojmu této práce a rozborem a definicí jednotlivých zdrojů, které právo za obnovitelné označuje.

V druhé části práce bude čtenář seznámen s vývojem právní úpravy v oblasti obnovitelných zdrojů energie v ČR. Energetické právo jako celek je oborem s významným mezinárodním aspektem, proto bude úvod této části věnován mezinárodní regulaci využívání obnovitelných zdrojů energie. Zcela zásadním přelomem v této oblasti byl nicméně vstup ČR do Evropské unie v roce 2005, který vedl českou politickou reprezentaci k většímu důrazu na obnovitelné zdroje energie a ochranu přírodních zdrojů jako takovou. Některé změny tvořily nutné předpoklady pro vstup ČR do EU, některé přišly až po něm. Větší prostor bude věnován zcela zásadnímu právnímu předpisu v oblasti obnovitelných zdrojů energie – Zákonu o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. Konec této části potom zmíní první rozsáhlejší český program podpory investic do obnovitelných zdrojů energie, Zelenou úsporám.

Třetí část práce je věnována současnému stavu veřejnoprávní regulace obnovitelných zdrojů energie v ČR, a to z pohledu tří zásadních právních předpisů, které tvoří její hlavní pilíře. Jmenovitě jde o Zákon o podporovaných zdrojích energie, Energetický zákon a Zákon o hospodaření energií. Ač se beze sporu jedná o české právní předpisy, není možné ignorovat fakt, že velká část úpravy je přinejmenším inspirována sekundárním právem EU, pokud z něj přímo nevychází. Z toho důvodu je česká úprava konfrontována s úpravou evropskou, zejména v podobě Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ, která přinesla českému zákonodárci mnoho povinností. Jak se s nimi vypořádal se dozví čtenář v první podkapitole druhé části.

Regulace využívání obnovitelných zdrojů energie není ani zdaleka výhradně českým tématem, spíše naopak, národních specifik je v této oblasti velice málo. Nabízí se proto zkoumat, jakým způsobem se se stejnými problémy vypořádávají jiné státy. Česká republika má v této oblasti výhodu blízkého sousedství a partnerství se zemí, která se zdá být průkopníkem v oblasti obnovitelných zdrojů energie – Spolkovou republikou Německo. Srovnání české a německé právní úpravy tedy může čtenáři přinést důležitý vnější pohled a odhalit slabiny a silné stránky obou úprav. Zřejmě pak nebude překvapením, která z úprav je bohatší na slabiny a která na silné stránky.

V dalších podkapitolách třetí části bude čtenář seznámen s dopady dalších energetických zákonů, které můžeme pro oblast obnovitelných zdrojů energie považovat za méně významné. Nebylo by účelné dlouze popisovat celý obor energetického práva, který se v těchto předpisech z velké části skrývá, nicméně na druhou stranu není možné vynechat ty střípky regulace obnovitelných zdrojů energie, které předpisy nabízí. Závěr třetí části je pak věnován současným

programům podpory obnovitelných zdrojů energie, které Česká republika nabízí a do značné míry odpovídá na otázku, zda je možné dosáhnout potřebného rozvoje bez razantních změn v této oblasti.

Poslední část práce je věnována budoucnosti – jak asi bude vypadat regulace využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR v nejbližších letech? Odpověď na tuto otázku je možné hledat v řadě dokumentů s větší či menší jistotou. Již schválená a platná Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ nabízí poměrně velkou jistotu, výklad českého zákonodárce při transpozici ale nemusí být doslovný, je proto zajímavé sledovat, jak se s novinkami vyrovnal v návrhu novely Zákona o podporovaných zdrojích energie a věcném záměru nového energetického zákona. Jisté vodítko pak může poskytnout koncepční dokument – Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu. A jelikož se jedná o dokument vyžadovaný předpisem EU od každého členského státu, opět se nabízí srovnání českého přístupu s německým, které bude tvořit závěr poslední části práce.

1 Obnovitelné zdroje energie jako právní pojem

Definovat obnovitelné zdroje je z právního hlediska významné zejména ze dvou důvodů. Oba jsou navázány na politická rozhodnutí podporovat využívání obnovitelných zdrojů na úkor zdrojů neobnovitelných, motivovaných ochranou přírodního bohatství a oslabením negativních dopadů činností člověka na ekosystémy. Prvním důvod je ekonomický, spojený s rozdílnou veřejnou podporou pro využívání obnovitelných a neobnovitelných zdrojů energie. Pro jednoznačné určení, kdo má nárok na veřejnou podporu a kdo ne, je nutné tyto skupiny jednoznačně rozlišit. Dalším důvodem je statistika, která má význam pro zpětnou kontrolu úspěšnosti přijatých opatření. Efektivita veřejných podpor nemůže být změřena bez přesných statistických údajů, které musí vycházet z jednotné metodiky, ke které je jasné vymezení pojmů naprosto nezbytné. Tento důvod je ještě významně posílen energetickou politikou Evropské unie, která zejména v poslední době klade na zvyšování podílu obnovitelných zdrojů na produkci energie stále větší důraz. Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ nastavila závazný cíl nejméně 20 % podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie v roce 2020,[3] Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ potom tento cíl pro rok 2030 zvýšila na 32 %.[4] K hodnocení splnění těchto cílů, ať už celkovému nebo ze strany jednotlivých členských států, je nutná přesná statistika založená na jednotných definicích.

Pro stejné účely a pro správné uchopení dalších pojmů je třeba definovat i obecnější termíny, které se nevztahují jen k obnovitelným zdrojům energie, ale k energetice celkově. Těmi jsou zejména *výroba elektrické energie* a *zdroj elektrické energie*.

1.1 Výroba elektrické energie

Při hledání legální definice výroby elektrické energie se zdá být rozumným východiskem Energetický zákon. Ten však výrobu elektrické energie přímo nedefinuje, pouze v § 2 odst. 2 č. 18 definuje výrobnu elektřiny jako „*energetické zařízení pro přeměnu různých forem energie na elektřinu, zahrnující všechna nezbytná zařízení (…)*“. Z této definice výrobny, tedy zařízení, kde probíhá výroba, můžeme dovodit definici výroby elektrické energie jako přeměnu různých forem energie na elektřinu (resp. elektrickou energii). Tento proces je nedílnou součástí elektroenergetiky a stojí na počátku celého řetězce.[5] Jinou formou energie je potom mnoho

[3] Čl. 3 odst. 1 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[4] Čl. 3 odst. 1 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[5] ZDVIHAL, Zdeněk, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana. § 2 [Vymezení pojmů]. In: ZDVIHAL, Zdeněk, SVĚRÁKOVÁ, Jana, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana, BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal, SELUCKÁ, Markéta. *Energetický zákon*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 18.

různých druhů energie, například energie kinetická, jakou je i spádová (mechanická) energie vody využívána ve vodních či přečerpávacích elektrárnách.[6] Dalšími jsou zejména energie tepelná, sluneční či chemická. Přeměna potom může být přímá, tedy převedení primární energie přímo na elektrickou, která je z hlediska účinnosti nejvýhodnější, avšak zejména z důvodu nedostatečného technologického rozvoje stále málo využívaná. Přímou přeměnou je například výroba elektřiny ze slunečního záření na principu fotoelektrického jevu.[7] Výrazně častěji využívaná je potom přeměna nepřímá. Při té se primární energie nejprve přeměňují na energii kinetickou (typickým příkladem je parní elektrárna, kde teplo vznikající při spalování paliva způsobuje vypařování vody, a vzniklá vodní pára následně roztáčí turbínu) a teprve následně pomocí elektromagnetické indukce na energii elektrickou.[8]

Ve stejném smyslu definuje výrobu elektřiny i sekundární právo EU. Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou nabízí v čl. 2 bodu 37 definici „*výroby*“, avšak tu definuje jen jako „*výrobu elektřiny*“. Bližší definici výroby proto stejně jako v Energetickém zákoně nalezneme pouze v rámci definice výrobny elektřiny, kterou se rozumí „*zařízení, které přeměňuje primární energii na energii elektrickou a sestává z jednoho nebo více výrobních modulů připojených k síti*“.[9] Opět zde můžeme vypreparovat definici výroby elektřiny jako přeměny primární energie na energii elektrickou. Ačkoliv tato definice se doslovně s definicí z Energetického zákona neshoduje, můžeme bez velkých pochybností konstatovat, že obsahově je zcela totožná.

1.2 Zdroje elektrické energie

Pojem zdroj elektrické energie je z právního hlediska velmi problematický. Ačkoliv představu o významu tohoto pojmu má zřejmě každý, v platném právu nenalezneme přímou definici zdroje energie. Obecná energetika definici pojmu zdroj elektrické energie rovněž nenabízí, nabízí však rozdělení na zdroje primární a sekundární, které může poskytnout jisté vodítko. V případě primárních zdrojů energie se hovoří o zdrojích přírodních, které nejsou člověkem nijak transformovány, jako například fosilní či jaderná paliva nebo sluneční energie. V případě

[6] VLČEK, Tomáš a ČERNOCH, Filip. *Energetický sektor České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 290.
[7] BERANOVSKÝ, Jiří, SRDEČNÝ, Karel, MACHOLDA, František, TRUXA, Jan. *Energie slunce – výroba elektřiny*. Informační publikace, Praha/České Budějovice: EkoWATT, Centrum pro obnovitelné zdroje a úspory energie, 2007.
[8] ZDVIHAL, Zdeněk, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana. § 2 [Vymezení pojmů]. In: ZDVIHAL, Zdeněk, SVĚRÁKOVÁ, Jana, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana, BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal, SELUCKÁ, Markéta. *Energetický zákon*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 18.
[9] Čl. 2 bod 28 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

sekundárních zdrojů se jedná o takové zdroje, které vznikly lidskou činností, například komunální odpad nebo skládkové plyny.[10] Základem jsou ovšem přírodní zdroje, což už je termín, který české právo definuje, a to v Zákoně o životním prostředí, jako „*ty části živé nebo neživé přírody, které člověk využívá nebo může využívat k uspokojování svých potřeb.*“[11] Z této definice můžeme dotvořit definici zdrojů elektrické energie jako těch částí živé či neživé přírody, které člověk využívá nebo může využívat k výrobě elektrické energie. Tyto se potom dělí na zdroje neobnovitelné, které spotřebováním zanikají, jako například fosilní či jaderná paliva, a obnovitelné, které mají schopnost se při postupném spotřebovávání částečně nebo úplně obnovovat, a to samy nebo za přispění člověka,[12] a jsou předmětem následující podkapitoly.

1.3 Obnovitelné zdroje energie

Na rozdíl od pojmu zdroj elektrické energie je pojem obnovitelný zdroj energie (či jen „*obnovitelný zdroj*“) poměrně hojně definován, ať už v českém nebo unijním právu. Výše zmíněná definice ze Zákona o životním prostředí se vztahuje na veškeré zdroje, nejen zdroje elektrické energie. Tuto užší definici nalezneme v Zákoně o podporovaných zdrojích energie, který za obnovitelné zdroje považuje „*obnovitelné nefosilní přírodní zdroje energie, jimiž jsou energie větru, energie slunečního záření, geotermální energie, energie vody, energie půdy, energie vzduchu, energie biomasy, energie skládkového plynu, energie kalového plynu z čistíren odpadních vod a energie bioplynu (...)*“[13] Tato definice byla převzata z unijního práva, kde je dlouhodobě využíván taxativní výčet pocházející z přílohy A Nařízení o energetické statistice, ve které byly vyjmenovány a blíže dovysvětleny obnovitelné zdroje energie a odpad.[14] To se potom projevilo v Původní směrnici o podpoře využívání energie z OZ, kterou zapracoval zmíněný Zákon o podporovaných zdrojích energie a ve které se definuje energie z obnovitelných zdrojů jako „energie z obnovitelných nefosilních zdrojů, totiž energie větrná, solární, aerotermální, geotermální, hydrotermální a energie z oceánů, vodní energie, energie z biomasy, ze skládkového plynu, z kalového plynu z čistíren odpadních vod a z bioplynů (...)“[15] Tato definice byla v Přepracované směrnici o podpoře využívání energie z OZ jen mírně aktualizována a energií z obnovitelných zdrojů se podle ní rozumí „energie z obnovitelných nefosilních zdrojů, totiž

[10] MATĚJŮ, Dalibor. *Energetika – vybrané pojmy* [online]. Dostupné z https://energetika.tzb-info.cz/9668-energetika-vybrane-pojmy-i [cit. 2020-11-11].
[11] § 7 odst. 1 Zákona o životním prostředí.
[12] § 7 odst. 2 Zákona o životním prostředí.
[13] § 2 písm. a) Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[14] Příloha A, bod 3.5. Nařízení o energetické statistice.
[15] Čl. 2 písm. a) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

energie větrná, energie slunečního záření (termální a fotovoltaická), geotermální, energie okolního prostředí, energie z přílivu nebo vln a jiná energie z oceánů, energie vody, energie biomasy, energie skládkového plynu, energie kalového plynu z čistíren odpadních vod a energie bioplynu."[16]

Všechny tyto definice jsou taxativními výčty, a to velmi kazuistickými. To může do budoucna vést k problémům, zejména v podobě nutnosti legislativních úprav v případě vývoje technologií či objevu nového způsobu výroby energie, se kterým stávající výčet nepočítal. Rovněž může v tomto ohledu vést přímo ke zpomalení technologického pokroku, když soukromý výzkum není tolik motivován ve snaze objevovat nové, v tuto chvíli nepředstavitelné možnosti a obnovitelné zdroje energie. Z tohoto pohledu se zdá být definice obnovitelných zdrojů ze Zákona o životním prostředí legislativně kvalitnější. Je však také třeba mít na paměti účel definice obnovitelných zdrojů energie, ať už ve zmíněných unijních právních aktech nebo v Zákoně o podporovaných zdrojích, kterým není přesně a navěky definovat obnovitelné zdroje energie, ale určit ty zdroje energie, jejichž využívání zákonodárce považuje za hodné zvláštní podpory. Jelikož jsou tyto jednotlivé zdroje zcela zásadní pro právní úpravu využívání energie z nich, je na místě je postupně blíže rozebrat tak, jak je vysvětluje Nařízení o energetické statistice, a případně přidat další technické charakteristiky.

Energie větrná (resp. *energie větru*) je vysvětlována jako „kinetická energie větru využitá pro výrobu elektřiny ve větrných turbínách."[17] Dnes je obvykle využívána prostřednictvím větrných elektráren, kde větrná turbína převádí sílu proudícího vzduchu působícího na listy rotoru na rotační mechanickou energii, kterou následně generátor převádí na energii elektrickou.[18] V minulosti byla síla větru hojně využívána například pro drcení obilovin ve mlýnech nebo čerpání vody, přímo potom jako pohon plachetnic.

Energie slunečního záření (tzv. solární) zahrnuje solární energii *fotovoltaickou* a *termální*. Solární *fotovoltaická* energie je vysvětlena jako „sluneční světlo přeměněné na elektřinu použitím solárních článků, které při vystavení světlu generují elektřinu."[19] Základem solárních článků je polovodičová dioda, která na principu PN přechodu vytváří při dopadu slunečních paprsků nízké napětí. Tento proces se nazývá fotoelektrický jev a je jednou z mála možností výroby elektřiny přímou přeměnou primární energie na elektrickou. Vyššího napětí je potom dosaženo sériovým

[16] Čl. 2 bod 1) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[17] Příloha A, bod 3.5.5. Nařízení o energetické statistice.
[18] VOBOŘIL, David. *Větrné elektrárny – princip, rozdělení, elektrárny v ČR* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/elektrina/vetrne-elektrarny-princip-cinnosti-zakladni-rozdeleni [cit. 2020-11-11].
[19] Příloha A, bod 3.5.3.1. Nařízení o energetické statistice.

zapojením většího množství článků, díky čemuž je možné vyrobenou elektřinu přenášet či užívat dle potřeby.[20]

Solární termální (resp. termickou) energii vysvětluje Nařízení o energetické statistice jako „teplo ze slunečního záření (slunečního světla) využité k výrobě užitečné energie.“[21] Technologicky se jedná o velmi jednoduchý princip, při kterém je zahříváno teplonosné médium v kolektorech (zpravidla plochých či tyčových), které slouží k přenosu tepla do požadovaného místa. K výrobě energie elektrické se nicméně využívá jen zcela okrajově, typičtější je její využití k úsporám, zejména na ohřevu vody. I proto je využívání solární termické energie stále předmětem veřejných podpor.[22]

Energii okolního prostředí definuje na rozdíl od předchozích kategorií Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ přímo. Rozumí se jí „přirozeně se vyskytující tepelná energie a energie nahromaděná v prostředí vymezeném určitými hranicemi, která může být uložena v ovzduší, s výjimkou odpadního vzduchu, nebo v povrchových či odpadních vodách.“[23] Nařízení o energetické statistice potom hovoří o využití tepla okolního prostředí, tedy „[tepelné energii] na užitečné teplotní úrovni [extrahované (zachycené)] pomocí tepelných čerpadel, která ke své funkci potřebují elektřinu nebo jinou pomocnou energii.“[24] Definice z Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ je tedy výrazně širší, zejména proto, že se nezaměřuje jen na tepelná čerpadla. Reálné využití energie okolního prostředí je sice v tuto chvíli prakticky převážně v této oblasti, nicméně technologický průlom v budoucnu není nikdy vyloučen, proto je nová definice praktičtější.

Český zákonodárce se zatím nové definici nepřizpůsobil, v tuto chvíli hovoří Zákon o podporovaných zdrojích o *energii vzduchu*. Ta byla v Původní směrnici o využívání energie z OZ uvedena jako *aerotermální energie* a definována jako „*energie uložená v podobě tepla v okolním vzduchu.*“[25] Energie vzduchu je využívána pomocí tepelných čerpadel na principu vzduch/vzduch nebo vzduch/voda, která odnímají teplo okolnímu vzduchu a poté ho koncentrují tak, aby bylo použitelné pro vytápění nebo ohřev vody.[26]

---

[20] VOBOŘIL, David. *Fotovoltaická elektrárna – princip, funkce a součásti, elektrárny v ČR* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/elektrarny-svet/fotovoltaicka-elektrarna-princip-funkce-a-soucasti [cit. 2020-11-11].
[21] Příloha A, bod 3.5.3.2. Nařízení o energetické statistice.
[22] Nová zelená úsporám. *Rodinné domy – zdroje energie* [online]. Dostupné z https://www.novazelenausporam.cz/nabidka-dotaci/rodinne-domy-zdroje-energie/ [cit. 2020-11-11].
[23] Čl. 2 bod 2) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[24] Příloha A, bod 3.5.9. Nařízení o energetické statistice.
[25] Čl. 2 písm. b) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[26] HERWIG, Bohumil. *Tepelná čerpadla vzduch-vzduch a vzduch-voda: jak fungují a kam se hodí?* [online]. Dostupné z https://www.lupa.cz/clanky/tepelna-cerpadla-vzduch-vzduch-a-vzduch-voda-jak-funguji-a-kam-se-hodi/ [cit. 2020-11-11].

Energie vody, v Původní směrnici o podpoře využívání energie z OZ uvedená též jako *energie hydrotermální*, byla definována jako „*energie uložená v podobě tepla v povrchových vodách*“[27]. Její využití je opět možné pomocí tepelných čerpadel, v tomto případě na principu voda/voda či (poměrně zřídka) voda/vzduch, jejichž fungování je téměř totožné s fungováním tepelných čerpadel na principu vzduch/vzduch s tím rozdílem, že zdrojové teplo odnímají z vody. Termín *energie vody* tak, jak jej využil český zákonodárce. je ale zřejmě termínem širším, který mimo energie hydrotermální zřejmě zahrnuje i vodní energii v tradičním smyslu a mohl by zahrnovat i energii z oceánů.

Geotermální energie je definována oběma Směrnicemi o podpoře využívání energie z OZ jako „*energie uložená v podobě tepla pod zemským povrchem.*“[28] Tomu ovšem zcela neodpovídá vysvětlení geotermální energie z Nařízení o energetické statistice: „*energie dostupná jako teplo vyzařované ze zemské kůry, obvykle ve formě horké vody nebo páry; nepatří sem teplo okolního prostředí zachycené tepelnými čerpadly se zemním zdrojem.*“[29] Naopak obě Směrnice o podpoře využívání energie z OZ teplo zachycené tepelnými čerpadly se zemním zdrojem z pojmu geotermální energie nevylučují, Původní směrnice přímo hovoří o tepelných čerpadlech („*pro účely odst. 1 písm. b) se zohlední aerotermální, geotermální a hydrotermální tepelná energie využitá tepelnými čerpadly (…)*“[30], a to v souvislosti s výpočtem podílu energie z obnovitelných zdrojů. V tomtéž článku ale následně určuje, že „*Při výpočtu podílu energie z obnovitelných zdrojů se použijí metodika a definice podle [Nařízení o energetické statistice].*“[31] Využití tepla okolního prostředí Nařízení o energetické statistice vysvětluje, jak bylo popsáno výše a okruhem odkazuje zpět na Původní směrnici o podpoře využívání energie z OZ: „*Hodnoty se vykazují s použitím stejné metodiky, jaká se používá k vykazování tepelné energie zachycené tepelnými čerpadly podle [Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ], avšak měla by být zahrnuta všechna tepelná čerpadla bez ohledu na jejich výkon.*“[32] Tato komplikovanost je zřejmě způsobena různými způsoby využívání geotermální energie. Na jednu stranu je využívána k výrobě elektrické energie v geotermálních elektrárnách, které fungují na principu parních elektráren s tím, že využívají významný přírodní tepelný zdroj. Tyto tepelné zdroje jsou ovšem poměrně vzácné, proto je geotermální výroba energie značně geograficky omezená a její další významné rozšiřování nepravděpodobné. Druhým typickým způsobem je právě využívání pomocí tepelných čerpadel,

[27] Čl. 2 písm. d) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[28] Čl. 2 písm. c) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ, čl. 2 bod 3 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[29] Příloha A, bod 3.5.2. Nařízení o energetické statistice.
[30] Čl. 5 odst. 4, třetí pododstavec Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[31] Čl. 5 odst. 7 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[32] Příloha A, bod 3.5.9. Nařízení o energetické statistice.

zejména k vytápění či ohřevu vody. Má být ovšem takto zachycené teplo zahrnuto do statistik v rámci podílu energie vyrobené z obnovitelných zdrojů? Zveřejněné statistické údaje napovídají, že v tuto chvíli toto teplo započítáváno není, na což pak doprovodný text výslovně upozorňuje.[33] Přepracovaná směrnice tento problém řeší ve svém recitálu, kde poskytuje důležité výkladové vodítko pro všechny nejasné pojmy: *„[Nařízení o energetické statistice], [Směrnice o podpoře elektřiny vyrobené z OZE] (8), 2003/30/ES (9) a [Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ] stanovily definice pro různé druhy energie z obnovitelných zdrojů. Unijní pravidla pro vnitřní trh s energií stanoví obecné definice pro odvětví elektroenergetiky. V zájmu jasnosti a právní jistoty je vhodné používat v této směrnici uvedené definice.*“ [34] Do budoucna by tedy měla dostat přednost definice zahrnující teplo zachycené tepelnými čerpadly se zemním zdrojem.

Energii z přílivu nebo vln a jinou energii oceánů český zákonodárce do Zákona o podporovaných zdrojích energie samostatně netransponoval (v době transpozice jen jako *energii z oceánů*). Mohla by být součástí pojmu *energie vody*, ani to by ale nemělo valný význam, neboť na současném území České republiky není její využívání možné. Nařízení o energetické statistice vysvětluje *přílivovou, vlnovou a oceánskou energii* jako „*[mechanickou energii získanou] z pohybu přílivu, vln nebo oceánských proudů a [využitou] k výrobě elektřiny.*“[35] U všech těchto typů se v zásadě jedná o elektrárny vodní, využívající kinetickou energii vody, a jejichž princip bude vysvětlen níže. Rozdíl oproti tradičním vodním elektrárnám spočívá zejména v původu kinetické energie vody, kdy u elektrárny přílivové se jedná o kinetickou rotaci Země a oběh Měsíce, a u vlnových elektráren o energii větru, který vytváří mořské vlny.

Tím se dostáváme k *energii vodní*. U té proběhly terminologické změny, kdy v Původní směrnici o podpoře využívání energie z OZ byla výslovně jmenována, český zákonodárce ji ale pouze zahrnul pod širší pojem *energie vody*. Následně byl ale tento pojem použit v Přepracované směrnici o podpoře využívání energie z OZ a slova *vodní energie* byla z textu vypuštěna.[36]

Podle Nařízení o energetické statistice existují tři možné druhy využití vodní energie, a to v čistě vodních elektrárnách, kombinovaných vodních elektrárnách a čistě přečerpávacích vodních elektrárnách. Všechny mají společné, že je v nich „*potenciální a kinetická energie vody přeměněná na elektřinu.*“[37] K tomu dochází pomocí turbín poháněných vodou, které dále pohání generátory

[33] Evropská komise. *Environmental data centre on natural resources: energy resources: geothermal energy* [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/eurostat/web/environmental-data-centre-on-natural-resources-old/natural-resources/energy-resources/geothermal-energy [cit. 2020-04-15].
[34] Recitál, bod 15 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[35] Příloha A, bod 3.5.4. Nařízení o energetické statistice.
[36] Čl. 2 písm. a) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ, § 2 písm. a) Zákona o podporovaných zdrojích energie, čl. 2 písm. 1) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[37] Příloha A, bod 3.5.1. Nařízení o energetické statistice.

elektřiny fungující na principu elektromagnetické indukce. Čistě vodní elektrárny potom „*využívají pouze přímý přírodní přítok vody a nejsou schopny ukládat energii v podobě naakumulované vody (přečerpáváním vody do horní nádrže).*“[38] To je odlišuje od kombinovaných vodních elektráren, které umožňují přečerpání vody do horní nádrže a „*elektřina se tak vyrábí využitím přírodního přítoku vody i toku vody, která byla předtím přečerpána z dolní nádrže do horní.*“[39]

V čistě přečerpávacích elektrárnách zcela chybí přírodní přítok vody do horní nádrže a „*převážná většina vody, pomocí níž se vyrábí elektřina, byla předtím přečerpána z dolní nádrže do horní.*“[40] Specifikem čistě přečerpávacích elektráren je, že na svůj samotný provoz spotřebují větší množství energie, než je jimi vyprodukováno. Hlavním důvodem jejich existence je vyrovnávání nabídky a poptávky po elektřině, když je produkci náročné či nemožné regulovat. To je situace zejména v jaderné energetice, nicméně i výroba energie z obnovitelných zdrojů je často zcela nepředvídatelná, případně předvídatelná jen velmi těžko. Je tedy na povážlenou, zda se do obvyklého významu slova *elektrárna* přečerpávací elektrárny vůbec vejdou. Podle otevřených zdrojů je elektrárnou „*technologické zařízení sloužící k výrobě elektrické energie.*“[41] Přečerpávací elektrárny ale spíše než k výrobě „nové“ elektrické energie, slouží k uchování již vyrobené a přebytečné elektrické energie. Tomu napovídá i anglický výraz používaný pro přečerpávací elektrárnu – pumped hydroelectric energy storage – nicméně výrazy v dalších světových jazycích se kloní spíše k použití slov

pro „tradiční“ elektrárnu – Pumpspeicherkraftwerk v němčině, Central hidroeléctrica reversible ve španělštině a Гидроаккумули́рующая электроста́нция v ruštině.

Výroba elektrické *energie z biomasy* má podle různých předpisů různé významy. Zejména jde o rozpory v definici základního pojmu *biomasa*. Ten přímo definoval zákonodárce v Původní i Přepracované směrnici o podpoře využívání energie z OZ, kdy nová definice vykazuje oproti původní jen minimální změny a *biomasou* se podle ní rozumí „*biologicky rozložitelná část produktů, odpadů a zbytků biologického původu ze zemědělství, z lesnictví a souvisejících odvětví a z rybolovu a akvakultury, včetně rostlinných a živočišných látek, jakož i biologicky rozložitelná část odpadů, včetně průmyslových a komunálních odpadů biologického původu.*“[42]

[38] Příloha A, bod 3.5.1.1. Nařízení o energetické statistice.
[39] Příloha A, bod 3.5.1.2. Nařízení o energetické statistice.
[40] Příloha A, bod 3.5.1.3. Nařízení o energetické statistice.
[41] Wikipedia. *Elektrárna* [online]. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Elektr%C3%A1rna&oldid=19238868 [cit. 2020-11-11].
[42] Čl. 2 bod 24) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ, původní znění v Čl. 2 písm. e) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

Tato definice nicméně přesně neodpovídá vysvětlení v Nařízení o energetické statistice, které pracuje s termínem biomasa jiným způsobem. Jako nadřazenou kategorii volí *biopaliva*, která zahrnují „*pevná biopaliva, bioplyn a kapalné biosložky.*“[43] Jako biomasa se potom označují pouze pevná biopaliva, tedy „*pevný organický, nefosilní materiál biologického původu (…), jenž může být použit jako palivo pro výrobu tepla nebo výrobu elektřiny.*“[44] Termín biopaliva je ale v tomto smyslu problematický, neboť jej definují i obě směrnice (a to každá jinak), a takto definovaná *pevná biopaliva* této definici neodpovídají („*„biopalivem‘ se rozumí kapalné nebo plynné palivo používané pro dopravu vyráběné z biomasy*“[45], resp. jen „*kapalné palivo používané pro dopravu vyráběné z biomasy*“[46]). Termín *biomasa* se tedy zdá být vhodný pro popis zdrojů, které podle Nařízení o energetické statistice odpovídají termínu *pevná biopaliva*. Zhruba odpovídající definicím *biomasy* ve Směrnicích o podpoře využívání energie z OZ je i taxativní výčet jednotlivých druhů *pevných biopaliv* z Nařízení o energetické statistice, tedy dřevěné uhlí, palivové dříví, dřevní odpad a vedlejší produkty, černý louh, bagasa, živočišný odpad, ostatní rostlinné látky a zbytky a obnovitelný podíl průmyslového odpadu.[47]

Zcela nevhodné je ale pak zahrnutí *biomasy* či *pevných biopaliv* do skupiny *biopaliv*, která by podle definic z obou Směrnic o podpoře využívání energie z OZ měla zahrnovat pouze paliva používaná k dopravě. Podle Nařízení o energetické statistice se navíc do energetické statistiky do kategorie *biopaliv* „*nezahrnují biopaliva použitá pro neenergetické účely,*“[48] tedy zřejmě i pro dopravu, i když ta není v následujícím demonstrativním výčtu výslovně jmenována.

Další problematickou kategorií jsou biokapaliny, definované oběma Směrnicemi o podpoře využívání energie z OZ shodně jako „kapalné palivo používané pro energetické účely jiné než dopravu, včetně výroby elektřiny, vytápění a chlazení, vyráběné z biomasy.“[49] Tomu zřejmě odpovídá kategorie kapalných biosložek, kterou popisuje Nařízení o energetické statistice, a „zahrnuje všechna kapalná paliva přírodního původu (…), vhodná k mísení s kapalnými palivy fosilního původu nebo k jejich nahrazení.“[50] V této kategorii mají být vykázány „pouze kapalné biosložky použité pro energetické účely,“[51] tedy ne pro dopravu, což opět v podstatě odpovídá oběma Směrnicím o podpoře využívání energie z OZ. I tato kategorie kapalných biosložek je ale

[43] Příloha A, bod 3.5.8. Nařízení o energetické statistice.
[44] Příloha A, bod 3.5.8.1. Nařízení o energetické statistice.
[45] Čl. 2 písm. i) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[46] Čl. 2 bod 33) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[47] Příloha A, bod 3.5.8.1. Nařízení o energetické statistice.
[48] Ibid.
[49] Čl. 2 písm. h) Směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[50] Příloha A, bod 3.5.8.3. Nařízení o energetické statistice.
[51] Ibid.

zahrnuta do širší kategorie biopaliv, což stejně jako u pevných biopaliv definicím ze zmiňovaných směrnic neodpovídá.

Problémy rovněž skýtá i kategorie *bioplynů*. Zatímco Nařízení o energetické statistice chápe pojem *bioplyn* jako nadřazený pojem zahrnující „*skládkový plyn, splaškový bahenní plyn, ostatní bioplyny z anaerobní digesce a bioplyny z termických procesů,*“[52] Obě směrnice o podpoře využívání energie z OZ mluví o energii „*ze skládkového plynu, z kalového plynu z čistíren odpadních vod a z bioplynů.*“[53] Zřejmě tedy nepovažují skládkový plyn a kalový plyn z čistíren odpadních vod za *bioplyny*, mezi které by zařadily pouze bioplyny z anaerobní digesce („*Bioplyn vzniklý anaerobní fermentací kejdy a odpadů na jatkách, v pivovarech a jiných zemědělsko-potravinářských odvětvích.*“[54]) a bioplyny z termických procesů („*Bioplyn vzniklý z termických procesů (zplyňováním nebo pyrolýzou) biomasy.*“[55]). Opět pak narážíme na problematické zařazení v kategorii *biopaliv*.

Zmíněný skládkový plyn pak vzniká „*z anaerobní digesce skládkových odpadů,*“[56] kalový plyn z čistíren odpadních vod (neboli splaškový bahenní plyn) vzniká „*anaerobní fermentací kalu z čistíren odpadních vod.*“[57]

Pro energii z biomasy, ze skládkového plynu, z kalového plynu z čistíren odpadních vod a z bioplynů je v zásadě společný způsob jejího využívání. Finální produkty jsou vždy spalovány v parních elektrárnách, pouze v některých případech je organický materiál rozkládán na hořlavé plyny,[58] zatímco jindy je pálen přímo (dřevěné uhlí, palivové dříví atd.).

Po bližším rozboru legálních definic obnovitelných zdrojů energie se naplno ukazují slabiny kazuistického přístupu. Nejen nedostatečná flexibilita při technologických změnách, ale i terminologické nesrovnalosti mohou do budoucna znamenat potíže při výkladu pojmů, zejména v oblasti vykazování výsledků, která je důležitou součástí evropské politiky využívání obnovitelných zdrojů energie. Mohlo by se zdát, že nedostatky při sjednocení pojmů v obou Směrnicích o podpoře využívání energie z OZ s Nařízením o energetické statistice nemají velký praktický význam, ale obě Směrnice o podpoře využívání energie z OZ odkazují na použití metodiky a definic z tohoto nařízení.[59] Nejednotné pojmy v takto navzájem propojených právních

[52] Příloha A, bod 3.5.8.2. Nařízení o energetické statistice.
[53] Čl. 2 písm. a) Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ, obdobně čl. 2 bod 1) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[54] Příloha A, bod 3.5.8.2.3. Nařízení o energetické statistice.
[55] Příloha A, bod 3.5.8.2.4. Nařízení o energetické statistice.
[56] Příloha A, bod 3.5.8.2.1. Nařízení o energetické statistice.
[57] Příloha A, bod 3.5.8.2.2. Nařízení o energetické statistice.
[58] Skupina ČEZ. *Jak funguje výroba energie z biomasy* [online]. Dostupné z https://www.cez.cz/cs/o-cez/vyrobni-zdroje/obnovitelne-zdroje/biomasa-1/flash-model-jak-funguje-vyroba-energie-z-biomasy [cit. 2020-11-11].
[59] Čl. 5 odst. 7 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ, čl. 7 odst. 6 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

předpisech potom mohou způsobit rozdíly ve výkladu těchto pojmů a tím značně snížit kvalitu vykazovaných dat. Toto riziko je o to větší, že v jednotlivých členských státech se může metodika výpočtů lišit. Jak bylo popsánu v úvodu kapitoly, statistická data jsou důležitým ukazatelem pokroku a mají významný vliv na politická rozhodnutí. Jejich nízká kvalita či nejednotnost tedy mohou mít značné negativní dopady na další vývoj v této oblasti.

Tento problém byl z větší části vyřešen v Přepracované směrnici o podpoře využívání energie z OZ, a to pomocí již zmíněného výkladového ustanovení recitálu směrnice,[60] který dává v oblasti definic přednost Přepracované směrnici před všemi ostatními vyjmenovanými dokumenty. Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ totiž tuto přednost výslovně neměla, v recitálu bylo pouze zmíněno, že „*v zájmu právní jistoty a jasnosti je vhodné používat v této směrnici stejné nebo podobné definice.*“[61] Touto změnou sice nejsou zcela vyloučeny další nesrovnalosti, nicméně existence jednotného vodítka je jednoznačně pozitivní novinkou.

[60] Recitál, bod 15 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[61] Recitál, bod 7 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

2 Obnovitelné zdroje energie v ČR včera

Ačkoliv obnovitelné zdroje energie využívá lidstvo již po tisíce let (budeme-li považovat kultivaci ohně za využívání energie z biomasy, pak dokonce po statisíce let), jejich právní úprava byla dlouho velmi střídmá. Voda jako obnovitelný zdroj energie patřila již od počátků moderní energetiky k základním zdrojům energie, a to i v českých zemích. Výstavba první vodní elektrárny na Vltavě ve Vraném nad Vltavou začala již v roce 1930. Ta produkuje elektřinu od svého otevření v roce 1936 a byla důležitým prvním krokem ve výstavbě vltavské kaskády. Po druhé světové válce se česká energetika postupně spíše odsouvala od obnovitelných zdrojů energie, když snadná dostupnost uhlí a téměř neexistující ohled socialistických vlád na životní prostředí vyústily v razantní rozvoj uhelných elektráren na našem území. Osmdesátá léta potom přinesla rozvoj energetiky jaderné, ale o obnovitelné zdroje energie stále nebyl velký zájem a právem nebyly nijak zvláštně upraveny.[62] Vývoj právní úpravy využívání obnovitelných zdrojů energie v České republice začíná tedy až po roce 1989, kdy se nastavení české energetické politiky pomalu začíná obracet směrem k ochraně přírody a přírodních zdrojů.

Za jakousi první vlaštovku značící blížící se rozvoj právní úpravy využívání obnovitelných zdrojů energie můžeme označit přijetí Zákona o životním prostředí, který na konci roku 1991 jako první definoval obnovitelné přírodní zdroje,[63] jak bylo zmíněno výše. Krátce poté byly principy ochrany přírodních zdrojů, a tedy i preference využívání obnovitelných zdrojů energie, nepřímo upevněny přijetím Ústavy a Listiny. Ty sice v textu výslovně obnovitelné zdroje nezmiňují, nicméně jejich systematickým výkladem můžeme dojít k tomu, že k jejich přednostnímu využívání nabádají. Článek 7 Ústavy určuje, že „*stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.*“ Článek 35 odst. 3 Listiny potom zapovídá ohrožování či poškozování přírodních zdrojů nad míru stanovenou zákonem. Oba tyto základní předpisy sice vyšší důraz na využívání obnovitelných zdrojů implikují, ale samy o sobě nejsou dostatečným hybatelem změny v energetickém mixu České republiky z převahy fosilních paliv na obnovitelné zdroje energie.

Takovým hybatelem měl zřejmě být § 18 odst. 1 písm. b) zákona č. 222/1994 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci (předchůdce Energetického zákona). Ten stanovil povinnost dodavatele vykupovat elektřinu „*vyráběnou z obnovitelných a druhotných zdrojů energie,*“ za předpokladu, že „*je to*

[62] oEnergetice. *Infografika: Česká energetika slaví 100 let. Jak se za tu dobu změnila?* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/energetika-v-cr/ceska-energetika-slavi-100-let-se-za-tu-dobu-zmenila [cit. 2020-11-11].
[63] § 7 odst. 2 Zákona o životním prostředí.

technicky možné.“ Podle odst. 4 téhož paragrafu stanovovaly výkupní ceny cenové předpisy, které vydávalo Ministerstvo financí. Možná ale mírnost zákona a nepříliš motivující komentář v důvodové zprávě[64] vedly k nerespektování této povinnosti, doplněné poněkud laxním přístupem Ministerstva financí při vydávání cenových předpisů.[65] Ani tento předpis proto neměl reálně za následek výrazný nárůst ve využívání obnovitelných zdrojů energie.

2.1 Mezinárodněprávní dokumenty před vstupem ČR do EU

Za dalšího hybatele legislativního pokroku můžeme do jisté míry považovat mezinárodní smlouvy, ke kterým Česká republika přistoupila ještě před vstupem do Evropské unie.[66] Prvním mezinárodněprávním dokumentem, kde se tlak na využívání obnovitelných zdrojů energie objevuje, je Evropská energetická charta, podepsaná v roce 1991.[67] V ní si signatáři jako jeden z cílů určili podporu energetického mixu vytvořeného ke snížení negativních environmentálních dopadů, a to také užíváním obnovitelných zdrojů energie.[68] Dále se signatáři dohodli na spolupráci v oblasti vývoje využití obnovitelných zdrojů energie.[69] Evropská energetická charta nicméně nebyla právně závazná ani vynutitelná, jednalo se o pouhou politickou deklaraci, kdy navíc byl její text natolik obecný, že by v případě neplnění z ní stejně nebylo možné vyvozovat jakékoliv mezinárodněprávní sankce či jiné důsledky.

Závazným mezinárodněprávním dokumentem, ke kterému Česká republika přistoupila, byla Dohoda k energetické chartě,[70] podepsaná společně s Protokolem k energetické chartě o energetické účinnosti.[71] Dohoda k energetické chartě uložila signatářům klást zvláštní důraz mimo

---

[64] Zvláštní část důvodové zprávy k návrhu zákona č. 222/1994 Sb. uváděla k § 18 mimo jiné toto: „*Je však nutné vzít v úvahu, že tyto zdroje nejsou schopny zajistit garantovanou dodávku elektřiny s pevně stanovenými parametry v potřebném časovém rozložení, neboť jejich provoz závisí na přírodních podmínkách (voda, vítr ap.). Jejich rozvoj je podpořen i tím, že provozovatelé těchto zdrojů jsou na dobu 5 let osvobozeni od platby daní.*“ Vláda. Důvodová zpráva k zákonu o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci č. 222/1994 Dz.

[65] KLOZ, Martin. In: KLOZ, Martin, MOTLÍK, Jan, PETRŽÍLEK, Petr, TUŽINSKÝ Martin. *Využívání obnovitelných zdrojů energie: právní předpisy s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, ISBN 9788072016709, s. 15.

[66] Evropskou unií se rozumí i její předcházející evropské organizace, tedy zejména Evropská společenství.

[67] Concluding document of the Haague konference on the European Energy Charter [online]. Dostupné z http://www2.ecolex.org/server2neu.php/libcat/docs/TRE/Full/En/TRE160046.pdf [cit. 2020-11-11].

[68] Hlava 1, čl. 3 Evropské energetické charty.

[69] Hlava 3, oddíl druhý, al. osmá Evropské energetické charty.

[70] Překlady názvu se liší, objevuje se jak zmíněná „Dohoda k energetické chartě“, tak „Smlouva k energetické chartě“. V České republice byla podle sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 372/1999 Sb. ratifikována pod názvem „Dohoda k energetické chartě“.

[71] The energy charter treaty [online]. Dostupné z http://www2.ecolex.org/server2neu.php/libcat/docs/TRE/Full/En/TRE-001209.txt [cit. 2020-11-11].
Rozhodnutí Rady a Komise ze dne 23. září 1997 o uzavření Smlouvy o energetické chartě a Protokolu k energetické chartě o energetické účinnosti a souvisejících ekologických hlediscích Evropskými společenstvími.

jiné na vývoj a využívání obnovitelných zdrojů energie.[72] Ačkoliv je dokument jako takový právně závazný a Českou republikou byl ratifikován, stále nestanovuje žádné konkrétní cíle v oblasti podílu obnovitelných zdrojů energie na energetickém mixu. Na jeho základě ale vznikl český právní předpis zabývající se do vyšší míry využíváním obnovitelných zdrojů energie – Zákon o hospodaření energií.

2.2 Česká právní úprava před vstupem ČR do EU

Dohoda o energetické chartě nebyla samozřejmě jediným faktorem stojícím za vznikem Zákona o hospodaření energií. Česká republika již v době počátku účinnosti Dohody o energetické chartě usilovala o vstup do Evropské unie.[73] Z toho důvodu bylo nutné přizpůsobit český právní řád evropské legislativě, a tedy implementovat některé směrnice Rady EU. Zákon o hospodaření energií ještě nemá za hlavní cíl podporovat využívání obnovitelných zdrojů energie, nicméně při plnění jeho hlavního účelu, tedy „*zvýšení energetické účinnosti při výrobě, přenosu, přepravě, distribuci, rozvodu i spotřebě energie,*“ a cíle, který si klade v podobě přispění „*k šetrnému využívání přírodních zdrojů a ochraně životního prostředí,*“[74] mají zdroje obnovitelné silnou pozici. Až do nabytí účinnosti Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie dokonce obsahoval Zákon o hospodaření energií definici *obnovitelného energetického zdroje*.[75] Dále ukládal krajům, hlavnímu městu Praze a statutárním městům v přenesené působnosti pořízení územní energetické koncepce, která mimo jiné obsahovala i hodnocení využitelnosti obnovitelných zdrojů energie.[76] Nařídil zpracování národního programu hospodárného nakládání s energií a využívání jejích obnovitelných a druhotných zdrojů, k jehož uskutečnění nově mohly být poskytovány dotace ze státního rozpočtu, a to i na „*rozvoj využívání obnovitelných a druhotných zdrojů energie*“.[77] A nakonec zmocnil Ministerstvo průmyslu a obchodu („MPO“) k vydání vyhlášky „*s vymezením zdrojů energie, které budou hodnoceny jako obnovitelné*“.[78] To tak učinilo prostřednictvím vyhlášky č. 214/2001 Sb.,[79] ve které byly zřejmě poprvé v českém

[72] Čl. 19 odst. 1 písm. d) Dohody k energetické chartě.
[73] Česká republika oficiálně požádala prostřednictvím tehdejšího předsedy vlády Václava Klause o vstup do EU 23. ledna 1996. Dohoda o energetické chartě nabyla účinnosti dne 16. dubna 1998.
[74] Asociace energetických manažerů. *Úvod do liberalizované energetiky: Trh s elektřinou* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.mpo-efekt.cz/upload/7799f3fd595eeee1fa66875530f33e8a/kniha-trh-s-elektrinou.pdf [cit. 2020-11-11]. ISBN 978-80-260-9212-4, s.68.
[75] „*Pro účely tohoto zákona se rozumí… obnovitelným energetickým zdrojem využitelný energetický zdroj, jehož energetický potenciál se obnovuje přírodními procesy*“ §2 zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění účinném do 31. července 2005.
[76] § 4 odst. 5 písm. c) Zákona o hospodaření energií.
[77] § 5 odst. 4 písm. e) Zákona o hospodaření energií.
[78] § 14 odst. 5 Zákona o hospodaření energií.
[79] Vyhláška MPO 214/2001 Sb., kterou se stanoví vymezení zdrojů energie, které budou hodnoceny jako obnovitelné.

právním řádu vyjmenovány obnovitelné zdroje energie. Byly rozděleny na zdroje pro výrobu elektřiny (vodní energie v zařízeních do 10 MWe, sluneční energie, větrná energie, biomasa v zařízeních do 5 MWe, bioplyn, palivové články a geotermální energie) a zdroje pro výrobu tepelné energie (tytéž mimo větrné a geotermální energie). Na zřejmých nedostatcích tohoto výčtu (omezení výkonu některých zařízení, neúplnost, nejasnost pojmů – zejména pojmu *palivové články*) můžeme pozorovat poněkud pomalý a nepříliš promyšlený vývoj legislativy v oblasti využívání obnovitelných zdrojů energie, který částečně přetrvává až do současnosti.

Současně se Zákonem o hospodaření energií byl pak přijat zákon, který tvoří základní právní předpis české energetiky – Energetický zákon. Do něj byla přenesena povinnost výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů, pokud je to technicky možné, tentokrát provozovatelem distribuční soustavy.[80] Další podporou využívání obnovitelných zdrojů energie v Energetickém zákoně bylo právo výrobců elektřiny z obnovitelných zdrojů na přednostní připojení svého zdroje k přenosové soustavě nebo distribučním soustavám.[81] Výši výkupních cen elektřiny z obnovitelných zdrojů stanovoval každoročně na jeho základě vzniklý Energetický regulační úřad. Z pohledu využívání obnovitelných zdrojů energie je v něm také obsažena významná úprava udělování licencí.

Ještě před vstupem České republiky do EU byla snaha o přijetí právní úpravy, která by konkrétně upravovala podporu využívání obnovitelných zdrojů energie a zapracovala Směrnici o podpoře elektřiny vyrobené z OZE. Tou se stal Zákon o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, který se ale z mnoha důvodů nepodařilo včas dostat legislativním procesem, a který proto nabyl účinnosti až 1.8.2005.

2.3 Česká právní úprava po vstupu ČR do EU – Zákon o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie

Jedním z hlavních důvodů pomalého prosazování využívání obnovitelných zdrojů energie, ať už v ČR nebo ve zbytku EU, byla její objektivně vyšší nákladnost oproti fosilním a jiným neobnovitelným zdrojům energie. Obnovitelné zdroje energie mají však oproti tradičním zdrojům výhodu v nízkém dlouhodobém negativním dopadu na životní prostředí, kdy k odstranění těchto negativních dopadů musí společnost vynaložit výrazně méně prostředků, než je tomu u zdrojů neobnovitelných (zejm. fosilních). Tento fakt se ovšem nijak neprojevoval v ceně energií, což značně zvýhodňovalo tradiční zdroje. To adresovala EU v bílé knize o obnovitelných zdrojích

[80] § 25 odst. 12 Energetického zákona ve znění účinném do 29.12.2004.
[81] § 31 odst. 2 Energetického zákona ve znění účinném do 3.7.2009.

energie,[82] jejíž doporučení se projevila ve Směrnici o podpoře elektřiny vyrobené z OZE a která byla následně transponována do českého práva ve formě Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Společně s Energetickým zákonem přinášel tento předpis úpravu podpory pro výrobce energie z obnovitelných zdrojů, kdy dokonce až do nabytí účinnosti Zákona o podporovaných zdrojích energie fungovaly obě úpravy zároveň, což přinášelo další komplikace v už tak ne zrovna přehledné právní úpravě.

Na území EU fungovalo pět různých podpůrných schémat – výkupní ceny, zelené certifikáty, tendrové systémy, investiční pobídky a daňové stimuly.[83] Předmětná nová česká legislativa se vydala cestou garantovaných výkupních cen v alternativě s tzv. zelenými bonusy, které dorovnávají rozdíl v cenách elektřiny těm výrobcům, kteří nevyužívají systém garantovaných výkupních cen. Jako doplněk potom byly zvoleny investiční pobídky (většinou charakteru *ad hoc*) a daňové výhody, zejména v podobě osvobození od daně z příjmu v prvních pěti letech po uvedení elektrárny do provozu podle § 4 odst. 1 písm. e) zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu, ve znění účinném do 31.12.2010.

Zákon o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie přinesl také důležitá upřesnění v oblasti správních deliktů. Kontrolou byla pověřena Státní energetická inspekce („SEI“), která prováděla kontrolu už podle zákona č. 222/1994 a podle Energetického zákona.[84] Skutkové podstaty jednotlivých deliktů byly konkretizovány pro podmínky podporované výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, maximální výše pokuty pro distributora, který nevykoupí elektřinu z obnovitelných zdrojů energie se sice snížila (z původně obecných 50 mil. Kč na 5 mil. Kč), nicméně neexistuje judikatura ani k novému, ani k původnímu ustanovení. Z podstaty věci se dá předpokládat, že k porušování povinnosti výkupu v praxi nedocházelo. Velmi spoře se vyskytující judikatura k § 9 Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie pak naznačuje, že prakticky jediným reálně páchaným deliktem v této oblasti bylo předání nepravdivě měřených nebo vypočtených údajů o množství elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů podle § 9 odst. 2 či 4. To potvrzují i zprávy o činnosti SEI, které zmiňují zejména značné

[82] Sdělení Komise ze dne 26. listopadu 1997 o energii pro budoucnost: obnovitelné zdroje energie – Bílá kniha o strategii a akčním plánu (KOM(97) 599) [online] Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/AUTO/?uri=uriserv:l27023 [cit. 2020-11-11] s. 6; následně schváleno Radou ve formě usnesení o obnovitelných zdrojích energie (Úř. věst. C 198, 24.6.1998) [online] Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31998Y0624(01) [cit. 2020-11-11] a Evropským parlamentem v usnesení o bílé knize (Úř. věst. C 210, 6.7.1998) [online] Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:51998IP0207 [cit. 2020-11-11].

[83] KLOZ, Martin. In: KLOZ, Martin, MOTLÍK, Jan, PETRŽÍLEK, Petr, TUŽINSKÝ Martin. *Využívání obnovitelných zdrojů energie: právní předpisy s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, ISBN 9788072016709, s. 20.

[84] § 37 a násl. Zákona č. 222/1994 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, § 18 Energetického zákona.

množství realizovaných kontrol fotovoltaických elektráren z důvodu vykazování vyššího ročního využití instalovaného výkonu, než jaké by odpovídalo statistickým hodnotám slunečního záření. Po dalším šetření bylo zjištěno, že jeden z typů certifikovaných elektroměrů při určitém zapojení vykazuje výrazně vyšší hodnoty vyrobené elektrické energie.[85] Městský soud v Praze v jednom z případů konstatoval, že uvedení údajů naměřených takovýmto vadným elektroměrem není samo o sobě porušením povinnosti výrobce a nemůže tedy naplnit skutkovou podstatu deliktu.[86]

Podpora formou garantované výkupní ceny a zelených bonusů se neobešla bez problémů. Zákon totiž určoval, jakým způsobem má Energetický regulační úřad („ERÚ“) každoročně stanovit výkupní ceny a výši zelených bonusů.[87] Výše cen měla být vždy stanovena s cílem dosažení doby návratnosti investic 15 let. Přesné znění zákona nicméně vyvolalo značné výkladové problémy, kdy i přes původní shodu, že se jedná o tzv. diskontovanou návratnost (tedy zohledňující i časovou hodnotu peněz a přiměřený zisk), začal ERÚ vykládat toto ustanovení tak, že stačí dosažení návratnosti prosté (tedy pouhé návratnosti hodnoty investice). To mělo za následek značně nižší garantované výkupní ceny, a tedy menší ekonomický přínos investice do výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů pro investory. Jelikož různá zařízení pro výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie mají různou životnost (v době účinnosti Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie byly navíc rozdíly ještě výraznější než dnes), znevýhodňoval tento přístup některé typy zařízení a bylo tedy nutné ho alespoň částečně upravit. To bylo provedeno vyhláškou ERÚ č. 150/2007 Sb. o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, která v § 2 odst. 11 stanovila, že „výkupní ceny a zelené bonusy jsou uplatňovány po dobu životnosti výroben elektřiny.“ Tím reálně nahradila patnáctiletou dobu návratnosti dobou životnosti zařízení. Po skončení doby návratnosti (tedy fakticky doby životnosti zařízení) by měl výrobce přestat pobírat podporu, ať už systémem garantované výkupní ceny nebo zelených bonusů, a dále dodávat elektřinu za tržní cenu.[88]

Nastavení systému garantovaných výkupních cen elektřiny mělo ale i další dopady, které byly výrazně citelnější než zmíněné výkladové nejasnosti a staly se vrcholným právním a zejména politickým tématem dalších let. Zákon totiž mimo způsobu výpočtu stanovil i omezení meziročního poklesu výkupních cen na 5 %.[89] Tím fakticky omezil možnost rychlé reakce na vývoj

[85] Státní energetická inspekce. Zprávy o čerpání prostředků státního rozpočtu SEI za rok 2011, 2012 a 2013 [online]. Dostupné z https://www.cr-sei.cz/?page_id=490 [cit. 2020-11-11].
[86] Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16.6.2016, sp. zn. 11 A 86/2014 – 82.
[87] § 6 Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.
[88] KLOZ, Martin. In: KLOZ, Martin, MOTLÍK, Jan, PETRŽÍLEK, Petr, TUŽINSKÝ Martin. *Využívání obnovitelných zdrojů energie: právní předpisy s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, ISBN 9788072016709, s. 99-115.
[89] § 6 odst. 4 Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, ve znění účinném do 19.5.2010.

cen technologií a na nečekané snížení nákladů na výstavbu fotovoltaických elektráren. Z podstaty garance výkupní ceny pak neměl ERÚ možnost regulovat výši výkupních cen pro ty výrobce, kteří už své elektrárny připojili do sítě. Taková kombinace faktorů měla za následek velký nárůst nově instalovaného výkonu fotovoltaických elektráren, neboť jejich výnosnost výrazně narostla se snížením nákladů na jejich výstavbu.[90] Tento proces byl v médiích posléze nazván solárním boomem a má dodnes značné dopady na formování energetické politiky v České republice.

Jelikož v systému garantovaných výkupních cen byl povinným k úhradě těchto výkupních cen provozovatel distribuční soustavy, bylo v případě takto velkého nárůstu jediným možným řešením zvýšení cen elektřiny pro konečné odběratele, ať už domácnosti či podniky. Dalším problémem byla nedostatečná kapacita české elektrizační soustavy, neboť na tak razantní nárůst výroby nebyl provozovatel přenosové soustavy připraven. To vše mělo přirozeně za následek velkou vlnu odporu obyvatelstva, průmyslu i odborné veřejnosti ústící v úsilí politické reprezentace směřující ke změně legislativy tak, aby bylo možné výkupní ceny snížit a dále korigovat nárůst nákladů na podporu fotovoltaické výroby elektřiny. To se podařilo novelou Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, zákonem č. 137/2010 Sb., který přidal výjimku z pravidla zákazu meziročního snížení výkupních cen na méně než 95 % „*pro ty druhy obnovitelných zdrojů, u kterých je v roce, v němž se o novém stanovení výkupních cen rozhoduje, dosaženo návratnosti investic kratší než 11 let.*“[91] Další novelou zákona byla podpora omezena pouze na takové solární elektrárny, které jsou umístěny „*na střešní konstrukci nebo na obvodové zdi jedné budovy spojené se zemí pevným základem evidované v katastru,*“[92] čímž efektivně došlo k zastavení výstavby nových velkých fotovoltaických elektráren.

Problém nicméně dál existoval u těch elektráren, které byly již uvedeny do provozu. Jelikož se garantované výkupní ceny velmi značně projevovaly ve spotřebitelských cenách, tlak na zásah státu se stále zvyšoval, až vyústil v závazek státu poskytnout dotaci na úhradu nákladů na krytí vícenákladů spojených s podporou elektřiny z obnovitelných zdrojů, hrazenou ze státního

[90] Zatímco v roce 2006 tvořil celkový instalovaný výkon fotovoltaických elektráren v ČR jen cca 1 MW, v roce 2009 se zvýšil na 465 MW a v roce 2010 dokonce na 1727 MW, což odpovídá meziročnímu zvýšení o 1262 MW, tedy téměř o trojnásobek předchozího instalovaného výkonu. (Přesná data se různí, některé zdroje uvádí i 1959 MW v roce 2010, jako například ČTK. *Solárních elektráren v ČR loni přibylo jedno procento* [online]. Dostupné z https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/solarnich-elektraren-v-cr-loni-pribylo-jedno-procento/1844354 [cit. 2020-11-11].) MPO. *Národní akční plán pro energii z obnovitelných zdrojů* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54909/62718/649151/priloha001.pdf [cit. 2020-11-11], s. 100.

[91] Čl. 1 zákona č. 137/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů).

[92] Čl. 1 odst. 2 zákona č. 330/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), ve znění pozdějších předpisů.

rozpočtu.[93] V souvislosti s tím byla i omezena maximální výše tzv. příspěvku na podporované zdroje energie, který byl součástí koncových cen energie, a to na 495 Kč/MWh. Pro pokrytí této dotace vložil zákonodárce do Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ustanovení, kterými zavedl odvod z elektřiny ze slunečního záření, známý též jako solární daň.[94] Předmětem této poněkud nestandardní daně byla pouze elektřina vyrobená ze slunečního záření v období od 1.1.2011 do 31.12.2013, a to v zařízení uvedeném do provozu v období od 1.1.2009 do 31.12.2010, a její sazba činila 26 % u výkupních cen a 28 % u zelených bonusů. Značně se tedy dotkla většiny provozovatelů fotovoltaických elektráren, neboť právě v letech 2009 a 2010 jich uvedlo své elektrárny do provozu nejvíce. Ačkoliv byl odvod z elektřiny ze slunečního záření koncipován jako dočasný, našel si cestu i do nové právní úpravy a je i nadále součástí českého právního řádu.[95]

Tyto změny se vzápětí staly předmětem soudních sporů a obchodních arbitráží proti České republice. Skupina dvaceti senátorů podala 11. 3. 2011 návrh na zrušení těch ustanovení zákonů, které zaváděly solární daň, umožňovaly ERÚ snížení garantovaných výkupních cen pod 95 % předchozí výše a odstraňovaly daňové výhody výrobců elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Jejich návrh byl nicméně Ústavním soudem v celém rozsahu zamítnut.[96]

2.4 Zelená úsporám

Zvýšení energetické hospodárnosti a rozšíření využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR bylo hlavním cílem dotačních a podpůrných programů. Nejrozšířenějším z nich se stal program Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí Zelená úsporám. Program směřoval na úspory energie a využití obnovitelných zdrojů energie v obytných budovách a byl financován převážně z prostředků získaných prodejem povolenek na emise skleníkových plynů podle zákona č. 695/2004 Sb.[97] Program byl poměrně zásadní pro rozšíření obnovitelných zdrojů energie mezi populaci a dosažení úspor (zejména v oblasti vytápění budov), nicméně z právního hlediska není příliš zajímavý, neboť pouze využívá stávající legislativy. Z toho nicméně můžeme

[93] LEGS. *Právní regulace solárního boomu*. Právní rozhledy. 2010, č. 22, s. II.
[94] Hlava III., § 7a a násl. Zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, ve znění účinném do 31.12.2012.
[95] § 14 a násl. Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[96] Nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 17/11 ze dne 15.5.2012, vydán ve Sbírce pod č. 220/2012 Sb.
[97] Zákon č. 695/2004 Sb. o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů, směrnice Ministerstva životního prostředí č. 9/2009 o poskytování finančních prostředků ze Státního fondu životního prostředí České republiky v rámci Programu Zelená úsporám.

vyvodit, že časově a administrativně náročné změny v legislativě nejsou zdaleka jedinou možností, jak zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie na energetickém mixu ČR.

3 Obnovitelné zdroje energie v ČR dnes

Stávající právní úprava využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR je z velké části převzatá ze sekundárního evropského práva, což není překvapivé, neboť Česká republika nikdy nebyla zemí s velkým akcentem na tuto oblast. Pro všechny tři základní právní předpisy v oblasti obnovitelných zdrojů energie, tedy Zákon o podporovaných zdrojích energie, Zákon o hospodaření energií a Energetický zákon, je možné najít evropské předlohy. Jelikož však docházelo k častým změnám těchto předloh, které byly následně reflektovány v českých právních předpisech, bude z důvodu přehlednosti a srozumitelnosti věnován prostor jen těm nejdůležitějším z nich. Částečně již také byly zmíněny v předchozí části o vývoji právní úpravy. K právní úpravě je však nutné vždy přistupovat s předběžným vědomím o existenci těchto předloh jako primárních zdrojů.

3.1 Zákon o podporovaných zdrojích energie a jeho evropské předlohy

Za hlavní těžiště současné české úpravy využívání obnovitelných zdrojů energie můžeme označit Zákon o podporovaných zdrojích energie, který ve většině nabyl účinnosti 1.1.2013. MPO, které zákon připravovalo, odůvodnilo nutnost jeho přijetí několika skutečnostmi. Hlavním důvodem mělo být dosažení souladu s právem EU, konkrétně s Původní směrnicí o podpoře využívání energie z OZ. Dále bylo zmiňováno sjednocení způsobů podpory pro všechny podporované zdroje energie, které řešilo výše zmiňovanou dvojí úpravu těchto podpor v Energetickém zákoně a Zákoně o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Zdaleka nejdůležitějším důvod byl ovšem politický – nová úprava měla do budoucna zmírnit problémy nastalé v souvislosti se solárním boomem a zabránit opakování téhož scénáře. Důvodová zpráva zmiňuje mnoho nedostatků předchozí právní úpravy, které jsou očividně všechny ovlivněny průběhem solárního boomu. Například mluví o nedostatečné reakci předchozího systému na vývoj ceny nových technologií, zatížení celkové ceny za elektřinu a tím způsobeném snížení konkurenceschopnosti průmyslu a koupěschopnosti obyvatelstva ČR, nebo nemožnosti zastavení vyplácení podpory pro určitý druh obnovitelného zdroje energie v případě dosažení limitů elektrizační soustavy.[98]

První dva důvody, tedy implementace Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ a sjednocení úpravy podpor spolu velmi úzce souvisí. Alespoň částečné sjednocení úpravy podpor bylo totiž jednou z novinek, kterou přinesla Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ. Směrnice o podpoře elektřiny vyrobené z OZE se totiž zabývala pouze výrobou elektřiny, podpora

[98] Vláda. Důvodová zpráva k Zákonu o podporovaných zdrojích energie, č. 165/2012 Dz.

tepla z obnovitelných zdrojů, podpora druhotných energetických zdrojů a kombinované výroby elektřiny a tepla byly vyčleněny jinam a v ČR byly obsaženy v Energetickém zákoně. Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ už hovoří o více z těchto podpor zároveň, například ukládá členským státům zajistit, „*aby vnitrostátní předpisy týkající se postupů schvalování, vydávání osvědčení a povolení, které se uplatňují na podniky na výrobu elektřiny, tepla nebo chlazení z obnovitelných zdrojů energie a na související infrastruktury přenosových a distribučních sítí a na proces přeměny biomasy na biopaliva nebo jiné energetické výrobky, byly přiměřené a nezbytné.*“[99]

Český zákonodárce šel nicméně ve sjednocování úpravy podpor ještě dál, když do Zákona o podporovaných zdrojích energie zařadil i podporu elektřiny z druhotných zdrojů a z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla. Práva a povinnosti subjektů na trhu v souvislosti s podporou, formy podpory ani podmínky podpory pro tyto tři kategorie zdrojů energie potom nijak nerozlišil, čímž obnovitelné zdroje energie přišly o výjimečný status, kterému se těšily za předchozí právní úpravy.

Podstatnou novinkou, vycházející z Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ byla povinnost členských států přijmout národní akční plány pro energii z obnovitelných zdrojů. Tyto plány měly stanovit „*národní cíle členských států pro podíly energie z obnovitelných zdrojů v dopravě a při výrobě elektřiny, vytápění a chlazení v roce 2020*“ a „*vhodná opatření, která je třeba přijmout k dosažení těchto celkových národních cílů*“ a opatření, která je potřeba přijmout pro splnění cílů stanovených Původní směrnicí o podpoře využívání energie z OZ v oblasti správních postupů a předpisů, informací a odborné přípravy, záruk původu energií, přístupu k distribučním soustavám a jejich provozu, kritérií udržitelnosti pro biopaliva a biokapaliny a výpočtu dopadu skleníkových plynů z nich.[100] K tomu přijala Komise vzor pro národní akční plány,[101] ve kterém jsou velmi detailně rozpracovány požadavky na obsah těchto národních akčních plánů. Zákon o podporovaných zdrojích energie transponoval tuto povinnost formou odkazu na zmíněné rozhodnutí Komise a pověřil vypracováním a aktualizací národního akčního plánu MPO, schválením pak vládu.

[99] Čl. 13 odst. 1 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[100] Čl. 13 odst. 1, čl. 13-19 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[101] Rozhodnutí Komise 2009/548/ES ze dne 30. června 2009, kterým se stanoví vzor pro národní akční plány pro energii z obnovitelných zdrojů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES.

Národní akční plán měl být podle Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ oznámen Komisi do 30.6.2010,[102] vláda jej nicméně schválila až 25.8.2010.[103] Český národní akční plán byl poté pravidelně aktualizován, naposledy v roce 2016.

Zákon o podporovaných zdrojích tedy stanovuje podporu jak pro výrobu elektřiny, tak tepla z obnovitelných zdrojů. Základní podmínkou pro obě kategorie je splnění požadavků na minimální účinnost užití energie. Přesné technické požadavky v této oblasti stanovují vyhlášky MPO.[104] Tato podmínka nicméně neplatí pro energii geotermální, solární, větrnou a vodní.[105]

3.1.1 Podpora výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie

Třetí jmenovaný důvod přijetí nového zákona, tedy úprava legislativy tak, aby se zabránilo opakování scénáře z let 2009 a 2010, se značně projevil v § 4 Zákona o podporovaných zdrojích energie, který definuje elektřinu z obnovitelných zdrojů, na níž se vztahuje podpora. Ačkoliv by odst. 1 a 2 předmětného paragrafu vztáhly podporu na širokou škálu energie („Podpora elektřiny z obnovitelných zdrojů se vztahuje na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů ve výrobnách elektřiny na území České republiky připojených k elektrizační soustavě České republiky (…)“), odst. 5 u mnoha druhů obnovitelných zdrojů energie tento rozsah značně zužuje. Nepřekvapí silné omezení podpory výroby elektřiny využitím energie slunečního záření pouze na elektřinu vyrobenou ve výrobnách umístěných na střechách či obvodových zdech budov, navíc s maximálním výkonem do 30 kWp.[106] Takové omezení výkonu zcela vyloučilo vznik dalších solárních parků nebo velkých elektráren, jaké známe z let 2008–2010. Pro srovnání instalovaný výkon fotovoltaických elektráren uvedených do provozu v těchto letech se běžně pohyboval mezi 2 a 8 MW, největší česká solární elektrárna FVE Ralsko Ra1 pak dokonce disponuje instalovaným výkonem 38,3 MW.[107]

Značná omezení stanovil zákon i u biomasy a biokapalin, kde se podpora vztahuje pouze na elektřinu vyrobenou v zařízení schopném kombinované výroby elektřiny a tepla. U takovéto

[102] Čl. 4 odst. 2 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[103] Vláda. Usnesení č. 603 ze dne 25.8.2010.
[104] Zatím poslední je vyhláška č. 441/2012 Sb. o stanovení minimální účinnosti užití energie při výrobě elektřiny a tepelné energie.
[105] § 4 odst. 4, § 24 odst. 3, § 25 odst. 1 a § 53 odst. 1 písm. b) Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[106] § 4 odst. 5 písm. d) Zákona o podporovaných zdrojích energie; jednotka kWp (kilowatt-peak) označuje míru nominálního výkonu solárního panelu v ideálních světelných podmínkách (Viz Elektřina.cz. *Slovník pojmů Watt peak (Wp)* [online]. Dostupné z https://www.elektrina.cz/slovnik/watt-peak-wp [cit. 2020-11-11]). Statistika, média, a dokonce i zákon sám nicméně užívají jednotky *promiscue*. Jakýkoliv teoretický rozdíl, který by se mohl vyskytnout mezi údaji v základních jednotkách výkonu a jednotkách nominálního výkonu každopádně nedosahuje takového významu, aby mohl znehodnotit ilustrační srovnání těchto hodnot.
[107] BOČEK, Jan, CIBULKA, Jan, KOČÍ, Petr, SEDLÁČEK, Štěpán. *Dobrodružství fotovoltaiky. Proč se ze solární naděje stala zatracovaná cesta české energetiky?* [online]. Český rozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/fotovoltaika-energetika-obnovitelne-zdroje_1912040600_jab [cit. 2020-11-11].

kombinované výroby elektřiny a tepla je navíc nutné, aby MPO vydalo osvědčení o původu elektřiny, resp. na zařízení k výrobě elektřiny.[108] U biokapalin (resp. biopaliv) zákon zapracovává podmínku splnění kritérií udržitelnosti, kterou stanovila Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.[109] Tato kritéria byla sice stanovena přímo Původní směrnicí o podpoře využívání energie z OZ, nicméně na české úrovni se do zákona nedostala, ten pouze odkazuje na prováděcí právní předpis, nařízení vlády č. 351/2012 Sb. o kritériích udržitelnosti biopaliv (v současné době nahrazeno nařízením vlády č. 189/2018 Sb. o kritériích udržitelnosti biopaliv a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot), který téměř doslovně kopíruje znění Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ. Kritérii jsou zejména úspora emisí skleníkových plynů, která byla nastavena se stoupající tendencí tak, aby byli výrobci nuceni ke stále větším úsporám na emisích, a původ surovin použitých při výrobě biokapalin a biopaliv. Téma udržitelnosti biopaliv je v poslední době čím dál tím více diskutováno zřejmě bude důležitým kritériem při formování dalších právních předpisů, zejména na úrovni EU. Podobné podmínky jako u biokapalin a biopaliv pak stanovil Zákon o podporovaných zdrojích energie i u bioplynu.

Logické je omezení podpory energetického využití komunálního odpadu na elektřinu vyrobenou z biologicky rozložitelné části komunálního odpadu.[110] Jen tu totiž řadí Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ mezi biomasu (viz výše).

S dědictvím období solárního boomu souvisí i zachování odvodu ze slunečního záření. Jak bylo zmíněno výše, odvod měl mít původně dočasnou povahu a měl sloužit k pokrytí vysokých výkupních cen elektřiny za rok 2013. Důležitou novelou Zákona o podporovaných zdrojích energie, zákonem č. 310/2013 Sb. kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 407/2012 Sb., a další související zákony („Novela 2013“), byl však odvod ze slunečního záření prodloužen na celou dobu životnosti výroben elektřiny uvedených do provozu v roce 2010 (původní odvod se týkal i výroben uvedených do provozu v roce 2009). Sazba odvodu byla snížena na 10 % u výkupních cen a 11 % u zelených bonusů. Od odvodu byly osvobozeny všechny výrobny s instalovaným výkonem výrobny do 30 kW.[111] Nutno zde upozornit na nekonzistentnost zákonodárce, který v § 4 odst. 5 písm. d) Zákona o podporovaných zdrojích energie užívá jednotek nominálního výkonu watt-peak, a v § 17 téhož zákona užívá základních jednotek výkonu, tedy watt. Není zřejmé, z jakého důvodu nebyly využity stejné jednotky, obzvlášť když se v obou případech jedná o energii ze slunečního

[108] § 4 odst. 5 písm. b) a § 47 Zákona o podporovaných zdrojích energie, § 5 vyhlášky MPO č. 37/2016 Sb. o elektřině z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a elektřině z druhotných zdrojů.
[109] Čl. 17 Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[110] § 4 odst. 5 písm. e) Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[111] § 17 Zákona o podporovaných zdrojích energie.

záření.[112] Ve všech případech mimo § 4 odst. 5 písm. d) pak zákon užívá jako jednotku instalovaného výkonu watt.

Novelou 2013 došlo i k dalším podstatným změnám, které formují podobu podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů energie dodnes. Složka ceny na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny hrazená zákazníkem v rámci ceny služby distribuční a přenosové soustavy byla omezena na maximální výši 495 Kč/MWh. V rozsahu, v jakém pak tato složka nestačí k pokrytí nákladů na podporu elektřiny, jsou tyto náklady hrazeny prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu.[113]

Zdaleka nejdůležitější změnou obsaženou v Novele 2013 je ale ukončení podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie pro všechny výrobny elektřiny uvedené do provozu po 31.12.2013.[114] Jedinou výjimkou se staly malé vodní elektrárny o instalovaném výkonu do 10 MW. Dá se říci, že touto novelou na dlouhou dobu skončila éra podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie v ČR a návrat takové podpory ve větším měřítku se zdá být v nejbližších letech nepravděpodobný. V důvodové zprávě k předmětné novele je uvedeno, že „mechanizmus podpory naplnil svůj primární účel, tedy nastartování investic do OZE.“[115] Z tehdejšího pohledu se mohlo jednat o logické tvrzení, když cíl stanovený pro rok 2020, tedy 13% podíl obnovitelných zdrojů energie na hrubé konečné spotřebě, byl roku 2013 již naplněn. Z dnešního pohledu je ale nutné s tímto výrokem polemizovat, neboť právě roku 2013 začal podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů energie na hrubé spotřebě elektřiny stagnovat, z čehož se minimálně do roku 2018 nedostal.[116] Tato skutečnost je o to nepříjemnější, že Česká republika v současné době jen obtížně nachází způsoby dosažení cílů do roku 2030, jak je zřejmé i z rozboru koncepčních dokumentů, obsaženého v další části.

Zajímavou změnou, kterou Novela 2013 přinesla, bylo stanovení dalších podmínek pro podporu pro akciové společnosti, jim obdobné právní formy a zahraniční osoby, jsou-li výrobci elektřiny z obnovitelných či druhotných zdrojů, z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla, tepla z obnovitelných zdrojů, biometanu nebo výrobci elektřiny z decentrální výrobny elektřiny. Po Novele 2013 mají takové osoby právo na podporu, jen pokud mají vydány výlučně zaknihované akcie, případně u zahraničních osob jen pokud předloží čestné prohlášení identifikující všechny akcionáře disponující akciemi, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota

[112] Jednotky nominálního výkonu watt-peak se běžně užívají pouze v souvislosti s energií ze slunečního záření.
[113] §28 odst. 1 písm. c), ve spojení s § 28 odst. 3 Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[114] Čl. 1 odst. 2 Novely 2013.
[115] Vláda. Důvodová zpráva k Novele 2013. Obecná část, A.2) písm. a) bod i).
[116] MPO. *Podíl obnovitelných zdrojů energie na hrubé konečné spotřebě energie 2010-2018* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/obnovitelne-zdroje-energie/podil-obnovitelnych-zdroju-energie-na-hrube-konecne-spotrebe-energie-2010_2018--251296/ [cit. 2020-11-11] s. 5.

přesahuje 10 % základního kapitálu osoby.[117] Toto opatření zřejmě směřuje na zvýšení transparentnosti při poskytování podpory, což ale není možné ověřit, neboť důvodová zpráva k Novele 2013 jej nijak nezmiňuje. Nečiní tak zřejmě proto, že tato změna nebyla součástí původního vládního návrhu zákona a byla přidána až v dalším průběhu legislativního procesu pozměňovacím návrhem hospodářského výboru Poslanecké sněmovny.[118] Tato změna měla za následek jisté problémy, zejména pro zemědělské akciové společnosti vzniklé transformací zemědělských družstev. Jejich vlastnická struktura je totiž často rozdrobená, jednotliví akcionáři vlastní pouze jednotky akcií ze stovek, navíc se ne výjimečně jedná o osoby vyššího věku, případně jsou akcie předmětem dědických řízení. Novela 2013 také nijak neošetřila situaci, kdy a. s. vyčlení své výrobny do dceřiné společnosti nebo svěřenského fondu, čímž požadovanou transparentnost ještě sníží.

Z dnešního pohledu je možné dodat, že toto ustanovení bude zřejmě v blízké budoucnosti zrušeno pro nadbytečnost. Konkrétně jej zruší návrh zákona novelizující Zákon o podporovaných zdrojích energie a další související zákony („Novela 2020“), pokud projde legislativním procesem. Důvodová zpráva k Novele 2020 mimo již uvedených výtek uvádí, že transparentnost akciových společností je již řadu let řešena jinými právními předpisy a akcie na majitele už mohou být vydávány pouze jako imobilizované či zaknihované. Je tedy duplicitní uvádět takový požadavek i v Zákoně o podporovaných zdrojích energie a znění z Novely 2013 zvyšuje administrativní a finanční zátěž výrobců energie.[119] Lze rovněž poznamenat, že problém transparentnosti by v současné době bylo možné řešit i pomocí evidence údajů o skutečných majitelích právnické osoby, upravené § 118b a násl. zákona č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Stačilo by jako jednu z podmínek čerpání jakékoliv podpory zařadit aktuální zápis do evidence údajů o skutečných majitelích.

Projednávání Novely 2013 bylo celkově doprovázeno mnoha neobvyklostmi. Pozoruhodná je zejména rychlost, jakou Novela 2013 prošla Poslaneckou sněmovnou. Jako vládní návrh zákona byla předložena sněmovně 26.7.2013 a okamžitě byla rozeslána poslancům. Během několika dní doporučil organizační výbor sněmovny její projednání a první čtení proběhlo již 8.8.2013. Sněmovna sice odmítla projednávat návrh tak, aby mohla vyslovit souhlas už v prvním čtení, a přikázala projednání návrhu výborům, ale určila nezvykle krátkou lhůtu 5 dní, kterou dodržel hospodářský výbor, a hned druhý den po jeho schůzi prošel návrh prvním čtením. Za pozornost

[117] § 4 odst. 6 písm. c), § 5 odst. 7, § 6 odst. 5, § 24 odst. 6 písm. e), § 25 odst. 6) Zákona o podporovaných zdrojích energie; § 30 odst. 5 písm. c), § 37 odst. 4 Zákona o podporovaných zdrojích energie ve znění účinném do 31.12.2015.
[118] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Usnesení hospodářského výboru ze dne 12.8.2013, sněmovní tisk č. 1121/1.
[119] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Sněmovní tisk 870/0 rozeslaný poslancům dne 20.5.2020, s. 115.

stojí i fakt, že zákonná lhůta pro projednávání výbory byla zkrácena o 56 dní.[120] I dalšími čteními potom návrh prošel velice rychle, dne 16.8.2013 byl schválen (pouhých 21 dní po předložení sněmovně) a 20.8.2013 postoupen Senátu.[121] Velká rychlost projednávání Novely 2013 Poslaneckou sněmovnou měla jednoznačný důvod – sněmovna se připravovala na své rozpuštění, které sněmovna odhlasovala 20.8.2013[122] (tedy v den postoupení návrhu Novely 2013 Senátu) a prezident ji 28.8.2013 rozpustil.[123] Z průběhu zákonodárného procesu je tedy zřejmé, že motivace poslanců i vlády k rychlému schválení Novely 2013 a co možná nejdřívějšímu nástupu její účinnosti byla značná a veškeré razantní změny, které přinesla, pro zákonodárce velmi podstatné.

Podpora elektřiny z obnovitelných zdrojů může mít formu zelených bonusů nebo výkupních cen. Menší výrobny elektřiny (do 100 kW instalovaného výkonu, resp. 10 MW u vodní energie) mají právo volby formy podpory, ostatní mohou využít pouze podporu formou zelených bonusů.[124] Jak výši výkupní ceny, tak zeleného bonusu stanoví ERÚ každoročně cenovým rozhodnutím, a to podle rámcových pravidel uvedených v Zákoně o podporovaných zdrojích energie. Základním východiskem zůstala patnáctiletá návratnost vložených investic, nyní již přímo uvedena jako prostá návratnost, která též počítá s náklady na palivo u výroby z biomasy a bioplynu. Pro dosažení stavu, který více připomíná návratnost diskontovanou, přidal zákonodárce podmínku zachování výše výnosů po dobu trvání práva na podporu (tedy po dobu životnosti zařízení) s pravidelným dvouprocentním ročním navýšením. Jsou také regulovány výjimečné situace na trhu s elektřinou, kdy je dosaženo záporné hodinové ceny za elektřinu, kterou musí výrobce uhradit vykupujícímu, nebo kdy nedojde k sesouhlasení nabídky a poptávky a výrobci nevznikne nárok na podporu. Zákon ukládá ERÚ s takovými situacemi při výpočtu výkupních cen a zelených bonusů počítat tak, aby byla zachována patnáctiletá doba návratnosti investice. Meziroční změna výše výkupních cen a zelených bonusů už není nijak omezena, ERÚ tak může případně rychle reagovat na změnu (zejm. snížení) nákladů na výstavbu nových výroben.[125] Nicméně vzhledem k tomu, že se v současné době podpora nově vybudovaným výrobnám prakticky neposkytuje, nemá tato možnost valného významu.

[120] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Usnesení ze dne 13.8.2013 č. 1760.
[121] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Sněmovní tisk 1121, Novela z. o podporovaných zdrojích energie – EU [online]. Dostupné z https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=1121 [cit. 2020-11-11].
[122] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Usnesení ze dne 20.8.2013 č. 1767.
[123] Rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 28.8.2013 o rozpuštění Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, vydáno ve sbírce zákonů pod č. 265/2013 Sb.
[124] § 8 odst. 1 a 2 Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[125] § 12 Zákona o podporovaných zdrojích energie.

3.1.2 Podpora výroby tepla z obnovitelných zdrojů energie

Pravidelná podpora zůstala po Novele 2013 z pohledu obnovitelných zdrojů energie zachována pouze pro výrobu tepla. Důvodová zpráva zachování této podpory na rozdíl od podpory výroby elektřiny obhajuje „bezpečností“ nastavení podpory formou zelených bonusů.[126] Pokud je ale podpora formou zelených bonusů opravdu „bezpečná“, jak uvádí důvodová zpráva, zákonodárce by jistě mohl pouze omezit formy podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie na zelené bonusy, místo takto rezolutního ukončení podpory. Z toho je možné usuzovat, že důvody uvedené v důvodové zprávě jsou spíše zástupné či jen dílčí, kdy skutečné důvody leží spíše na straně politické, jak bylo rozebíráno již dříve.

Na rozdíl od podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie se podpora tepla z obnovitelných zdrojů uskutečňuje ve dvou formách – formou investiční podpory nebo formou provozní podpory.[127] Provozní podpora tepla má podobný charakter jako provozní podpora elektřiny a uskutečňuje se formou zeleného bonusu na teplo. Právo na ni mají pouze držitelé licence na výrobu tepelné energie podle § 4 odst. 1 písm. a) čísla 3 Energetického zákona, další podmínky jsou potom dány podle zdroje používaného na výrobu tepla. Výjimky jsou na rozdíl od výroby elektřiny spíše technického charakteru, kdy se provozní podpora tepla nevztahuje například na teplo z bioplynových výroben tepla, na které současně výrobce uplatňuje podporu na elektřinu z obnovitelných zdrojů. Na podporu také nedosáhnou výrobci tepla vyrobeného společným spalováním obnovitelného a neobnovitelného zdroje, není-li tento zdrojem druhotným. Po již zmíněných problémech s chybnými elektroměry bylo rovněž přidáno ustanovení, podle kterého se podpora nevztahuje na teplo naměřené měřícím zařízením zaznamenávajícím nesprávné hodnoty v důsledku neoprávněného zásahu.[128]

Provozní podpora tepla je poskytována formou zeleného bonusu na teplo.[129] Jeho výše je nicméně upravena jiným způsobem, než jak tomu je u zeleného bonusu na elektřinu. Jeho výši sice také stanovuje ERÚ, ale zákon jej u téměř všech zdrojů mimo bioplynu omezuje natolik, že činí jeho rozhodnutí pouhou formalitou. Výše je totiž pevně nastavena na 50 Kč/GJ s pravidelným ročním navýšením o 2 %. Výjimku tvoří výroba tepla z bioplynu ve výrobnách o instalovaném elektrickém výkonu nižším než 500 kW a využívajícím bioplyn vznikající ze 70 a více procent ze statkových hnojiv a vedlejších produktů živočišné výroby nebo z biologicky rozložitelného

[126] Obecná část, A.2) písm. a) bod vi) důvodové zprávy k Novele 2013.
[127] § 23 odst. 2 Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[128] § 24 odst. 6 písm. h) Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[129] § 23 odst. 3 Zákona o podporovaných zdrojích energie.

odpadu. Tam je výše zeleného bonusu stanovená podobně jako u výroby elektřiny, tedy tak, aby bylo dosaženo prosté návratnosti investic za 15 let, při započtení nákladů na pořízení paliva.[130]

Investiční podpora tepla je v Zákoně o podporovaných zdrojích upravena rámcově. Zákon stanoví základní podmínky, při kterých je vůbec možné investiční podporu tepla poskytnout, nicméně konkrétní podmínky a výše jsou předmětem jednotlivých programů podpory. Organizační složky státu, kraje nebo obce, které vyhlašují programy podpory financované ze státního rozpočtu, evropských finančních prostředků nebo výtěžku z prodeje emisních povolenek, které se týkají obnovitelných zdrojů energie, mají podle zákona povinnost zařadit do takových programů investiční podporu tepla.[131] Mezi obecné podmínky poskytnutí podpory tepla uvedené v Zákoně o podporovaných zdrojích energie patří již zmíněné dosažení minimální účinnosti užití energie, u tepelných čerpadel pak splnění požadavků na udělení ekoznačky podle příslušného rozhodnutí Komise[132] a v případě biokapalin stejně jako u výroby elektřiny splnění kritérií udržitelnosti biokapalin.[133] Zákon dále neumožňuje poskytnutí podpory takovým výrobnám („*solární systémy nebo systémy s tepelnými čerpadly*“), které svým provozem mohou zhoršit účinnost soustav zásobování tepelnou energií, evidovaných a zveřejněných ERÚ.[134]

3.1.3 Zákon o rozvoji obnovitelných zdrojů energie – německá právní úprava

Spolková republika Německo se ve své úpravě využívání obnovitelných zdrojů energie rozhodla jít podobným směrem jako Česká republika. To samozřejmě není překvapení – obě právní úpravy vycházejí nebo jsou silně ovlivněny unijní legislativou, která v řadě oblastí neposkytuje mnoho prostoru k odchýlení. Na příkladu Německa je ale velmi dobře vidět, že když dva v energetice dělají totéž, není to zdaleka totéž. Zásadní rozdíl můžeme najít již v prvním paragrafu německé varianty zákona o podporovaných zdrojích energie,[135] kde jsou určeny konkrétní cílové hodnoty podílu energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie. A nejedná se zdaleka o cíle konzervativní nebo neambiciózní – pro rok 2030 stanovuje zákon minimální podíl 65 %, pro rok 2050 pak dokonce 80 %.[136] Tyto cíle jsou dále rozváděny v § 4 Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN), který stanovuje potřebný každoroční nárůst

[130] § 24 odst. 4, § 26 odst. 4 Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[131] § 25 odst. 2 Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[132] Rozhodnutí Komise 2007/742/ES ze dne 9.11.2007, kterým se stanoví ekologická kritéria pro udělení ekoznačky Společenství tepelným čerpadlům na elektrický nebo plynový pohon a tepelným čerpadlům absorbujícím plyn.
[133] § 25 Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[134] § 25 odst. 5 Zákona o podporovaných zdrojích energie.
[135] Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien („Zákon o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN)“) z 21.7.2014 (BGBl. I S. 1066).
[136] § 1 odst. 2 Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN).

instalovaného výkonu jednotlivých zdrojů energie, konkrétně větrných elektráren (vnitrozemských i námořních), solárních elektráren a elektráren využívajících biomasu.[137] Hned od začátku zákona je tak zřejmý zásadní rozdíl mezi přístupem českého a německého zákonodárce. Zatímco český zůstává co možná nejvíce v obecné rovině a nechává si mnoho prostoru pro možné budoucí změny, německý zákonodárce je ochoten učinit poměrně značný a konkrétní závazek. Ačkoliv nesplnění takto vytyčeného cíle zřejmě nemůže mít reálné právní následky, jeho samotné stanovení je významné, neboť jako zákonné ustanovení má vliv na výklad ostatních ustanovení zákona a podzákonných právních předpisů, stejně jako na sekundární normotvorbu. Zahraniční literatura pak dokonce (bez dalšího rozboru) považuje vyčíslení cílů v zákoně za právně závazné pro německou vládu.[138] Odvrácenou stranou německého přístupu je pak jeho zřejmá rigidita a závazek k podpoře konkrétních obnovitelných zdrojů energie. Energetika, a zejména výroba energie z obnovitelných zdrojů, prochází nepředvídatelným vývojem a nejsou vyloučeny přelomové objevy, které by mohly učinit vynakládání zdrojů na rozšiřování současných technologií neefektivním. Německý zákonodárce v takový průlom zřejmě nedoufá, nepočítá s ním, naopak se soustředí na současné možnosti.

Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů je podporována na provozní bázi, a to formou tzv. aukčních výkupních cen. Zákon o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN) staví na aukcích velmi významně, když výši podpory pro nejčastější obnovitelné zdroje energie ukládá určit primárně prostřednictvím aukcí. Objem podporovaného výkonu, na nějž mají být každoročně vypsány aukce, je pro jednotlivé zdroje přesně stanoven, a to dokonce ke konkrétnímu datu vypsání aukce.[139] Zákon se dále podrobněji zabývá specifiky aukcí jednotlivých nejčastějších zdrojů. Zbylý objem je ponechán pro tzv. inovativní aukce, ve kterých může být udělena podpora (formou výkupních cen) jakékoliv technologii využívající obnovitelné zdroje energie, případně jejich vzájemné kombinaci. Obecně by mělo být zajištěno, aby tyto technologie měly pozitivní vliv na elektrickou síť a byly efektivní v porovnání s jinými technologiemi. Konkretizace podmínek účasti v aukci a kritérií výběru je ponechána na Spolkové agentuře pro sítě.[140]

---

[137] § 4 Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN). Například je stanoven cíl roční výstavby vnitrozemských (onshore) větrných elektráren o výkonu 2900 MW od roku 2020.

[138] SCHOLZ, Ulrich, ANTE, Johann. *Electricity regulation in Germany: overview* [online]. Dostupné z: https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-524-0808?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1 [cit. 2020-12-01].

[139] § 28 Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN). Je například stanoveno, že k 1.2.2021 budou vypsány aukce na výstavbu nových solárních elektráren o celkovém výkonu 150 MW atd.

[140] § 39j Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN). Spolková agentura pro sítě (Bundesnetzagentur) je německý federální úřad zodpovědný za kontrolu a regulaci v oblasti energetiky, telekomunikací, poštovních služeb a železnic. Za jeho český protějšek je v oblasti energetiky možné považovat ERÚ.

Inovativní aukce jsou v současné době využívány zejména pro kombinace technologií zajišťující rovnoměrné dodávky elektrické energie. V praxi se zejména jedná o solární fotovoltaické elektrárny kombinované s bateriovými systémy.[141] Touto cestou je tedy podporován rozvoj technologií pro ukládání energie, který je naprosto klíčovou podmínkou pro rozšíření využívání obnovitelných zdrojů energie, jak zmiňuje i zahraniční literatura.[142]

Tím se dostáváme k dalšímu významnému rozdílu mezi českou a německou právní úpravou – roli regulátora v podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie. Zatímco český zákonodárce svěřuje regulátorovi (ERÚ) značné pravomoci,[143] zákonodárce německý regulátora více svazuje. Nepřenechává mu rozhodnutí o objemu poskytnuté podpory, její výši pro jednotlivé zdroje ani obecných požadavcích na technologie. Tento přístup se vyznačuje výrazně vyšší mírou právní jistoty, která má za následek vyšší ochotu investorů k účasti na aukcích a investicím v oblasti obnovitelných zdrojů energie obecně. Tato výhoda je pak vykoupena omezením flexibility v případě nečekaných výkyvů na trhu či technologickém vývoji. Ani efektivní německý zákonodárce totiž nikdy nebude schopen reagovat rychleji a efektivněji než regulátor, kterému je svěřena širší pravomoc. Česká historická zkušenost nicméně vede spíše k preferenci německého přístupu.[144]

Spolková agentura pro sítě je dále nadána pravomocí upravovat nejvyšší výkupní cenu, která může být vydražena, a to v návaznosti na výsledky proběhlých dražeb. I zde jsou ale pravidla velmi svazující, když původní maximální cena je v zákoně u nejčastěji využívaných zdrojů přesně stanovena,[145] její mimořádné zvýšení či snížení je pak možné, ale nejvýše o 10 % a v konkrétně jmenovaných případech (přijatelné nabídky nepokryly dražený objem, a je tedy nutné maximální cenu zvýšit, případně výrazně klesly výrobní náklady a cenu je nutné snížit).[146] Slabina takového omezení se ukázala v ČR v období solárního boomu, kdy podobným způsobem nebylo

---

[141] Bundesnetzagentur. *Innovationsausschreibungen / Gebotstermin 1. September 2020* [online]. Dostupné z: https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Innovation/Gebotstermin010920/Innov_010920_node.html [cit. 2020-12-01].

[142] HEFFRON, Raphael. *The Global Future of Energy Law*. International Energy Law Review [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/311913288_The_Global_Future_of_Energy_Law [cit. 2020-11-30] s. 292.

[143] Za zmínku zde zejména stojí pravomoc vydávat rozhodnutí o regulaci cen, která *de facto* umožňuje ERÚ určovat výši podpory pro obnovitelné zdroje energie.

[144] V roce 2015 odmítla tehdejší předsedkyně ERÚ Alena Vitásková vydat cenové rozhodnutí podle § 12 Zákona o podporovaných zdrojích energie a vyvolala tím roztržku s Vládou. Důsledkem sporu byl nárůst nejistoty a nedůvěry investorů v české právní prostředí. Incidenty, jako byl tento, jsou jedním z faktorů, které mají za následek neochotu investorů k investicím do obnovitelných zdrojů energie v ČR. Více viz Hospodářské noviny. *O "zelené" podpoře ať rozhodne vláda, říká Alena Vitásková* [online]. Dostupné z: https://archiv.ihned.cz/c1-64909490-o-zelene-podpore-at-rozhodne-vlada-rika-alena-vitaskova [cit. 2020-11-22].

[145] § 36b, 37b a 39b Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN). Například pro vnitrozemské větrné elektrárny byla maximální výkupní cena pro rok 2017 stanovena na 7 centů za kWh. Cena pro další roky se pak odvíjí od vydražených cen v předešlém roce.

[146] § 85b Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN).

regulátorovi umožněno efektivně reagovat na technologický a tržní vývoj. Na druhou stranu systém aukcí sám o sobě působí jako určitá pojistka, když nejnižší možná nabídková cena není stanovena a v případě prudkého poklesu nákladů se dá očekávat i pokles nabídkových cen a zvýšení konkurence.

Financování podpory obnovitelných zdrojů energie je v SRN řešeno odlišným způsobem než v ČR, nicméně je možné nalézt podobnosti. V ČR prošlo financování podpory turbulentními proměnami za doby solárního boomu, které po velkém politickém tlaku vedly ke stanovení zákonné maximální výše složky ceny elektřiny určené na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny z obnovitelných zdrojů na 495 Kč/MWh.[147] V SRN je podobným způsobem hrazen celý systém podpory, kdy příplatek na obnovitelné zdroje („Příplatek EEG“) může tvořit součást konečné ceny elektřiny. Rozhodnutí, zda provozovatel přenosové soustavy Příplatek EEG do ceny elektřiny svým zákazníkům zahrne, je na něm. Jeho výše není, až na výjimky,[148] legislativně omezena. Existence Příplatku EEG byla v minulosti napadena u Komise, která ji v roce 2014 označila za protiprávně zavedenou státní podporu, nicméně za konkrétně jmenovaných podmínek slučitelnou s vnitřním trhem.[149] Její rozhodnutí sice poté potvrdil Tribunál EU,[150] nakonec bylo ale společně s rozsudkem Tribunálu EU zrušeno Soudním dvorem EU po podání kasačního opravného prostředku.[151] Podpora formou možnosti zavedení příplatku k ceně elektřiny je tak nejen slučitelná s vnitřním trhem, ale ani není státní podporou poskytnutou v rozporu s čl. 108 SFEU.

Při srovnávání české a německé právní úpravy je možné dojít k závěru, že ačkoliv česká úprava působí na první pohled kompaktnějším a přehlednějším dojmem, detailní německá úprava a pečlivé zpracování konkrétních problematik zvyšuje úroveň právní jistoty na straně adresátů úpravy. Zákon o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN) je vysoce specifickým právním předpisem, jehož adresáty jsou pouze v minimu případů laici či osoby bez dostupného odborného zázemí, proto větší složitost a objemnost předpisu nemusí být na závadu. V praxi má nicméně obrovský význam jiný rozdíl, a to fungující systém aukcí. Zatímco v ČR na úpravu, která by aukce umožnila, budeme zřejmě ještě nějakou dobu čekat, v SRN byly aukce zavedeny již v roce 2017 (první testovací aukce dokonce 2015) a od té doby nesou jasně měřitelné výsledky. V aukcích výrobních kapacit solárních elektráren se průměrné výsledné výkupní ceny pravidelně dostávají

[147] Viz 3.1.1.
[148] § 64 a 65 Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN).
[149] Rozhodnutí Komise (EU) 2015/1585 ze dne 25.11.2014 o režimu podpory SA.33995.
[150] Rozsudek Tribunálu EU ze dne 10.5.2016, Německo v. Komise, věc T-47/15.
[151] Rozsudek Soudního dvora ze dne 28.3.2019, Spolková republika Německo proti Komisi, věc C-405/16 P.

hluboko pod vypsanou maximální výši.[152] Vynikajících výsledků bylo dosaženo při aukcích výrobních kapacit námořních větrných elektráren, kdy uspěly dokonce i nabídky s nulovou státní podporou.[153] Průměrné výsledné výkupní ceny se pak v porovnání s rokem 2018 zvýšily v aukcích výrobních kapacit vnitrozemských větrných elektráren,[154] to je ale zřejmě způsobeno přirozeným úbytkem nejvhodnějších lokalit pro jejich výstavbu, který má za následek nižší efektivitu výroby nových instalací. Nicméně i přesto, že Spolková agentura pro sítě maximální nabídkovou cenu nezvýšila, v roce 2020 se stále podařilo vydražit cca 70 % vypsaných kapacit. [155] Je otázkou, zda se bude do budoucna objem nabídek v důsledku přirozeného úbytku vhodných lokalit snižovat. Pro tento případ má Spolková agentura pro sítě k dispozici možnost zvýšení maximální nabídkové ceny, kterým ale není možné stimulovat nabídku neomezeně. Nastane-li značný úbytek nabídek, bude nutné začít uvažovat o změně zákonné úpravy, která nyní každoroční objem dražených kapacit přísně stanovuje.[156] I tak se projevuje již zmiňovaná slabina německé úpravy – nízká flexibilita a nemožnost reakce na technologický a tržní stav.

3.2 Energetický zákon

Energetický zákon tvoří základ českého energetického práva. Zákon o podporovaných zdrojích energie nicméně přímo nestanovuje jeho obecné subsidiární užití, je tedy těžké přesně definovat jejich vzájemný vztah. V řadě ustanovení odkazuje Zákon o podporovaných zdrojích energie na Energetický zákon a využívá jej tak jako předlohu.[157] Na Zákon o podporovaných zdrojích energie naopak na několika místech odkazuje Energetický zákon, například když svěřuje ERÚ výkon dozoru nad jeho dodržováním.[158] Vzhledem k jejich takto blízkému propojení tedy není možné opomenout Energetický zákon jako pramen úpravy využívání obnovitelných zdrojů energie.

---

[152] Průměrný vysoutěžený příplatek v aukcích solárních výrobních kapacit tvořil za rok 2020 cca 70 % vypsaného maximálního příplatku. Bundesnetzagentur. *Solar Anlagen: Beendete Ausschreibungen* [online]. Dostupné z: https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Solaranlagen/BeendeteAusschreibungen/BeendeteAusschreibungen_node.html [cit. 2020-11-30].

[153] Bundesnetzagentur. Windenergieanlagen auf See [online]. Dostupné z: https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Offshore/offshore-node.html [cit. 2020-11-30].

[154] Bundesnetzagentur. Windenergieanlagen an Land: Beendete Ausschreibungen [online]. Dostupné z: https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Wind_Onshore/BeendeteAusschreibungen/BeendeteAusschreibungen_node.html [cit. 2020-11-30].

[155] Ibid.

[156] § 28 Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN).

[157] Např. § 24 odst. 6 písm. d) Zákona o podporovaných zdrojích energie hovoří o „*neoprávněné dodávce tepelné energie podle energetického zákona*".

[158] § 18 odst. 1 písm. e) Energetického zákona.

Energetický zákon, jak jeho celý název napovídá, se zabývá zejména podmínkami podnikání a výkonem státní správy v energetice. Výkon státní správy upravuje Energetický zákon zejména v hlavě první, obecné části, kde v § 16 a 17 vymezuje působnost MPO a ERÚ, jejichž vztah k obnovitelným zdrojům energie bude více rozebrán níže. Energetický zákon upravuje mimo samotné elektroenergetiky i teplárenství a plynárenství a v jednotlivých odvětvích můžeme nalézt značné podobnosti.

Český zákonodárce tak postupuje podobně jako zákonodárce německý, který do německé obdoby Energetického zákona[159] rovněž zařadil i plynárenství. Elektroenergetika a plynárenství se jako odvětví v mnoha aspektech přibližují a prolínají, z pohledu obnovitelných zdrojů energie je zajímavý zejména aspekt ukládání energie,[160] kde se projevuje řada třecích ploch mezi právní úpravou plynárenství a elektroenergetiky.[161] Současné zahrnutí elektroenergetiky a plynárenství je proto možné považovat za chvályhodnou předvídavost obou zákonodárců.

3.2.1 Působnost MPO podle Energetického zákona

Z hlediska obnovitelných zdrojů energie jsou významné zejména pravomoci v oblasti koncepčních dokumentů. Těmi jsou například státní energetická koncepce a Národní akční plán pro energii z obnovitelných zdrojů, jejichž zpracování svěřuje zákon MPO.[162] Oba mají za cíl dokumentovat současný stav v energetice, stanovit cíle a prostředky k jejich dosažení.[163] Nejvyšší správní soud však ve sporu o platnost změny územního plánu, která neodpovídala těmto koncepčním dokumentům konstatoval, že se jedná o obecné formulace, které nestanoví konkrétní regulaci, a soud jimi tedy není při řešení sporu vázán.[164] Národní akční plán ČR pro energii z obnovitelných zdrojů potom zákon zmiňuje znovu, když určuje působnost MPO při jeho vypracování a aktualizaci podle rozhodnutí Komise a jeho předání Komisi.[165] S koncepčními

[159] Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Zákon o zásobování elektřinou a plynem) ze 7. 7. 2005 (BGBl. I S. 1970, 3621).
[160] Technologie ukládání energie pomocí výroby vodíku, tzv. power-to-gas technology je považována za jedno z nejnadějnějších řešení problému se skladováním energie. Více viz WAGNER, Vladimír. *Velký přehled: Využívané i perspektivní technologie akumulace energie* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/akumulace-energie/velky-prehled-vyuzivane-i-perspektivni-technologie-akumulace-energie [cit. 2020-12-06].
[161] FLEMING, Ruven. *Clean or renewable – hydrogen and power-to-gas in EU energy law*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020.
[162] § 16 písm. b) Energetického zákona.
[163] ZDVIHAL, Zdeněk, § 16 [Působnost ministerstva]. In: ZDVIHAL, Zdeněk, SVĚRÁKOVÁ, Jana, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana, BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal, SELUCKÁ, Markéta. *Energetický zákon*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 346.
[164] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2018, č. j. 1 As 49/2018-62.
[165] § 16 písm. p) Energetického zákona.

dokumenty souvisí potom provádění výpočtu podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie a jejich předávání Komisi.[166]

MPO Energetický zákon svěřuje také zabezpečovat plnění závazků z mezinárodních smluv a závazků vyplývajících z členství v mezinárodních organizacích.[167] Zde je možné zmínit například závazek z článku 2 odst. 1 bodu iv) Kjótského protokolu[168] provádět nebo dále rozpracovávat politiky a opatření, kam patří mj. i „*výzkum, podpora, vývoj a zvýšené využívání nových a obnovitelných forem energie*“. Podobně má MPO zabezpečovat sjednávání dvoustranných nebo mnohostranných mezinárodních dohod, které směřují k naplnění evropských cílů v oblasti obnovitelných zdrojů energie.[169] Energetický zákon nakonec svěřuje MPO rozsáhlou působnost v oblasti poskytování informací, evidence a vypracovávání zpráv, a to ať už o formách podpory elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů, o pokroku v jejich podporování a využívání, o množství elektřiny a tepla z nich, nebo o jejich dostupnosti pro dopravu a výhodách pro životní prostředí.[170] Tato ustanovení vyhovují závazkům České republiky z Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ.[171]

Jedním ze zmocňovacích ustanovení je pak MPO svěřeno stanovit vyhláškou způsob a postup stanovení náhrady za neodebranou elektřinu při dispečerském řízení, kdy Energetický zákon výslovně ukládá MPO „*při případném omezování výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů přihlédnout k technické a organizační náročnosti regulace jednotlivých typů obnovitelných zdrojů.*“[172] Tím dává provozovatelům distribuční soustavy určitý nástroj, jak snížit své případné ztráty způsobené nutností vyplácení náhrad za neodebranou elektřinu.

3.2.2 Působnost ERÚ podle Energetického zákona

Energetický zákon svěřuje ERÚ značnou působnost v oblasti využívání obnovitelných zdrojů energie, když v § 17 odst. 4 mj. stanoví, že „*v působnosti [ERÚ] je (...) podpora využívání obnovitelných a druhotných zdrojů energie*“. Zdvihal zde však poznamenává, že odst. 4 a 5 předmětného paragrafu nelze vnímat jako ustanovení, které by zakládalo věcnou působnost ERÚ pro vedení určitých správních řízení, ale pouze jako výčet oblastí energetiky, v nichž ERÚ

[166] § 16 písm. q) Energetického zákona.
[167] § 16 písm. c) Energetického zákona.
[168] Sdělení č. 81/2005 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě Organizace spojených národů o změně klimatu.
[169] § 16 písm. r) Energetického zákona.
[170] § 16 písm. s), t), u) a v) Energetického zákona.
[171] EICHLEROVÁ, Kateřina, HANDRLICA, Jakub, JASENSKÝ, Martin, KOŘÁN, Jan, KOŠŤÁL, Vratislav, PLÁŠILOVÁ, Doubravka, ZÁKOUCKÝ, Petr. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 259.
[172] § 98a odst. 1 písm. b) Energetického zákona.

realizuje působnost vymezenou v dalších ustanoveních Energetického zákona.[173] S tím fakticky souhlasí i Eichlerová.[174] Zajímavá je působnost ERÚ v oblasti řešení sporů v soukromoprávních otázkách, mezi které patří i spory v otázkách podpory podle zákona o podporovaných zdrojích energie.[175] ERÚ pak v neposlední řadě vydává rozhodnutí o regulaci cen, mj. i podle Zákona o podporovaných zdrojích energie, jejichž vydávání a dopad byly již vícekrát rozebírány.[176]

ERÚ pak bylo svěřeno vykonávat dozor nad dodržováním Zákona o podporovaných zdrojích energie.[177] Zdvihal ovšem upřesňuje, že se jedná o dozor především nad plněním povinností administrativního charakteru, kdy „*dozor nad nárokováním si konkrétní podpory z hlediska její výše a oprávněnosti spadá do oblasti dozoru nad [zákonem č. 526/1990 Sb. o cenách]*.“[178] Tento dozor a kontrola cenových předpisů v oblasti podpory poskytované výrobcům podle Zákona o podporovaných zdrojích energie dle názoru Zdvihala spadá do působnosti SEI.[179]

Jako vykonavatel dozoru v energetických odvětvích disponuje ERÚ dle Energetického zákona i věcnou příslušností k projednání přestupků a výběru a vymáhání pokut.[180] Mezi ty spadá například i přestupek, kterého se dopustí ten držitel licence, který v rozporu s § 22 odst. 3 Energetického zákona neuhradí složku ceny služby přenosové nebo distribuční soustavy na podporu elektřiny z podporovaných zdrojů, a za nějž může ERÚ uložit pokutu až do výše 15 mil. Kč.[181] ERÚ je věcně příslušný také k projednání všech přestupků podle Zákona o podporovaných zdrojích energie, nicméně to stanoví samotný Zákon o podporovaných zdrojích energie v § 50 odst. 2.

Výjimku z působnosti ERÚ v oblasti dozoru nad dodržováním Zákona o podporovaných zdrojích energie tvoří objekty důležité pro obranu státu, sloužící k plnění úkolů Ministerstva vnitra, Policie České republiky, Policejní akademie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Bezpečnostní informační služby

[173] ZDVIHAL, Zdeněk, § 17 [Energetický regulační úřad a jeho působnost]. In: ZDVIHAL, Zdeněk, SVĚRÁKOVÁ, Jana, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana, BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal, SELUCKÁ, Markéta. *Energetický zákon*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 373.
[174] EICHLEROVÁ, Kateřina, HANDRLICA, Jakub, JASENSKÝ, Martin, KOŘÁN, Jan, KOŠŤÁL, Vratislav, PLÁŠILOVÁ, Doubravka, ZÁKOUCKÝ, Petr. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 268.
[175] § 17 odst. 7 písm. a) až e) Energetického zákona.
[176] § 17 odst. 6 písm. d) Energetického zákona.
[177] § 18 odst. 1 písm. d) Energetického zákona.
[178] MED, Jakub, § 18 [Dozor v energetických odvětvích]. In: ZDVIHAL, Zdeněk, SVĚRÁKOVÁ, Jana, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana, BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal, SELUCKÁ, Markéta. *Energetický zákon.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 461.
[179] MED, Jakub, § 18 [Dozor v energetických odvětvích]. In: ZDVIHAL, Zdeněk, SVĚRÁKOVÁ, Jana, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana, BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal, SELUCKÁ, Markéta. *Energetický zákon.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 460–461.
[180] § 91d Energetického zákona.
[181] § 91 odst. 1 písm. k) ve spojení s § 91 odst. 14 písm. c) a § 22 odst. 3 Energetického zákona.

a objekty organizačních složek státu a příspěvkových organizací zřízených Ministerstvem vnitra, a objekty Ministerstva spravedlnosti. V těchto objektech provádí dozor vždy příslušné ministerstvo, tedy Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti.[182]

3.3 Zákon o hospodaření energií

Zákon o hospodaření energií upravuje využívání obnovitelných zdrojů energie spíše okrajově. Jeho zařazení je nicméně vhodné vzhledem k tomu, že společně s Energetickým zákonem a Zákonem o podporovaných zdrojích energie tvoří úzce provázanou trojici. Dále je pak podstatné, že povinnosti z něj plynoucí často vedou k nárůstu využívání obnovitelných zdrojů energie.[183] Zákon o hospodaření energií se potom rozsáhleji zabývá informováním a vzděláváním v oblasti využívání obnovitelných zdrojů energie a jejich přínosů pro společnost. Zabezpečením činností souvisejících s propagací využívání obnovitelných zdrojů energie pověřuje Zákon o hospodaření energií MPO, stejně tak zveřejňováním a aktualizací informací o formách podpory pro zařízení využívající energie z obnovitelných zdrojů.[184] Tím jen logicky doplňuje působnost MPO v této oblasti podle Energetického zákona a Zákona o podporovaných zdrojích energie.

Zákon o hospodaření energií zavádí institut státního programu na podporu úspor energie, jehož zpracováním a vyhodnocováním jeho naplňování pověřuje MPO. Tento program je jedním z nástrojů k plnění cílů mj. v oblasti obnovitelných zdrojů energie a k jeho uskutečnění mohou být poskytovány dotace ze státního rozpočtu i na rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie, vědu, výzkum a vývoj, a také osvětu, výchovu, vzdělávání a poradenství v této oblasti.[185]

Za zmínku pak stojí § 10d Zákona o hospodaření energií, který stanovuje osoby, které jsou oprávněné instalovat určitá zařízení vyrábějící energii z obnovitelných zdrojů. Jejich okruh je stanoven poměrně široce ve prospěch držitelů živnostenského oprávnění, kteří jsou povinni zajistit instalaci samotnou takovými fyzickými osobami, které jsou držiteli osvědčení o profesní kvalifikaci pro konkrétní činnosti.[186]

Obecně lze shrnout, že Zákon o hospodaření energií má v oblasti obnovitelných zdrojů energie spíše motivační charakter, než že by nabízel konkrétní právní úpravu. *De lege ferenda* lze

[182] § 96 odst. 8 Energetického zákona.
[183] Například povinnost stavebníka plnit požadavky na energetickou náročnost budovy podle § 7 Zákona o hospodaření energií jej může vést k instalaci systému využívající solární termickou energii pro ohřev vody atp.
[184] § 11 odst. 1 písm. g) a l) Zákona o hospodaření energií.
[185] § 5 Zákona o hospodaření energií.
[186] § 10d Zákona o hospodaření energií.

navrhnout, aby zákon do budoucna stanovil konkrétní povinnosti ústředních institucí,[187] ale i dalších správních úřadů, směřující k většímu využívání obnovitelných zdrojů energie při jejich činnosti, zejména zadávání veřejných zakázek. Zákon už ukládá ústředním institucím podobné povinnosti v oblasti hospodárného využití energie, z čehož by bylo možné při přípravě vycházet.

3.4 Nová zelená úsporám

Na úspěch programu Zelená úsporám navázal program Nová zelená úsporám, který stejně jako jeho předchůdce směřuje k dosahování úspor energie v konečné spotřebě a zlepšení stavu ovzduší, mimo jiné i zvýšením míry využití obnovitelných zdrojů energie a zvýšením jejich podílu na úkor zdrojů neobnovitelných. Program je opět financován z výnosů aukcí emisních povolenek s celkovou alokací finančních prostředků ve výši 23 mld. Kč. Prostředky je možné využít například na výstavbu solárních termických a fotovoltaických systémů na rodinných či bytových domech, pořízení tepelných čerpadel či kotlů na biomasu.[188]

3.5 Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost

Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost („OPPIK“) pro období 2014–2020 byl schválen usnesením vlády 14.7.2014[189] a následně schválen Komisí[190] jako program podpory podnikatelů v ČR prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj.[191] OPPIK zprostředkovává Agentura pro podnikání a inovace, která spadá pod MPO. Cílem OPPIK je „*dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky*“ prostřednictvím investičních podpor konkrétních projektů ve čtyřech prioritních osách. Třetí z těchto os je potom cílena na „*posun k energeticky účinnému, nízkouhlíkovému hospodářství spočívajícím především ve zvyšování energetické účinnosti podnikatelského sektoru, využívání obnovitelných zdrojů energie, modernizaci energetické infrastruktury a zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin.*“[192] V rámci této osy jsou z hlediska obnovitelných zdrojů energie zajímavé

[187] Ústřední instituce ve smyslu § 2 odst. 1 písm. z) Zákona o hospodaření energií, tedy „*ministerstvo, jiný ústřední správní úřad, Česká národní banka, Poslanecká sněmovna, Senát, Ústavní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, Nejvyšší státní zastupitelství a Vězeňská služba.*“
[188] Nová zelená úsporám. *O programu* [online]. Dostupné z https://www.novazelenausporam.cz/o-programu/ [cit. 2020-11-11].
[189] Vláda. Usnesení č. 581 ze dne 14.7.2014.
[190] Rozhodnutí Komise K(2015) 3039 ze dne 29.4.2015.
[191] Základem úpravy je nařízení EP a Rady (EU) č. 1301/2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006.
[192] MPO. *Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost* [online]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost--157679/ [cit. 2020-11-11].

první dva specifické cíle – zvýšit podíl výroby energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě ČR a zvýšit energetickou účinnost a využívání energie z obnovitelných zdrojů v podnikatelském sektoru. Pro plnění prvního z cílů je stanovena podpora aktivit spočívajících ve výstavbě nových a rekonstrukci či modernizaci stávajících výroben elektřiny a tepla. Programový dokument nabízí demonstrativní výčet aktivit obsahující i podporu výstavby či rekonstrukce malých vodních elektráren, instalaci solárních kolektorů (pro využití solární termické energie) a tepelných čerpadel a podporu výstavby větrných elektráren. Příjemcem podpory mohou být všechny podnikatelské subjekty, tedy včetně velkých podniků,[193] což odůvodňuje programový dokument „*maximální snahou o využití veškerého dostupného potenciálu nejefektivnějších obnovitelných zdrojů energie v ČR.*“[194] Programový dokument stanovuje v oblasti zvýšení podílu výroby energie z obnovitelných zdrojů cíle pro rok 2023 v podobě 60 MW nové kapacity zařízení pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů, 5 nových soustrojí malých vodních elektráren nebo třeba 6 nových větrných parků. Pro naplnění těchto a dalších cílů v této oblasti počítá program s podporou ve výši 22 mil. EUR.[195]

Výrazně vyšší cíle nicméně stanovuje programový dokument k plnění druhé z jmenovaných oblastí – zvýšení energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů v podnikatelském sektoru. I zde je k dispozici demonstrativní výčet aktivit, mezi které patří i instalace obnovitelných zdrojů energie pro vlastní spotřebu a akumulace elektrické energie.[196] Programový dokument OPPIK pro ně stanovuje cíl nové kapacity zařízení pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů 90 MW pro rok 2023. Celkově pak na podporu v této oblasti alokuje téměř 1,25 mld. EUR.[197]

Je ale nutné zmínit, že podle dostupných dat zatím k využívání této slíbené podpory prakticky nedochází. Výroční zpráva z roku 2018 hovoří o pouhých 1,5 MW nově instalovaného výkonu, na který byla čerpána podpora z OPPIK a 5,73 MW, na který je podpora schválena.[198] Zpráva o pokroku na závěr výroční zprávy hovoří v tomto kontextu o nízkém zájmu žadatelů, který se ale

[193] V souladu s čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení EP a Rady (EU) č. 1301/2013 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.
[194] MPO. *Programový dokument operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014-2020, verze duben 2020* [online]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/2020/12/Programovy-dokument-OP-PIK-listopad-2020-.docx [cit. 2020-11-11] („Programový dokument OPPIK“) s. 96-98.
[195] Programový dokument OPPIK, s. 101.
[196] Dle Programového dokumentu OPPIK je podpora akumulace určena jen pro energetická hospodářství s vlastním zdrojem energie z obnovitelných zdrojů za současného splnění podmínky komplexnosti projektu. Samostatná instalace akumulátoru elektřiny tedy není podporována. Smyslem je zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie a snížit ztráty způsobené distribucí energie. Programový dokument OPPIK, s. 105.
[197] Programový dokument OPPIK, s. 110.
[198] MPO. *Výroční zpráva OP PIK za rok 2018* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/vyrocni-zprava-op-pik-za-rok-2018--249787/ [cit. 2020-11-11], s. 24.

zvyšuje a celkový vývoj podpory je pozitivní.[199] Bez aktuálnějších dat je těžké soudit, zda je tento optimismus opodstatněný, nicméně už teď je možné konstatovat, že úplné vyčerpání alokovaných prostředků a naplnění cílů není pravděpodobné. I tak tvoří OPPIK společně s Novou zelenou úsporám v tuto chvíli prakticky jediné opravdu fungující programy podpory nových instalací obnovitelných zdrojů energie v ČR. V jejich větším využití však často brání omezené možnosti úřadů administrovat žádosti, které vedou ke zpomalení jakékoliv nové výstavby.

[199] Programový dokument OPPIK, s. 207.

4 Obnovitelné zdroje energie v ČR zítra

Vývoj právní úpravy, který zřejmě přinesou nejbližší roky, lze odhadovat na základě několika zdrojů. Prvním a nejspolehlivějším takovým zdrojem je Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ, která musí být v relevantních částech transponována do národního práva do 30.6.2021.[200] Určitou představu si je také možné utvořit z koncepčních dokumentů, jakými jsou zejména vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu a státní energetická koncepce. Připravena je rovněž i novela Zákona o podporovaných zdrojích energie, která má zapracovávat požadavky Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ. A chystá se i zásadní změna na poli energetiky jako takové – nový energetický zákon, jehož věcný návrh byl zpracován v roce 2020. Z návrhů, koncepčních dokumentů a dalších zdrojů ale můžeme vyčíst jednoho společného jmenovatele pro oblast obnovitelných zdrojů energie – nechuť ke změnám. I to bude předmětem následujícího rozboru.

4.1 Evropský tlak – Zimní balíček

V listopadu 2016 navrhla Komise řadu legislativních změn v oblasti energetiky, které měly za cíl naplnit závazky z Pařížské klimatické dohody a umožnit a podpořit přechod z fosilních paliv na obnovitelné zdroje energie. Pro osm legislativních změn přijatých v období mezi květnem 2018 a květnem 2019 se zavedl název Zimní balíček – čistá energie pro všechny Evropany. Legislativní změny zahrnují změnu Směrnice o energetické účinnosti, Směrnice o energetické náročnosti budov a zejména kompletní přepracování dvou zásadních směrnic a dvou nařízení zasahujících do oblasti obnovitelných zdrojů energie. Novými dokumenty jsou tak Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ, Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, Nařízení o vnitřním trhu s elektřinou a Nařízení o správě energetické unie. Všechny legislativní změny v Zimním balíčku směřují k ambiciózním cílům v oblasti moderní energetiky – vysoké energetické účinnosti, decentralizaci výroby elektřiny a značné dekarbonizaci energetiky jako celku. Nastavených met nebude pro jednotlivé státy vůbec jednoduché dosáhnout. Celkové cíle v podobě zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě energie v EU na 32 % a úspor energie ve výši 32,5 % oproti stavu bez zásahů se pak z dnešního pohledu mohou zdát nesplnitelné. Rychlý rozvoj a dramatické snížení nákladů na investice do obnovitelných zdrojů v posledních letech nicméně naznačují, že i nereálně vypadající cíle mohou být v budoucnu dosažitelné. A

[200] Čl. 36 odst. 1 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

současný přístup některých národních vlád včetně české, zase ukazuje, že bez ambiciózních závazných cílů nedojde v oblasti legislativy k výraznému posunu k moderní, čisté energetice.

4.1.1 Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ

Zřejmě nejdůležitějším zdrojem budoucí české právní úpravy bude Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ. Z toho důvodu je vhodné hlouběji rozebrat nejpodstatnější povinnosti, které členským státům ukládá. V rámci této práce se není možné detailně věnovat kompletnímu znění směrnice, proto se budu věnovat pouze těm ustanovením, která dle mého názoru budou mít velmi významný dopad na českou právní úpravu využívání obnovitelných zdrojů energie.

Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ nastavila závazný cíl pro podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě, a to jak pro celou EU, tak pro členské státy. Na tento přístup navazuje i přepracovaná verze a stanovuje cíle ambiciózněji. Původní návrh Komise z roku 2014[201] stanovil celkový cíl EU na 27% podíl, nicméně v dalším vývoji, zejména ve spojitosti s Pařížskou dohodou, byl nakonec tento cíl zvýšen na 32 %. Jednotlivé vnitrostátní příspěvky ke splnění tohoto cíle si pak stanoví členské státy ve svých integrovaných vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu, jejichž pořízení ukládá Nařízení o správě energetické unie. To i v příloze II stanovuje nezávazný vzorec pro výpočet vnitrostátního příspěvku konkrétního členského státu, který bere v potaz jak celkový cíl, tak cíl pro rok 2020, HDP na obyvatele, potenciál členského státu k výrobě energie z obnovitelných zdrojů a úroveň propojení elektroenergetické soustavy členského státu s ostatními.

Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ členským státům umožňuje pro dosažení stanovených cílů uplatnit režimy podpory. Těmi se rozumí jakékoliv nástroje, které podporují užívání energie z obnovitelných zdrojů, demonstrativně investiční pomoci, daňové pobídky, povinnost využívat energii z obnovitelných zdrojů, zelené certifikáty a samozřejmě přímá podpora cen, včetně výkupních cen a plateb bonusů (jako jsou české zelené bonusy).[202] Členské státy pak mohou určité technologie vyřadit (omezit výběrová řízení), pokud by jejich užití vedlo k horším výsledkům například v oblasti dlouhodobého potenciálu technologie, diverzifikace nebo stability sítě.[203] Česká republika má tedy možnost silně omezit podporu např. pro fotovoltaiku, ale současně zachovat podporu pro jiné zdroje. Takové omezení může být obhájeno potřebou diverzifikace a stability sítě. Obecně by pravidla poskytování podpor měla vést k vysoké

[201] Zelená kniha. Rámec politiky pro klima a energetiku do roku 2030. COM/2013/0169.
[202] Čl. 2 odst. 5) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[203] Čl. 4 odst. 5) Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

míře realizace projektů a platí pro ně obvyklé podmínky otevřenosti, transparentnosti, konkurence, nediskriminace a nákladové efektivity.[204] Tyto režimy podpory mohou být za určitých podmínek zpřístupněny i výrobcům nacházejícím se v jiných členských státech, případně pro elektřinu vyrobenou v jiných členských státech.[205] Z českého pohledu je velmi podstatný čl. 6 předmětné směrnice, který ukládá členským státům zajistit stabilitu finanční podpory. Členské státy musí zabránit takové revizi úrovně podpory nebo s ní spojených podmínek, která by měla „*negativní dopad na práva udělená v rámci uvedené podpory a podrýval ekonomickou životaschopnost již podpořených projektů.*“[206] Tato podmínka může Českou republiku omezit v možnosti opakovat pokusy o nápravu chyb při nastavení podpory, jakými bylo například zavedení solárního odvodu, recyklačních fondů nebo přísných kontrol tzv. překompenzace.[207]

Členské státy se v určitých případech mohou dohodnout na statistickém převodu energie z obnovitelných zdrojů z jednoho státu do druhého.[208] To může být jeden ze způsobů, jak dosáhnout potřebného podílu, i když na něj reálné výsledky členského státu nestačí. Stejně tak je možné realizovat společné projekty, a to dokonce i s třetími zeměmi, ačkoliv je k tomu třeba splnění řady dalších podmínek.[209]

Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ dále ukládá členským státům poměrně rozsáhlé povinnosti týkající se správních postupů a právních předpisů v oblasti veřejné správy. Mluví o povinnosti členských států zajistit přiměřenost a nezbytnost pravidel pro schvalovací postupy, vydávání osvědčení a povolení v oblasti využívání obnovitelných zdrojů energie tak, aby byla prováděna zásada „energetická účinnost v první řadě“. Správní postupy mají probíhat rychle, na příslušné správní úrovni a za stanovených předvídatelných lhůt. Pravidla pak mají být objektivní, transparentní a přiměřená, nediskriminovat a zohledňovat specifika různých technologií, správní poplatky transparentní a odpovídající nákladům. A nakonec schvalovací postupy pro decentralizovaná zařízení a pro výrobu a skladování energie mají představovat menší zátěž a být zjednodušené.[210]

Značné požadavky klade v této oblasti Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ i na oblast územního plánování a regionální správní orgány. Tyto by měly již v rané fázi

[204] Čl. 4 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[205] Čl. 5 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[206] Čl. 6 odst. 1 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[207] MPO zahájilo sektorové kontroly, v tuto chvíli zaměřené na fotovoltaické elektrárny, které mají zjistit, kterým výrobcům byla udělena „nepřiměřená podpora“. Míra přiměřenosti je ovšem nastavena velmi přísně, obecně nebere v potaz financování projektů (často pomocí bankovních úvěrů s relativně vysokým úrokem) a poněkud neobvykle dělí elektrárny na palivové a nepalivové zdroje. Z pohledu dotčených výrobců elektřiny se tedy v mnoha případech může jednat až o likvidační opatření.
[208] Čl. 8 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[209] Čl. 9-13 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[210] Čl. 15 odst. 1 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

plánování počítat se začleňováním a zaváděním energie z obnovitelných zdrojů, včetně samospotřeby. Členské státy jsou pak povinny doporučit místním a regionálním správním orgánům, aby při plánování městské infrastruktury počítaly s vytápěním a chlazením využívajícím obnovitelné zdroje, a dále konzultovaly s provozovateli sítě dopady svých energetických programů na rozvoj infrastruktury provozovatelů.[211]

Zajímavý je pokyn směrnice členským státům zavést vhodná opatření ve stavebních předpisech za účelem zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů ve stavebnictví. Je-li to technicky, funkčně a ekonomicky proveditelné, mají stavební předpisy stanovit pro nové a důkladně renovované budovy požadavek využívání minimálního množství energie z obnovitelných zdrojů a umožnit dosažení tohoto požadavku pomocí dálkového vytápění a chlazení.[212] Tato opatření mohou být v ČR provedena například změnou vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj č. 268/2009 Sb. o technických požadavcích na stavby, nebo mohou být přímo součástí nového stavebního zákona. Konkrétní podmínky pro stavby by potom byly určeny v rámci stavebního povolení, které již v tuto chvíli může stanovit požadavky mj. na ochranu životního prostředí.[213]

Podobným směrem jako Zákon o hospodaření energií pak míří Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ u veřejných budov. Ty by podle ní měly sloužit jako příklad, jde-li o nové nebo důkladně renovované budovy. Toho může být dosaženo splněním předpisů pro budovy s téměř nulovou spotřebou energie podle Směrnice o energetické náročnosti budov, nebo například uložením povinnosti využití střech těchto budov k instalaci zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů.[214]

Členským státům bylo též uloženo odstranit neodůvodněné překážky pro dlouhodobé smlouvy o nákupu elektřiny z obnovitelných zdrojů a usnadnit jejich přijímání.[215] To by mělo vést k usnadnění dlouhodobé spolupráce mezi výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů a velkými, průmyslovými odběrateli, která je v současné době komplikovaná.

Značný tlak je Přepracovanou směrnicí o podpoře využívání energie z OZ kladen též na povolovací řízení k výstavbě, modernizaci, provozu či připojení zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů k síti. Měla by být zřízena kontaktní místa, jejichž prostřednictvím bude probíhat celé řízení a žadatel nebude muset kontaktovat pouze jedno z nich. Všechny potřebné

[211] Čl. 15 odst. 3 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[212] Čl. 15 odst. 4 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[213] KÝVALOVÁ, Miroslava. § 115 [Stavební povolení]. In: MACHAČKOVÁ, Jana, FIALOVÁ, Eva, KÝVALOVÁ, Miroslava, VÍCHOVÁ, Jitka, HOLENDOVÁ, Lenka, SMÍŠEK, Jaroslav. *Stavební zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 862–863.
[214] Čl. 15 odst. 5 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[215] Čl. 15 odst. 8 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

postupy má zahrnovat jedno řízení. Kontaktní místo k tomu poskytne žadateli veškeré nezbytné informace a transparentní poradenství a, bude-li to třeba, zapojí další správní orgány. Zpřístupní také „*manuál postupů pro zhotovitele projektů v oblasti výroby energie z obnovitelných zdrojů*“ s důrazem na malé projekty a samospotřebitele. Směrnice dále stanovuje poměrně krátké lhůty pro průběh celého povolovacího řízení včetně všech dalších relevantních řízení – dva roky pro elektrárny a jeden rok pro zařízení s el. výkonem nižším než 150 kW. Pro pouhou modernizaci stávajícího zařízení mají členské státy zajistit povolovací řízení zjednodušené s roční lhůtou.[216] Pro malá zařízení samospotřebitelů elektřiny a pilotní projekty s el. výkonem maximálně 10,8 kW pak směrnice dokonce nařizuje zavedení postupu pro připojení k síti na základě prostého oznámení (ohlášení). Během jednoho měsíce po oznámení bude moci provozovatel distribuční soustavy odmítnout daný bod připojení k síti nebo navrhnout jeho alternativu, bude-li mít opodstatněné obavy o bezpečnost nebo technologickou slučitelnost systému. Postup na základě ohlášení mohou členské státy zavést i pro zařízení s el. výkonem až do 50 kW, zachovají-li stabilitu, spolehlivost a bezpečnost sítě.[217]

Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ se poměrně rozsáhle věnuje již okrajově zmíněnému tématu – samospotřebitelství. Samospotřebitelem elektřiny z obnovitelných zdrojů je takový konečný zákazník (tedy včetně podnikatelů bez ohledu na definici pojmu spotřebitel), který vyrábí elektřinu z obnovitelných zdrojů pro svou vlastní spotřebu a může ji ukládat nebo prodávat, nepředstavuje-li to jeho hlavní obchodní nebo profesní činnost.[218] Problematika samospotřebitelství není výjimečná evropskému právnímu prostoru ani energetice, zmiňuje se o ní i americká odborná literatura, operující s pojmem „*prosumer*“.[219] Samospotřebitelům poskytuje směrnice poměrně rozsáhlá práva, která navíc předchází oprávnění spotřebitele vůbec se samospotřebitelem stát. Směrnice navíc umožňuje samospotřebitelství jak individuální, tak prostřednictvím tzv. agregátorů, tedy jakýchsi sdružení spotřebitelů. Práva, která musí členský stát podle směrnice poskytnout, zahrnují například právo vyrábět, skladovat a prodávat elektřinu z obnovitelných zdrojů bez diskriminačních nebo nepřiměřených postupů a poplatků, instalovat a provozovat akumulaci elektřiny bez dvojích poplatků, obdržet případnou odměnu za elektřinu z obnovitelných zdrojů, kterou dodávají do distribuční soustavy a při tom všem si zachovat práva a povinnosti konečných spotřebitelů.[220] Zajímavá je povinnost členských

[216] Čl. 16 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[217] Čl. 17 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[218] Čl. 2 odst. 14 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[219] JACOBS, Sharon B. *The Energy Prosumer*. Ecology Law Quarterly 2016 [online]. Dostupné z https://scholar.law.colorado.edu/articles/709 [cit. 2020-12-06].
[220] Čl. 21 odst. 1 a 2 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

států umožnit samospotřebitelům nacházejícím se v jedné budově společné zapojení do výroby, akumulace a prodeje elektřiny z obnovitelných zdrojů, stejně jako sdílení této elektřiny, a to bez dotčení síťových a jiných poplatků, odvodů a daní každého z nich.[221] Toto ustanovení by mohlo umožnit provoz výroben elektřiny z obnovitelných zdrojů v rámci společenství vlastníků jednotek i tam, kde by pro každého vlastníka zvlášť neměla výroba či akumulace elektřiny ekonomický smysl.

Členským státům je v tomto kontextu uloženo zavést rámec umožňující podporovat a usnadňovat rozvoj samospotřeby. Takový rámec musí řešit řadu otázek, jako například přístupnost samospotřeby pro nízkopříjmové nebo zranitelné domácnosti, neodůvodněné překážky pro financování projektů, neodůvodněné regulační překážky, pobídky pro majitele budov k vytváření příležitostí k samospotřebě pro nájemce, přístup samospotřebitelů k režimům podpory a podíl samospotřebitelů na nákladech na soustavu. Rámec by měl být zahrnut do integrované vnitrostátní politiky v oblasti energetiky a klimatu, jejíž české verzi bude věnován prostor níže.[222]

Se samospotřebitelstvím úzce souvisí další téma, kterým se Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ zabývá – společenství pro obnovitelné zdroje. Tím je samostatný právní subjekt s dobrovolnou a otevřenou účastí, kontrolovaný členy, jimiž mohou být fyzické osoby, malé a střední podniky nebo místní orgány (i obce), a „*jehož hlavním účelem není vytváření zisku, ale poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních společenských přínosů svým podílníkům nebo členům anebo místním oblastem, kde provozuje svou činnost.*“[223] Koneční zákazníci mají mít právo zapojit se do takového společenství při zachování svých práv a povinností jako konečných zákazníků a bez neodůvodněných nebo diskriminačních podmínek nebo postupů. Tato společenství budou moci vyrábět, spotřebovávat, skladovat a prodávat elektřinu z obnovitelných zdrojů, a to i pomocí smluv o nákupu elektřiny z obnovitelných zdrojů, kterými se kupující zavazuje nakoupit tuto elektřinu přímo od jejího výrobce. Dále budou společenství oprávněna sdílet ve svém rámci energii, kterou sama vyrobí a vstupovat na vhodné trhy s elektřinou. Směrnice pak ukládá členským státům podobný rámec podpory jako v případě samospotřebitelství zavést i u společenství pro obnovitelné zdroje, mimo jiné zahrnující i zajištění spolupráce provozovatele distribuční soustavy se společenstvími.[224]

Následující dva články se věnují vytápění a chlazení. I v tomto kontextu nastavuje Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ cíle v podobě zvýšení podílu energie

[221] Čl. 21 odst. 4 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[222] Čl. 21 odst. 6 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[223] Čl. 2 odst. 16 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[224] Čl. 22 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

z obnovitelných zdrojů. Zvýšení je i konkretizováno na 1,3 procentního bodu ročního průměrného zvýšení, případně 1,1 procentního bodu pro státy, které nevyužívají odpadní teplo a chlad. Směrnice pak demonstrativně vyjmenovává opatření, kterými mohou členské státy tohoto zvýšení dosáhnout, a ukládá státům zaměřit se na zajištění přístupnosti pro všechny spotřebitele, zejména nízkopříjmové a zranitelné domácnosti.[225] Ke zvýšení uvedeného podílu mají podle následujícího článku směrnice přispívat i soustavy dálkového vytápění a chlazení. Ten zavádí i mnoho dalších povinností členských států v souvislosti s dálkovým vytápěním a chlazením, které jsou spíše technického charakteru.[226]

Přepracovaná směrnice o využívání energie z OZ přináší i úpravu velmi diskutovaného a kontroverzního tématu biopaliv. Směrnice záměrně vyčleňuje biopaliva, biokapaliny a paliva z biomasy vyrobená z potravinářských a krmných plodin a stanovuje jim přísná omezení. Státy musí jejich užívání postupně snižovat, a do roku 2030 je úplně vyřadit.[227] Tato omezení jsou zdůvodňována nežádoucím rozšiřováním zemědělské půdy do oblastí s velkou zásobou uhlíku, tedy do lesů, mokřadů a rašelinišť, čímž dochází k uvolňování skleníkových plynů.[228]

Určitý prostor je věnován obnovitelným zdrojům v odvětví dopravy. Členským státům je stanoven minimální podíl obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v tomto odvětví na 14 %.[229] S tím nicméně velmi úzce souvisí přísná kritéria udržitelnosti biopaliv, kterým již byl věnován určitý prostor. Biopaliva, biokapaliny a paliva z biomasy musí v první řadě splňovat stále se zpřísňující kritéria úspor emisí skleníkových plynů. Tato úspora musí být o to vyšší, čím později bylo zařízení, které je vyrábí, uvedeno do provozu. Postupně se dostane až na 80 %, a to u zařízení uvedených do provozu po 1.1.2026.

Dalším kritérium se vztahuje na biopaliva, která mají původ v odpadech a zbytcích ze zemědělské půdy. U těch musí provozovatelé nebo vnitrostátní orgány sledovat a zkoumat dopady na kvalitu půdy a uhlík v půdě. Dále pokračuje povinnost, kterou už pokrývá Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ, a to nezískávat suroviny pro výrobu biopaliv z půdy s vysokou hodnotou biologické rozmanitosti. Směrnice vyjmenovává, na kterou půdu konkrétně se toto označení vztahuje, například mezi ně patří původní les a zalesněné plochy obecně, kde nejsou viditelné známky lidské činnosti, biologicky rozmanitý les nebo travní porosty a tak dále. V dalším odstavci zapovídá směrnice získávání surovin pro výrobu biopaliv, biokapalin a paliv z biomasy z půdy s vysokou zásobou uhlíku, tedy již zmíněných mokřadů a souvisle zalesněných

[225] Čl. 23 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[226] Čl. 24 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[227] Čl. 26 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[228] Recitál Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ, bod 81.
[229] Čl. 25 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.

oblastí. Stejně tak nesmí být tyto suroviny získávány z rašelinišť. Biopaliva pocházející z lesní biomasy potom musí splňovat další kritéria týkající se těžby této biomasy (legalita těžby, obnova lesa, zachování kvality půdy a biologické rozmanitosti atd.). Země původu lesní biomasy také musí splňovat určitá kritéria, jako například být smluvní stranou Pařížské dohody apod. Elektřina z paliv z biomasy se potom zohlední ve statistikách pouze vyrábí-li se v zařízeních vyhovujících určitým technologickým a výkonovým omezením.[230]

Z množství a složitosti kritérií pro využívání biopaliv, biokapalin a paliv z biomasy a jeho podporu je zřejmé, že se v současné době jedná o velmi složité téma a celkový přínos těchto obnovitelných zdrojů energie je značně rozporován. Negativní dopady biopaliv na kvalitu půdy a uvolňování uhlíku do ovzduší jsou čím dál tím více znát a evropská legislativa to reflektuje.

Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ stanovuje ambiciózní cíle ve všech oblastech a značně zpřísňuje některá, již dříve uvedená kritéria. Její správná transpozice nebude pro ČR jednoduchá, ale hlavní výzva leží zejména ve způsobu dosažení cílového podílu obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie. Současný vývoj nenaznačuje nástup razantní podpory, státních investic nebo prostředků umožňujících dosažení stanoveného cíle. Česká republika dokonce v některých aspektech aktivně odmítá cíl splnit, čemuž bude věnován prostor v části zabývající se českým vnitrostátním plánem v oblasti energetiky a klimatu.

Mnoho obsáhlých novinek a ambicióznost cílů stanovených Přepracovanou směrnicí o podpoře využívání energie z OZ, stejně jako Směrnicí o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou si budou žádat přijetí rozsáhlé nové české právní úpravy. V tuto chvíli probíhá připomínkové řízení k věcnému záměru nového energetického zákona, kterému bude věnován prostor níže. Zákonodárným procesem již také prochází novela Zákona o podporovaných zdrojích energie, rovněž rozebíraná níže.

4.1.2 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou

Ačkoliv v oblasti obnovitelných zdrojů energie není Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou zdaleka tak významná jako Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ, její přijetí a nutnost transpozice (ve většině do konce roku 2020[231]) povedou ke značným změnám v českém právním řádu, které na oblast obnovitelných zdrojů energie dopadnou. Směrnice je součástí Zimního balíčku, jehož příprava i přijímání byly velmi silně poznamenány snahou o posílení využívání obnovitelných zdrojů energie a dekarbonizaci energetiky.

[230] Čl. 29 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[231] Čl. 71 odst. 1 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

Zcela zásadní novinkou je zavedení regulace ukládání energie a zařízení pro ukládání energie.[232] Už definice ukládání energie je významným krokem, neboť bude možné právně ukládání energie odlišit od výroby energie.[233] Díky tomu se ukládání energie bude moci stát samostatnou činností a tato oblast se stane obecně přehlednější. Problematika ukládání energie je pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie naprosto klíčová, neboť řada obnovitelných zdrojů energie je sužována nepředvídatelnými výkyvy ve výkonu, způsobenými zejména změnami počasí. Některé oblasti jsou navíc pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů vzhledem ke svým přírodním podmínkám vhodnější než jiné, kde ale může být vyšší poptávka. Tento problém je charakteristický zejména pro SRN, kde je větrný sever bohatě využíván k výrobě elektřiny ve větrných elektrárnách, spotřeba je ale výrazně vyšší v lidnatém jižním Německu, zejména Bavorsku a Bádensku-Württembersku.[234] Řešením těchto problémů je právě efektivní ukládání energie, mimo jiné i pomocí technologie power-to-gas, která by navíc usnadnila transport „energie" a snížila ztráty způsobené dálkovým přenosem elektřiny. Tato technologie zřejmě spadá do definice ukládání energie[235] a v kombinaci s vodíkovými plynovody by mohla přispět k řešení zmiňovaných problémů zejména větrné a solární energie.[236]

Z hlediska obnovitelných zdrojů energie je dále zajímavý článek pojednávající o aktivních zákaznících. S nimi velmi úzce souvisí problematika samospotřebitelství, které se věnuje Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ. Aktivní zákazníci mají podle Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou mít poměrně rozsáhlá oprávnění zahrnující prodej elektřiny vyrobené z vlastních zdrojů, účast na programech flexibility a energetické účinnosti, pověření třetí osoby správou potřebných zařízení apod. Současně by se na ně neměly vztahovat netransparentní nebo diskriminační síťové poplatky a aktivní zákazníci mají být finančně odpovědní za jimi způsobené odchylky v rámci elektrizační soustavy.[237]

---

[232] Čl. 2 odst. 59 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou definuje ukládání energie v elektrizační soustavě jako „*odložení spotřeby elektřiny na pozdější okamžik, než byla vyrobena nebo přeměna elektřiny na takovou formu energie, kterou lze ukládat, ukládání takové energie, a následná zpětná přeměna takové energie na elektřinu nebo použití jako jiný nosič energie.*"

[233] Z fyzikálního hlediska totiž ukládat energii, resp. elektřinu v tradičním slova smyslu nelze. Je možné ji přeměnit na jinou formu energie, jak to činí například přečerpávací elektrárny (více viz kapitola 1.3), kterou je možné později přeměnit zpět na elektřinu. Technicky vzato se ale jedná o spotřebu elektřiny a její následnou výrobu.

[234] SCHOLZ, Ulrich, ANTE, Johann. *Electricity regulation in Germany: overview* [online]. Dostupné z: https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-524-0808?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1 [cit. 2020-12-01] s. 7.

[235] FLEMING, Ruven. *Clean or renewable – hydrogen and power-to-gas in EU energy law*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020.

[236] BENRATH, Daniel. *Applicable law to hydrogen pipelines for energy purposes in Germany*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020, s. 65.

[237] Čl. 15 odst. 1 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

Aktivní zákazníci mohou mimo jiné vlastnit zařízení pro ukládání energie, velmi významný nástroj pro širší využívání obnovitelných zdrojů energie, ale také zvyšování energetické účinnosti. S ohledem na tyto aktivní zákazníky stanovuje směrnice další povinnosti členských států. Spadá tam právo na připojení k síti v přiměřené lhůtě, vyvarování se jakémukoliv dvojímu zpoplatnění, neúměrným požadavkům a poplatkům za udělení licence a právo poskytovat souběžně několik služeb.[238]

Další podstatnou část úpravy tvoří článek o občanských energetických společenstvích. Těm byl již věnován prostor v předchozí podkapitole a budou dále zmíněny v souvislosti s transpozicí předmětných směrnic – novým energetickým zákonem. Zde je vhodné pouze zmínit, že Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou stanovuje základní pravidla pro regulační rámec občanských energetických společenství, tedy například jejich otevřenost a dobrovolnost, možnost vystoupení, udržení práv a povinností zákazníků v domácnostech, kteří se stanou členy společenství apod.[239] Stejně jako aktivní zákazníci mohou občanská energetická společenství hrát při navyšování podílu obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie značnou roli, neboť zřejmě povedou k rozložení vysokých pořizovacích nákladů na zařízení sloužící k výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů na více osob. Tím mohou vést k jejich zpřístupnění výrazně širšímu okruhu osob, a to i osob bez většího finančního zázemí. Význam občanských energetických společenství pro rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie zmiňuje i recitál Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, když mluví o komunitních energetických inciativách, které mají potenciál usnadnit zavádění nových technologií a značnou environmentální hodnotu.[240]

Jak je zřejmé, Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou se věnuje oblasti obnovitelných zdrojů energie spíše okrajově. Poskytuje ale důležitý rámec opatřením obsaženým v Přepracované směrnici o podpoře využívání energie z OZ a je možné ji tedy přirovnat k českému Energetickému zákonu a jeho významu v oblasti obnovitelných zdrojů energie.

4.2 Novela Zákona o podporovaných zdrojích energie

Jak bylo již vícekrát zmíněno, vláda ČR postupně pracuje na transpozici rozebíraných norem přijatých v rámci Zimního balíčku. 20.5.2020 předložila vláda Poslanecké sněmovně Novelu 2020. V tuto chvíli prochází Novela 2020 legislativním procesem, nicméně má-li být transpozice provedena v souladu s požadavky evropských předpisů, musí nabýt účinnosti nejpozději 30.6.2021. Mimo snadno rozpoznatelných cílů souvisejících s transpozicí směrnic sleduje Novela

[238] Čl. 15 odst. 5 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.
[239] Čl. 16 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.
[240] Bod 43 recitálu Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

2020 i další cíl – udržení současných výroben elektřiny nejméně do roku 2030. Velké části z nich totiž okolo roku 2028 skončí doba provozní podpory, kterou v současné době čerpají. Vzniká tak riziko odstavování těchto výroben, které může způsobit značný pokles v podílu obnovitelných zdrojů energie na celkové konečné spotřebě energie. Je tedy nutné zavést taková opatření, která budou provozovatele předmětných zařízení motivovat k jejich dalšímu provozu. Podle důvodové zprávy k návrhu Novely 2020 se jedná zejména o výrobny využívající biomasu a bioplyn, riziko odstavování fotovoltaických elektráren důvodová zpráva nezmiňuje.[241] Podle mého názoru by nicméně bylo vhodné zaměřit pozornost i na ně, přestože na rozdíl od výroben využívajících biomasu či bioplyn jsou náklady na jejich provoz zanedbatelné a riziko odstavování je tedy nízké. Kompletní odstavení zde sice spíše nehrozí, nicméně v průběhu životnosti fotovoltaických panelů dochází k poklesu jejich výkonnosti a některé panely mohou být během provozu poškozeny.[242] Z toho důvodu by bylo vhodné počítat i s poklesem výroby ze stávajících fotovoltaických elektráren a případně motivovat jejich provozovatele k modernizaci, což Novela 2020, zdá se, neřeší.

Při postupu paragrafovaným zněním vidíme, že Novela 2020 přidává do podporovaných kategorií k elektřině a teplu také biometan, který dosud nebyl podporován podle Zákona o podporovaných zdrojích a jehož podpora má být nástrojem k plnění cílů v oblasti dopravy. Novela 2020 pak ve svém znění opouští cíl přispět k podílu energie z obnovitelných zdrojů v ČR a nahrazuje jej cílem přispět k tomuto podílu v EU.

Následují poměrně nevýznamné změny v definicích, například upřesnění, že za bioplyn se považuje také kalový a skládkový plyn nebo odstranění fikce povahy zemního plynu u biometanu. Další definice byly doplněny v důsledku přidání podpory biometanu. Dále byl vložen nový odstavec 2, který stanovuje mimo jiné definice zdroje elektřiny, palivového zdroje elektřiny, nepalivového zdroje elektřiny, referenční aukční ceny nebo aukčního bonusu, kterými je vhodné zabývat se podrobněji.

První tři pojmy týkající se zdrojů elektřiny souvisí s novým dělením na zdroje palivové a nepalivové. S tímto dělením je možné se setkat už dnes, když jej MPO využívá při kontrolách tzv. překompenzace, a je zřejmé, že bude nabývat na významu. Mezi nepalivové řadí zdroje využívající větrnou, solární, geotermální a vodní energii. Palivovými zdroji jsou pak ty, jež spalují biomasu, bioplyn nebo důlní plyn nebo využívají kombinovanou výrobu elektřiny a tepla. V české právní

[241] Novela 2020, s. 71.
[242] LOMBARDO, Tom. What Is the Lifespan of a Solar Panel? [online]. Dostupné z https://www.engineering.com/DesignerEdge/DesignerEdgeArticles/ArticleID/7475/What-Is-the-Lifespan-of-a-Solar-Panel.aspx [cit. 2020-11-11].

úpravě nepřekvapí, že toto dělení nemá původ v právu evropském, konkrétně ani v jedné ze směrnic, ze kterých Novela 2020 vychází. Důvodová zpráva přímo nevysvětluje nutnost dělení zdrojů elektřiny na palivové a nepalivové, Novela 2020 ale využívá toto dělení velmi často a jeho význam je značný. Jako příklad lze uvést určení rozsahu podpory pouze pro nepalivové zdroje, kdy podpora zdrojů palivových bude přesunuta do podpory tepla. Tento motiv prolíná celou Novelou 2020, kdy značná část změn vyplývá právě z přesunu podpory palivových zdrojů pod podporu tepla.

Dalším zajímavým definovaným pojmem je modernizace výrobny elektřiny. Tím se rozumí „obnovení výrobny elektřiny zahrnující úplné nebo částečné nahrazení zařízení nebo provozních systémů a vybavení za účelem náhrady instalovaného výkonu nebo zvýšení účinnosti nebo instalovaného výkonu výrobny elektřiny.“ Na rozdíl od předchozích pojmů se zde ale jedná o definici zcela přejatou z Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.[243] Ta ale mimo jiné ukládá členským státům usnadnit modernizaci zařízení tím, že zajistí zjednodušené a rychlé povolovací řízení.[244] Novela 2020 *prima facie* tento požadavek nereflektuje, spíše stanovuje podmínky, za kterých je možné poskytnout investiční podporu pro modernizaci výroben elektřiny apod.

U elektřiny i tepla Novela 2020 stanoví požadavek maximálního stáří technologických celků pro nové a modernizované výrobny, které činí 5 let v den uvedení do provozu. Takovou podmínku již dnes stanovují cenová rozhodnutí ERÚ, nicméně vzhledem k jejímu dlouhodobému charakteru se ji zákonodárce rozhodl přesunout přímo do zákona.

Nové definice pokračují v souvislosti s aukční podporou. Zavedení formy podpory v podobě aukcí je jedním z požadavků Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ, ale je možné se domnívat, že by zákonodárce zvolil tuto formu podpory i kdyby nemusel plnit závazky plynoucí z evropského práva. Jak ukazuje například studie organizace IRENA[245] již mnoho zemí organizuje aukce v oblasti obnovitelných zdrojů energie, které pomáhají snížit konečné ceny energie o desítky procent.[246] Novela 2020 zavádí povinné aukce na podporu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie pro všechny výrobny s výkonem vyšším než 1 MW s výjimkou větrných elektráren, kde limit činí 6 MW nebo 6 jednotek. V souvislosti s obnovitelnými zdroji energie je významná soutěž o tzv. referenční aukční cenu, kterou Novela 2020 definuje jako cenu

[243] Čl. 2 odst. 10 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[244] Čl. 16 odst. 6 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[245] The International Renewable Energy Agency (IRENA) je mezivládní organizací sdružující 160 států a EU, jejímž hlavním cílem je zajišťovat spolupráci a výzkum a podporovat udržitelné využívání obnovitelných zdrojů energie.
[246] IRENA. *Renewable energy auctions: Status and trends beyond price*. Abu Dhabi: International Renewable Energy Agency, 2019.

elektřiny nabízenou předkladatelem nabídky v aukci. Vyhlašováním aukcí bude pověřeno MPO za využití § 146 Správního řádu o řízení o výběru žádosti. Novela 2020 stanoví přesné podmínky vyhlašování aukcí a konkrétní obsah vyhlášení aukce. Tato nová forma podpory může být žádaným stimulem pro rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR za výhodných podmínek blížících se tržním. Veškerá moc v této oblasti ale leží v rukou MPO, které tento ověřený nástroj může a nemusí využívat v závislosti na politické vůli představitelů vlády ČR. Sice je tedy možné, že nová úprava povede v této oblasti k rozvoji, ale rozhodně se nebude jednat o rozvoj bez dalšího. Zde můžeme pozorovat značný rozdíl s úpravou německou, kde je již od roku 2017 přesně stanoven objem výkonu, pro který budou aukce v jednotlivých oblastech každoročně vypsány.

Novela 2020 dále v reakci na změny na evropské úrovni mění nastavení hlavního koncepčního dokumentu v oblasti obnovitelných zdrojů v ČR. Původní Národní akční plán se mění na integrovaný vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu. Ten musí vyhovovat požadavkům Nařízení o správě energetické unie a jeho první a druhá verze budou předmětem samostatné části. Jeho vypracováním je i nadále pověřeno MPO a schválením vláda.

Do téhož paragrafu přidává nicméně Novela 2020 velmi významnou změnu, která bude zřejmě formovat reálnou podobu podpory využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR do budoucna. Od 1.1.2021 bude totiž prakticky jakoukoliv podporu stanovovat vláda nařízením, a to zřejmě na ad hoc principu. Zákon o podporovaných zdrojích energie tedy stanoví určitá pravidla, nicméně skutečnost se bude vždy odvíjet jen od politické vůle na straně vlády. Dá se tedy předpokládat, že vláda bude při rozhodování o podpoře brát v potaz zejména rozpočtové a jiné politické faktory, a vývoj v této oblasti je tak velmi náročné předvídat.

Novela 2020 poté přidává ustanovení pro regulaci a kontrolu dosahování cílů podle vnitrostátního plánu a případné zastavení podpory, dojde-li k jejich překročení. Rovněž povinuje MPO ke zveřejnění předpokládané výše provozní podpory na další 3 kalendářní roky.

Jak bylo uvedeno, jedním z cílů Novely 2020 je udržet současné výrobny elektřiny z obnovitelných zdrojů, kterým končí doba podpory před rokem 2030 v provozu. Z toho důvodu zavádí Novela 2020 ustanovení o udržovací podpoře elektřiny. Tu Novela 2020 koncipuje jako dorovnání rozdílu mezi provozními náklady při využití biomasy a fosilních paliv pro výrobu energie. To je logickou nápravou negativních externalit souvisejících s využíváním fosilních paliv tak, aby zůstal alespoň současný podíl výroby elektřiny z biomasy a výrobci se nevrátili k fosilním palivům. K tomu Novela 2020 upravuje i případy, kdy dojde k úpravě či modernizaci výroben a stanovuje podmínky další podpory, která má provozovatele výroben k úpravám a modernizacím motivovat.

Novela 2020 připravuje právní prostředí na kompletní opuštění systému podpory formou výkupních cen. Po nabytí účinnosti Novely 2020 již bude možné čerpat podporu pouze formou zeleného nebo aukčního bonusu. Podporu formou výkupních cen by měly nahradit aukční bonusy. Hlavním rozdílem mezi aukčním a cenovým systémem podpory je způsob určení výše bonusu/výkupní ceny. Zatímco u výkupních cen stanovoval jejich výši každoročně ERÚ, výše aukčních bonusů má více tržní charakter a odpovídá nejvýhodnější nabídce potenciálního výrobce energie. Maximální výši aukčního bonusu či referenční aukční ceny stanoví podle Novely 2020 MPO, čímž fakticky nahradí roli ERÚ při stanovování výše podpory obnovitelných zdrojů energie.

Zásadních změn po nabytí účinnosti Novely 2020 nabyde podpora tepla z obnovitelných zdrojů. Již zmiňovaná podpora biometanu dostane v hlavě páté Zákona o podporovaných zdrojích energie vlastní díl, kdy díl první bude věnován podpoře tepla s výjimkou biometanu.

Podpora výroby tepla zůstane po Novele 2020 rozdělená na podporu provozní a investiční, kdy provozní podporu bude možné i nadále čerpat pouze formou zeleného bonusu. Podstatné změny přináší Novela 2020 u podpory provozní, kde zpřesňuje podmínky jejího čerpání, ale zejména zavádí podmínku udržitelnosti pro paliva z biomasy, kterou v tuto chvíli známe zejména z oblasti biopaliv. Tato kritéria stanoví vyhláškou MPO, a to v souladu s příslušnými ustanoveními evropského práva. Nově pak bude přímo v zákoně uvedeno, že podpora se nevztahuje na teplo vyrobené spalováním odpadů, pro které se zákonodárce rozhodl podporu nezavést. Investiční podpora tepla dozná pouze malých změn, kdy nejviditelnější je zrušení požadavků na transparentnost akciových společností, které bylo již výše rozebráno.

Stejně jako u výroby elektřiny zavádí Novela 2020 udržovací podporu i u výroby tepla. Konkrétní ustanovení jsou analogické k udržovací podpoře elektřiny a pouze reflektují specifičnost výrobu tepla, zejména s ohledem na konkrétní zdroje. Analogicky postupuje zákonodárce i u zeleného bonusu na teplo.

Další díl se bude nově věnovat výhradně podpoře biometanu. Podpora jeho výroby je analogická k podpoře tepla formou zeleného bonusu (jinou formou nebude podpora poskytována). Novela 2020 stanoví rámcově podmínky na výrobu biometanu, kdy konkrétní požadavky například na jeho kvalitu, odorizaci nebo udržitelnost stanoví jednotlivé příslušné prováděcí předpisy (vyhlášky MPO). Výši zeleného bonusu na biometan bude stanovovat ERÚ podle pravidel určených Novelou 2020 a prováděcím právním předpisem. Jak již bylo zmíněno, podpora biometanu je směrována zejména do sektoru dopravy, kdy Novela 2020 dokonce stanoví, že pokročilý biometan (biometan vyrobený ze surovin stanovených vyhláškou MPO) lze uplatnit pouze v sektoru dopravy.

Změny v oblasti financování podpor reflektují již rozebírané novinky, tedy podporu formou aukcí a podporu biometanu. Další změny jsou pak technického charakteru. Souvisí s nimi ale velmi zásadní legislativní novinky uvedené v následujících paragrafech, které se týkají přiměřenosti podpory energie z obnovitelných a druhotných zdrojů. Přiměřenosti podpor je věnována zvlášť velká pozornost, když dokonce důvodová zpráva k Novele 2020 rozebírá tuto oblast na 22 stranách.

Přiměřenost podpory je pro Novelu 2020 opravdu zásadní téma, které bylo zahrnuto z více důvodů, primárně ale souvisí s problémy s výpočtem podpory při solárním boomu, které byly rozebírány výše. V souvislosti s těmito problémy došlo k vydání zásadních rozhodnutí Komise týkajících se slučitelnosti podpory obnovitelných zdrojů energie s vnitřním trhem EU.[247] Rozhodnutí mimo jiné zavazují Českou republiku k přijetí opatření určených na zajištění přiměřenosti podpory obnovitelných zdrojů energie v ČR, tedy zavedení procesů směřujících k zjištění, zda nedochází k tzv. překompenzaci a jejímu případnému odstranění. Pouze z rozhodnutí Komise SA.43451 (2015/N) vyplývají povinnosti zpětné kontroly poskytnuté podpory pro výrobny elektřiny z obnovitelných zdrojů energie uvedené do provozu v letech 2006-2012, tedy přímo v období solárního boomu. Za přiměřený rozsah návratnosti investic bylo určeno 6,3 % až 10,6 % a v případě, že z různých důvodů došlo k překročení tohoto rozsahu (typickým důvodem je snížení výrobních nákladů v návaznosti na výrazné snížení cen technologií), je nutné, aby české orgány přijaly opatření zajišťující snížení podpory, a dokonce v nutných případech i vrácení již vyplacených podpor. Aby bylo tomuto požadavku vyhověno, zavádí Novela 2020 mechanismus prověření přiměřenosti podpory elektřiny. Pro účely prověření budou zavedeny hranice vnitřního výnosového procenta, od kterých bude podpora považována za nepřiměřenou. Zcela zásadní je tato hranice u výroben elektřiny využívajících energii slunečního záření, kde činí 6,3 %. Zde je nutné upozornit na fakt, že zmíněné rozhodnutí Komise SA. 40171 (2015/NN) mluví o vnitřním výnosovém procentu 6,3 % u fotovoltaických elektráren jako o spodní hranici přípustné návratnosti investice. Za nejvyšší přípustnou pak považuje 8,4 %.[248] Český zákonodárce tak značně přesahuje ukládaná opatření, aniž by vysvětloval, proč považuje návratnost do 6,3 % za dostatečnou a cokoliv mezi 6,3 % a 8,4 % za nepřiměřenou. Tento přístup se zdá být pro českého zákonodárce v oblasti obnovitelných zdrojů energie typický, když takříkajíc skáče po každé příležitosti k nápravě svých chyb z let 2006–2013, aniž by jakkoliv dbal o pokrok ve využívání obnovitelných zdrojů energie. Hranice 6,3 % až 8,4 % byly navíc navrženy českou stranou, když

[247] Rozhodnutí Komise SA.40171 (2015/NN) ze dne 28. listopadu 2016, SA.35177 (2014/NN) ze dne 11. června 2014, SA.43182 (2015/N) ze dne 22. srpna 2016 a SA.43451 (2015/N) ze dne 22. srpna 2016.
[248] Rozhodnutí Komise SA.40171 (2015/NN) ze dne 28. listopadu 2016, bod 46.

ještě v původním návrhu Novely 2020 před zapracováním změn a schválením vládou bylo operováno právě s hranicí 8,4 %. MPO ale hranici 8,4 % považuje slovy ministra Karla Havlíčka za příliš vysokou.[249] Otázka zní, zda takto nízký výnos nebude pro některé výrobce energie likvidační, když vnitřní výnosové procento nebere v potaz cenu financování projektů, tedy úrokové sazby úvěrů poskytnutých na výstavbu fotovoltaických elektráren. Mohlo by tedy docházet k případům, kdy podle MPO přiměřená podpora nebude výrobci stačit ani k pokrytí nákladů a vzniklé provozní potíže povedou k soudním sporům nebo i komerčním arbitrážím proti České republice.

U ostatních zdrojů nebyla většinou hranice nastavena takto přísně, ale stále se nejedná o vysoká čísla, když nejvyšší hodnota přípustného vnitřního výnosového procenta dosáhla 10,6 % u výroben využívajících bioplyn. U větru, vody a geotermální energie se jedná o 7 % a u biomasy o 9,5 %. Stejná rizika jako u solární elektřiny tak zřejmě hrozí i u elektřiny větrné, vodní a geotermální.

Kontrola přiměřenosti podpory se nebude vztahovat na ty výrobce, jejichž výše podpory nedosahuje 200 000 EUR za tři kalendářní roky podle pravidla de minimis. Důvodová zpráva k Novele 2020 uvádí i konkrétní hodnoty instalovaného výkonu elektráren vyrábějících z jednotlivých zdrojů, a to i s ohledem na rok uvedení do provozu. Pro ilustraci se u elektráren vodních jedná o 105 kW, u větrných 320 kW (u obou pro roky 2008–2015) a u solárních o 110 kW v letech 2006–2007 s vzestupnou tendencí až na 315 kW pro elektrárny uvedené do provozu v roce 2011.[250] Z toho lze dovodit, že kontrola nezasáhne pouze ty opravdu nejmenší výrobce.

Novela 2020 zavádí pro kontrolu přiměřenosti podpory institut sektorového šetření. Sektory budou určeny prováděcím předpisem podle zdrojů elektřiny, roku uvedení do provozu, užitého primárního zdroje energie a výkonu. Šetření bude provádět MPO a jeho výstupem bude zpráva o provedeném sektorovém šetření, která bude obsahovat informaci o tom, zda existuje riziko nadměrné podpory v daném sektoru, a pokud ano, tak o kolik zjištěná výše vnitřního výnosového procenta přesahuje příslušnou limitní hodnotu. MPO bude při šetření vycházet mimo jiné z informací povinně poskytnutých výrobci (technické a ekonomické údaje o výrobně elektřiny a jejím provozu). Neposkytnutí těchto informací bude přestupkem, za který bude možné uložit pokutu až výše ročního nároku na podporu. Sektorové šetření tak přinese výrobcům další administrativní povinnosti, které rozhodně nebude v jejich zájmu ignorovat. Podle výsledku sektorového šetření pak ERÚ stanoví výši další podpory tak, aby celkově (za celou dobu životnosti

[249] ČTK. *Vláda schválila snížení podpory pro solární elektrárny* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/elektrarny-cr/vlada-schvalila-snizeni-podpory-pro-solarni-elektrarny [cit. 2020-11-11].
[250] Důvodová zpráva k Novele 2020, s. 96–99.

zařízení) bylo dosaženo požadované hodnoty vnitřního výnosového procenta. Výrobci pak do dvou měsíců ode dne nabytí účinnosti předmětného cenového rozhodnutí ERÚ budou moci podat žádost o stanovení individuálních podmínek podpory, o které bude rozhodovat SEI a bude moci jejím prostřednictvím zmírnit případnou přílišnou tvrdost dopadu přijatých plošných opatření na konkrétní výrobce. Právě v těchto řízeních je možné očekávat velké množství sporů, které budou zřejmě předmětem soudních řízení podle SŘS.

Další velmi spornou oblastí je nově uvedená možnost zahájení řízení o stanovení podmínek podpory z moci úřední. V tomto řízení bude SEI mimo jiné oprávněna odejmout výrobci právo na podporu a uložit povinnost vrátit prostředky ve výši, ve které došlo k nadměrné podpoře. Řízení bude možné zahájit i v případě, že sektorovým šetřením nebylo zjištěno riziko nadměrné podpory, což je další z řady přísných opatření dopadajících na současné výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.

Ačkoliv Novela 2020 ještě neprošla legislativním procesem, už v tuto chvíli proběhlo předběžné sektorová šetření pro zdroje uvedené do provozu v letech 2006–2008. Informace MPO žádalo od výrobců na dobrovolné bázi, i tak ale byla míra součinnosti zřejmě dostatečná, neboť se MPO podařilo prověrku dokončit s konstatováním, že riziko nepřiměřené provozní podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů nebylo v tomto sektoru zjištěno.[251]

Výše provedený rozbor je možné uzavřít konstatováním, že tato velmi rozsáhlá novelizace Zákona o podporovaných zdrojích energie sama o sobě zřejmě nepovede ke zvýšení objemu podpory využívání obnovitelných zdrojů energie. Za světlé body lze rozhodně označit zavedení systému aukcí, který se v zahraničí prokázal jako velice efektivní způsob poskytování podpory, a dále uzákonění udržovací podpory, která pomůže udržet současné výrobny v provozu i po skončení doby jejich očekávané podpory. Jak již ale bylo uvedeno, Novela 2020 dává značnou moc nad podporou obnovitelných zdrojů energie vládě a MPO, čímž tento sektor podřizuje politickým výkyvům spojeným zejména s okamžitou popularitou jednotlivých opatření, místo toho, aby přinášela jistotu pro investory. Velmi přísné nastavení prověřování přiměřenosti podpory pak zřejmě povede k dalšímu znejistění podnikatelského sektoru, pro který budou opatření v návaznosti na prověřování představovat zásah do právní jistoty a rozhodně nepovedou k nárůstu zájmu o podnikání v této oblasti se státní podporou. Podle mého názoru tak Novela 2020 nepovede

[251] MPO. *Prověření přiměřenosti podpory obnovitelných zdrojů energie uvedených do provozu v letech 2006 až 2008* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/cz/energetika/elektroenergetika/obnovitelne-zdroje/provereni-primerenosti-podpory-obnovitelnych-zdroju-energie-uvedenych-do-provozu-v-letech-2006-az-2008--249308/ [cit. 2020-11-11].

k naplňování cílů určených Přepracovanou směrnicí o podpoře využívání energie z OZ a dalšími dokumenty.

4.3 Věcný záměr nového energetického zákona

Významné novinky uvedené Zimním balíčkem přináší mimo jiné i potřebu změn v Energetickém zákoně. Jelikož ten ale prošel již velkou řadou novelizací (v tuto chvíli se počet už blíží třiceti), jeho struktura nevyhovuje požadavkům evropské právní úpravy a oblast energetiky se od přijetí Energetického zákona značně změnila, rozhodl se zákonodárce pro vytvoření nového energetického zákona. Věcný záměr nové úpravy zpracovalo MPO a předložilo jej v červnu 2020 do připomínkového řízení. To bylo ukončeno 14.7.2020 a v tuto chvíli je tedy očekáváno zapracování připomínek a začátek přípravy paragrafovaného znění.

Energetický zákon je jedním z nejvýznamnějších právních norem v oblasti využívání obnovitelných zdrojů energie, proto bude věcnému záměru níže věnován určitý prostor. Není však možné obsáhnout všechny navrhované změny a novinky, zaměřím se tedy jen na ty části, které mají největší dopad na využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR a kvalitu transpozice dokumentů obsažených v Zimním balíčku. Velká část věcného záměru nového energetického zákona vychází ze Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, jejíž hlavní body byly již předmětem stručného rozboru. Bude tak možné posoudit, jak se český zákonodárce vypořádává se svými závazky plynoucími z evropského práva.

Nová právní úprava má podle věcného záměru sledovat cíle, z nichž hned několik je možné považovat za úzce související s oblastí obnovitelných zdrojů energie. Cílem je mimo jiné příprava právního a regulatorního rámce pro nový model energetického trhu s důrazem na cíle v oblasti dekarbonizace, vypořádání se s prolínáním právních úprav uvedených v Zákoně o podporovaných zdrojích energie nebo transpozice Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ. Bohužel věcný záměr nezmiňuje dekarbonizaci, ochranu klimatu nebo přímo využívání obnovitelných zdrojů v rámci základních východisek navrhované právní úpravy, což připomíná například i Ministr životního prostředí.[252]

Zásadní změny by měl nový energetický zákon přinést v oblasti výkonu činností v energetice. Tím není míněno jen samotné podnikání, ale i různé neziskové činnosti nebo spotřebitelství. S novou koncepcí energetiky je totiž očekáváno, že se hranice mezi podnikateli v energetice a spotřebiteli budou do jisté míry rozostřovat a zejména na straně odběratelů dojde k významnému

[252] Bod 2 připomínek Ministerstva životního prostředí k materiálu s názvem „Věcný záměr energetického zákona“ ze dne 13.7.2020.

nárůstu aktivity. Získání licence jako oprávnění k podnikání v energetice by mělo být do budoucna zjednodušeno, a to v závislosti na druhu licence. Se změnami u spotřebitelů souvisí zavádění nových subjektů na trh s elektřinou – aktivního zákazníka a energetických společenství. Oba tyto typy subjektů jsou upraveny ve Směrnici o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a jejich průmět do českého práva si zaslouží bližší rozbor.

Pojem aktivního zákazníka navrhuje věcný záměr definovat jako zákazníka s možností aktivního působení na trhu s elektřinou. K tomu by měl nový energetický zákon poskytnout aktivním zákazníkům práva podle požadavků Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou – prodávat elektřinu vyrobenou z vlastních zdrojů, provozovat zařízení pro ukládání energie, nepodléhat diskriminačním poplatkům a podobně. Ač je problematika ve věcném záměru popsána poměrně vágně, lze konstatovat, že hrubé obrysy vyhovují evropským požadavkům. Je pravděpodobné, že aktivní zákazníci budou tvořit důležitý segment trhu pro zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie na celkové konečné spotřebě elektřiny, a to zejména díky provozování malých „domácích" výroben a zařízení pro ukládání energie. S pojmem aktivního zákazníka ale souvisí i pojem samospotřebitele, který byl rozebírán výše. Ačkoliv o něm jasně hovoří Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ,[253] věcný záměr ani Novela 2020 tento institut nijak nereflektují. To může být podstatné z hlediska budoucího nastavení podpor pro obnovitelné zdroje, když se očekává, že právě samospotřebitelé budou častými žadateli o podporu v budoucích programech navazujících na program Nová zelená úsporám.

Věcný záměr nového energetického zákona také operuje s pojmem zranitelný zákazník. Tento pojem je zaváděn v návaznosti na Směrnici o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.[254] Ačkoliv zmíněná směrnice nechává definici zranitelného zákazníka do jisté míry na členských státech, je s podivem, jak úzce věcný záměr zranitelného zákazníka definuje. Směrnice hovoří o kritériích, kterými mohou být například výše příjmů, podíl výdajů na energii v rámci disponibilního příjmu, energetická účinnost domácností, kritická závislost na elektrických zařízeních ze zdravotních důvodů nebo věk. Věcný záměr si z těchto kritérií vybírá pouze jediné – kritickou závislost na zdrojích energie ze zdravotních důvodů. Konkrétně hovoří o těch zákaznících, jejichž životní funkce jsou závislé na odběru elektřiny, nebo který byl orgánem sociálního zabezpečení uznán invalidním ve třetím stupni a elektřinu nebo plyn využívá k vytápění.[255] Tato definice tak vůbec nezahrnuje například zákazníky s velmi nízkým příjmem nebo vysokým věkem. Český zákonodárce se tak do jisté míry snaží vyhnout problémům

[253] Čl. 21 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[254] Čl. 28 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.
[255] Věcný záměr nového energetického zákona, s. 81.

v některých oblastech, kde směrnice ukládají členským státům zajistit přístup i zranitelným domácnostem (například k samospotřebitelství či energetickým společenstvím).

Zákazníkům obecně potom věcný záměr nového energetického zákona přiznává určitá práva, která by mohla mít pozitivní vliv na rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR. Jsou jimi zejména právo na informaci o původu elektřiny, právo poskytovat podpůrné služby, provozovat vlastní náhradní zdroj, prodávat elektřinu vyrobenou z vlastních zdrojů nebo provozovat zařízení pro ukládání energie.[256]

Druhým zmíněným novým subjektem jsou energetická společenství. Jejich zřízení ukládá členským státům Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ pak hovoří o společenství pro obnovitelné zdroje. Zákonodárce má v plánu v rámci nové české právní úpravy tyto pojmy sjednotit pod pojem energetické společenství. Jelikož jsou oba subjekty významově podobné, není sjednocení zřejmě na závadu.

Zajímavější jsou ale konkrétní atributy energetických společenství, které věcný záměr nového energetického zákona zmiňuje. V první řadě by se mělo jednat o právnické osoby, které podle předmětných směrnic umožňují dobrovolnou a otevřenou účast, tedy možnost dobrovolně a bez omezení do společenství vstoupit i vystoupit. Konkrétní právní formu nechávají směrnice na členských státech, věcný návrh nového energetického zákona pak navrhuje téměř úplnou volnost výběru právní formy, pouze s několika výjimkami (právnické osoby nečlenského typu, tedy nadace a nadační fondy už z podstaty, dále společenství vlastníků jednotek, neboť účast v něm je vázána na vlastnictví jednotky, zřejmě opomenuto bylo bytové družstvo, které je nevhodné ze stejného důvodu). Pokud by taková úprava prošla legislativním procesem, umožnila by zakládání energetických společenství i například ve formě společností s ručením omezeným nebo komanditních společností. Zejména u těchto dvou forem je ale nutné s věcným návrhem polemizovat, neboť *prima facie* nesplňují požadavek otevřenosti členství, když podíly v těchto společnostech nejsou neomezeně převoditelné a není možné bez dalšího ze společností vystoupit.[257] Ze stejného důvodu se zdá naprosto jako naprosto nevhodná forma veřejné obchodní společnosti, která se navíc výpovědí společníka zrušuje.[258] Výhrady by bylo možné mít i k některým typům akciových společností a již zmíněnému bytovému družstvu. K tomu, aby česká právní úprava splnila požadavky, bude nutné zmíněné problémy adresovat a upravit další podmínky, například na specifická ustanovení zakladatelských právních listin energetických

[256] Věcný záměr nového energetického zákona, s. 76.
[257] § 207 a násl., § 123 zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech.
[258] § 113 odst. 1 písm. a) zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech.

společenství. Jako vhodná se jeví forma spolku či družstva, které navíc vyhovují dalšímu z definičních znaků, kterým je zásadní neziskovost energetických společenství.

V souvislosti se ziskovostí zmiňuje zahraniční literatura i potenciální problém přílišné orientace energetických společenství nebo některých jejich členů na zisk či snižování nákladů na provoz a tím zvýšení vlastního zisku na úkor primárních cílů energetických společenství. Těmi by měly být zejména poskytování environmentálních, ekonomických nebo sociálních výhod členům. Je tak doporučováno v právní úpravě jednoznačně odlišit vytváření či prohlubování zisku od poskytování výhod, a dále vyloučení entit orientovaných na zisk z oblasti energetických společenství. Toho lze dosáhnout například již zmíněními požadavky na obsah zakladatelských právních listin.[259]

Věcný záměr nového energetického zákona pak upravuje energetická společenství pouze v oblasti elektroenergetiky, což zřejmě odpovídá požadavkům evropského práva. Nicméně Ministerstvo životního prostředí navrhuje jít dál a umožnit vznik těchto subjektů i pro plynárenství a teplárenství.[260] S touto připomínkou je možné souhlasit, neboť zahrnutí výroby tepla nebo využití plynu (zejm. bioplynu) do činnosti energetických společenství by mohlo mít pozitivní vliv na využívání obnovitelných zdrojů energie, například kombinovanou výrobou elektřiny a tepla z biomasy nebo bioplynu.

Správné zavedení institutu energetických společenství může mít obecně velký pozitivní dopad na energetický sektor ČR. Je ale nutné překonat některé problémy, které mohou bránit vzniku těchto společenství. Hlavní jsou překážky jak v samotném vzniku společenství, tak ale zejména v zahájení provozu společenství, spojené často s připojením do sítě. Před tím varuje zahraniční literatura a klade důraz na možnost připojení do sítě na základě pouhého jednoduchého ohlášení, jak implikuje i Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ.[261] Zatím zůstává otázkou, jak konkrétně se k tomuto problému český zákonodárce postaví. Ve věcném záměru se totiž zatím omezuje jen na fráze o zajištění nediskriminačního přístupu na trh a zacházení při výkonu jejich činnosti, práv a povinností. Na konkrétní podmínky vstupu na trh a činnosti energetických společenství si tak zřejmě budeme muset počkat na paragrafované znění nového energetického zákona.

[259] SOKOŁOWSKI, Maciej M. *Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020, s. 6.
[260] Body 7, 16 a 18 připomínek Ministerstva životního prostředí k materiálu s názvem „Věcný záměr energetického zákona“ ze dne 13.7.2020.
[261] SOKOŁOWSKI, Maciej M. *Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020, s. 1.

Věcný záměr dále zcela správně upozorňuje na problém chybějící právní úpravy v oblasti ukládání energie, který se po vzoru Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ pokouší řešit. Nově by mělo být ukládání energie definováno jako samostatná činnost, což by mohlo a mělo vést ke zvýšení atraktivity ukládání energie a jeho zpřístupnění širším vrstvám adresátů právní úpravy. Český zákonodárce jde ve věcném záměru cestou poněkud užší definice ukládání energie, než jaká se objevuje ve Směrnici o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.[262] Věcný záměr argumentuje tím, že širší pojetí definice uvedené ve zmíněné směrnici by mohlo zahrnovat i taková zařízení, která nemá český zákonodárce v plánu regulovat. Jako příklad uvádí bojlery. Jazykovým výkladem ustanovení Čl. 2 odst. 59 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou bychom opravdu mohli dojít k tomuto poněkud absurdnímu závěru, i když představa ukládání elektrické energie pomocí teplé vody je přinejmenším úsměvná.

V návrzích jednotlivých opatření, které by se měly promítnout do paragrafovaného znění byly z definice zařízení pro ukládání elektřiny výslovně vyňaty přečerpávací vodní elektrárny. Na jednu stranu je tento krok pochopitelný, neboť i do užší definice by přečerpávací vodní elektrárny zřejmě spadaly.[263] Na druhou stranu se ale z téhož důvodu jedná o značné omezení budoucího podnikání v oblasti ukládání energie. Přečerpávací vodní elektrárny totiž spíš svým charakterem často připomínají spíše baterie a jiná zařízení k akumulaci energie než běžné elektrárny. Bylo by tedy možné si představit situaci, kdy vlastník přečerpávací vodní elektrárny je pouhým provozovatelem zařízení k ukládání energie a sám „novou“ elektrickou energii nevyrábí. Vynětí přečerpávacích vodních elektráren z definice zařízení pro ukládání elektřiny ovšem tuto variantu znemožňuje. Je možné se domnívat, že tak MPO, potažmo český zákonodárce činí záměrně, neboť množství elektrické energie, které jsou přečerpávací vodní elektrárny schopny akumulovat, v tuto chvíli násobně převyšuje jakákoliv jiná zařízení pro ukládání energie. Vynětí přečerpávacích vodních elektráren do samostatné úpravy, případně pouhé zařazení mezi výrobny elektřiny by pak mohlo poskytovat určitou vyšší míru ochrany. Do budoucna ovšem považuji takové úvahy za nevhodné, neboť žádný zákonodárce nedokáže odhadnout možnost růstu kapacit zařízení pro ukládání energie a také požadavků na ně. Přečerpávací vodní elektrárny by se navíc za předpokladu poklesu pořizovacích nákladů technologií mohly stát žádaným a efektivním způsobem ukládání elektrické energie. Takový pokles jsme už v historii mohli pozorovat například v oblasti solární energie, což nám umožnilo i ověřit schopnost českého zákonodárce na něj včas reagovat. Zde by vyloučení přečerpávacích vodních elektráren z definice zařízení pro ukládání energie mohlo mít

[262] Čl. 2 odst. 59 Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.
[263] Viz kapitola 1.3.

za následek nežádoucí omezení trhu a snížení konkurenceschopnosti České republiky v oblasti akumulace energie, v hypotetických extrémních případech i ohrožení stability sítě.

Jeden z institutů upravených Přepracovanou směrnicí o podpoře využívání energie z OZ pak věcný záměr ignoruje zcela – dlouhodobé smlouvy o nákupu elektřiny z obnovitelných zdrojů. Směrnice ukládá členským státům odstranit překážky, usnadnit uzavírání smluv a zajistit, aby se na ně nevztahovaly nepřiměřené či diskriminační postupy nebo poplatky.[264] Je možné, že určitou úpravu uvidíme v jiných právních předpisech, případně v paragrafovaném znění, nicméně v tuto chvíli nevěnuje český zákonodárce dlouhodobým smlouvám o nákupu energie z OZ žádnou pozornost.

Věcný záměr nového energetického zákona nám poskytuje jistý náhled do priorit českého zákonodárce a způsobu reakce na unijní legislativu. Výraznější než obsah je ale samotná existence věcného záměru a průběh legislativního procesu. Mnoho problémů adresovaných věcným záměrem sužuje českou energetiku už řadu let, legislativa navíc značně zaostává za rozvojem technologií. Skutečnost, že jsou nutné legislativní změny stále pouze ve fázi věcného záměru zákona ukazuje, že modernizace energetiky není pro českého zákonodárce v tuto chvíli prioritou.

4.4 Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu

Nařízení o správě energetické unie uložilo členským státům úkol zpracovat vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu.[265] V těch měly členské státy popsat řadu oblastí – vnitrostátní cíle, politiky a opatření v souvislosti s energetickou unií a ochranou klimatu, popisy stávajícího stavu včetně energetického systému, emisí a pohlcení skleníkových plynů, popisy administrativních či právních překážek dosahování stanovených cílů atd. Nařízení o správě energetické unie pracuje s tzv. pěti rozměry energetické unie, ve kterých stanovuje základní oblasti, které musí členské státy ve svých vnitrostátních plánech zohlednit a stanovit v nich cíle, úkoly a příspěvky. Jedná se o následující rozměry:

- snižování emisí uhlíku,
- energetická účinnost,
- energetická bezpečnost,
- vnitřní trh s energií a
- výzkum, inovace a konkurenceschopnost.

[264] Čl. 15 odst. 8 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[265] Čl. 3 Nařízení o správě energetické unie; Vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu byl v ČR původně nazýván Národní klimaticko-energetický plán („NKEP“).

Pro účely této práce je zásadní zejména první rozměr, ostatními se pak budu zabývat pouze okrajově.

Rozměr snižování emisí uhlíku se dále štěpí na dvě oblasti – emise a pohlcování skleníkových plynů a energii z obnovitelných zdrojů. V oblasti energie z obnovitelných zdrojů stanovilo Nařízení o správě energetické unie stěžejní cíl, který tvoří jádro jednotlivých vnitrostátních plánů – podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie v roce 2030. Ten je pro každý stát stanoven individuálně pomocí vzorce uvedeného v příloze Nařízení o správě energetické unie, pro ČR vychází na 23 %.[266] Vzhledem k celkovému cíli, který byl pro celou EU stanoven na 32 % se český cíl nezdá být nijak zvlášť vysoký ani přehnaně ambiciózní, i přesto ale nebyl v NKEP navržen podíl, který by tohoto cíle dosahoval.

Návrh NKEP, který byl předložen Komisi k připomínkám v roce 2018, stanovoval cíl podílu obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v roce 2030 na pouhých 20,8 %,[267] finální verze schválená vládou v lednu 2020 a předložená Komisi pak 22 %.[268] I toto nedostatečné zvýšení ale vykazuje značné trhliny. Po připomínkách Komise k návrhu NKEP byl sice cílový podíl zvýšen, nebylo ale nijak vysvětleno, jak bude tohoto nového cíle dosaženo, ani nebyla představena další opatření směřující ke zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie. NKEP konkrétní cesty k dosažení i těchto nízkých cílů příliš nenabízí. Mluví zejména o úpravách současných schémat podpor, které samy o sobě nepřinesou velký nárůst výroby elektřiny z OZ, nových druzích a formách podpory, kde ale představuje pouze podpory pro zachování výroben v provozu (zcela bezpodmínečně nutné, má-li se podíl zvýšit, byť i o málo) a podporu aukčním bonusem. Ta je sice ověřeným způsobem poskytování podpory a cestou k navýšení výstavby nových výroben energie z OZ, ale také není ničím novým a nečekaným. Reálný dopad je zde v rukou MPO a samotné legislativní ukotvení aukčních bonusů, ač nutné, nestačí k dosažení výsledků.[269] Poslední z politik a opatření je pak nová forma regulace podporovaných zdrojů energie. Zde se počítá s pravidelným přijímáním nařízení vlády, které stanoví výši podpory pro další období a další kritéria.[270] Ač je jistě prospěšné vědět, jakým způsobem budou podpory pro další roky vyhlašovány, z textu NKEP není zřejmé, jaký budou mít tyto úpravy vliv na podíl energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie.

NKEP ovšem nabízí detailnější rozpracování plánovaných úprav v oblasti finančních podpor. Určitý prostor věnuje zjednodušení administrativních postupů, kde stanovuje prioritu v podobě

[266] Příloha II Nařízení o správě energetické unie.
[267] Bod 2.1.2.i. Návrhu vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu.
[268] Bod 2.1.2.i. NKEP.
[269] Viz kapitola 4.2.
[270] Bod 3.1.2. NKEP, s. 81–85.

„*redukce možných správních řízení vedoucích k povolení stavby, se zaměřením na vedení jednoho jediného správního řízení*.“ Dále hovoří NKEP o elektronizaci procesů a zvýšení efektivity státní správy. K těmto změnám má dojít v souvislosti s přijetím nového stavebního zákona, u kterého NKEP předpokládá publikaci ve sbírce zákonů do konce roku 2020.[271] Vzhledem k situaci v druhé polovině roku 2020 ale není pravděpodobné, že by k přijetí zákona opravdu do jeho konce došlo, natož k postupnému nabývání účinnosti už od roku 2021. Finální podoba nového stavebního zákona není v tuto chvíli jasná a nedá se tedy s jistotou předvídat, zda bude mít pozitivní dopad na rozvoj obnovitelných zdrojů energie v ČR. V obecné rovině je nicméně možné tvůrcům NKEP přiznat, že zrychlení a zjednodušení stavebního řízení je nejsilnější motivací k přípravě nového stavebního zákona a zcela zásadním požadavkem na jeho znění. Z toho důvodu se mohou tvůrci NKEP legitimně domnívat, že přijetí nového stavebního zákona povede ke zrychlení povolování výstavby nových výroben elektrické energie, a tedy i výroben využívajících obnovitelné zdroje energie. Opět je ale nutné podotknout, že ani významné zlepšení v této oblasti samo o sobě ke zvýšení podílu energie z OZ na konečné spotřebě energie v ČR nepovede, pouze jej do značné míry usnadní.

NKEP poměrně krátce zmiňuje potenciál samospotřeby energie a společenství pro obnovitelné zdroje s tím, že tyto budou zavedeny do právního řádu a pomocí legislativních i nelegislativních opatření bude usnadněn jejich rozvoj.[272] Primárně se ale jedná o pouhou transpozici Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.[273] NKEP pak vágně hovoří o plánování zavedení finanční podpory pro tzv. komunitární projekty, neposkytuje však žádné konkrétní návrhy či predikce.

Některé konkrétní programy směřující k nárůstu využívání obnovitelných zdrojů energie vyjmenovává NKEP zejména v souvislosti s využíváním energie z biomasy (program Nová zelená úsporám, OPPIK, Operační program životní prostředí).[274] Jedná se nicméně o již probíhající programy a o jejich budoucnosti se NKEP nezmiňuje. V této oblasti je zajímavá skutečnost, že ačkoliv se NKEP věnuje energii z biomasy více než ostatním druhům výroby energie, nepočítá v této oblasti s výraznými nárůsty. Přehledová tabulka s očekávaným rozvojem OZ v sektoru výroby elektřiny uvádí očekávaný nárůst výroby elektřiny z biomasy mimo domácnosti mezi lety 2020 a 2030 jen přibližně o 14 %, zatímco u fotovoltaických elektráren počítá s nárůstem o 87 % a u elektráren větrných dokonce o 166 % za stejné období.[275] S o něco většími nárůsty počítá

[271] Bod 3.1.2. NKEP, s. 89–90.
[272] Bod 3.1.2. NKEP, s. 90–91.
[273] Blíže viz kapitoly 4.1.1 a 4.2.
[274] Bod 3.1.2.vii. NKEP, s. 91.
[275] Bod 2.1.2.iii., tabulka č. 15 NKEP, s. 31.

NKEP u biomasy v sektoru vytápění, stále ale nedosahují takové úrovně, aby tvořily hlavní část předpokládaného zvýšení podílu energie z OZ na konečné spotřebě energie v ČR.[276]

4.4.1 Reakce odborné veřejnosti na NKEP

Jak původní návrh NKEP, tak jeho finální verze se staly předmětem značné kritiky ze strany odborné veřejnosti. Návrh byl podroben poměrně komplexní kritice ze strany Svazu moderní energetiky,[277] který si dokonce nechal zpracovat jeho analýzu společností Deloitte.[278] Ta vytýká návrhu NKEP přehnaně konzervativní modelování nárůstu výroby elektřiny z OZ a nedostatečné využití solární energie. Návrh NKEP podle ní nereflektuje značné snížení pořizovacích nákladů na výstavbu fotovoltaických a větrných elektráren, nedostatečně využívá potenciálu ČR v oblasti fotovoltaiky, přílišně spoléhá na biomasu v domácnostech v sektoru výroby tepla a chladu a na biopaliva první a druhé generace v dopravě, aniž by počítala s výraznějším nárůstem elektromobility. Analýza dokonce operuje se dvěma alternativními scénáři, které vedou k vyššímu nárůstu využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR tak, aby byl naplněn cíl stanovený Nařízením o správě energetické unie. Pracují s výrazně silnějším využitím solární a větrné energie, ideálně pomocí systému aukcí, díky kterým je možné dosáhnout nárůstu i při poskytnutí velmi nízké finanční podpory ze strany státu. I tak ale počítají s vyšší veřejnou podporou, která je ale do značné míry ovlivněna cenou elektřiny a v případě jejího růstu by ambiciózní scénáře vyžadovaly srovnatelnou výši veřejné podpory.[279] Případné navýšení nákladů pro veřejné rozpočty pak obhajuje analýza pozitivním dopadem na ekonomiku a zaměstnanost, který by zvýšené náklady vykompenzoval. Závěrem analýzy je zejména skutečnost, že stanovení vyšších cílů a jejich následné dosažení není pro ČR ani nerealistické, ani přehnaně nákladné.

Finální verzi NKEP kritizovala dále Komora obnovitelných zdrojů energie,[280] která ve svém dokumentu „*Challenging the low ambition*“[281] upozorňuje na nízké cíle plánů nejen ČR, ale také Maďarska, Slovenska, Polska a Rakouska. České republice vytýká v této souvislosti také přílišné zaměření na vytápění a chlazení a nedostatečný rozvoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů.

---

[276] Bod 2.1.2.iii., tabulka č. 17 NKEP, s. 32.
[277] Svaz moderní energetiky, z. s., spolek sdružující profesním sdružení v oblasti moderní energetiky.
[278] Deloitte. *Rozvoj obnovitelných zdrojů do roku 2030* [online]. Dostupné z https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/energy-and-resources/articles/rozvoj-obnovitelnych-zdroju-do-roku-2030.html [cit. 2020-11-11].
[279] Deloitte. *Rozvoj obnovitelných zdrojů do roku 2030* [online]. Dostupné z https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/energy-and-resources/articles/rozvoj-obnovitelnych-zdroju-do-roku-2030.html [cit. 2020-11-11] s. 42.
[280] Komora obnovitelných zdrojů energie, z.s., spolek sdružující profesní asociace jednotlivých obnovitelných zdrojů včetně průmyslových výrobců technologií a vědeckých institucí.
[281] Komora obnovitelných zdrojů energie, z.s. *Challenging the low ambition* [online]. Dostupné z https://www.komoraoze.cz/?fullpage=1&clanek=169 [cit. 2020-11-11].

NKEP podle ní dává příliš velký důraz na spalování pevné biomasy, ačkoliv je její zásoba nejistá z důvodu probíhající kůrovcové kalamity, nebezpečí sucha a dalších potíží českých lesů.

Policy paper „*Rozumná energetická transformace v podmínkách České republiky z perspektivy roku 2030*“,[282] zpracovaný pro Asociaci pro mezinárodní otázky,[283] vytýká NKEP mimo již zmiňovaných nedostatků také chybějící zaměření na akumulaci energie, která je pro dostatečný rozvoj OZ klíčová. Zmiňuje také přehlížené možnosti výstavby tzv. agro-fotovoltaických elektráren a plovoucích fotovoltaických elektráren, kterým v současné době brání řada legislativních a administrativních překážek.[284]

NKEP nebyl z pohledu obnovitelných zdrojů energie odbornou veřejností přijat s nadšením, neboť nemíří na dostatečné zastoupení obnovitelných zdrojů na energetickém mixu ČR, nenabízí konkrétní opatření, která by mohla situaci zlepšit a obecně není v této klíčové oblasti dostatečně ambiciózní. Ukázalo se, že tato kritika byla do značné míry opodstatněná, neboť k podobným závěrům došla i Komise, jejíž reakce na NKEP bude předmětem následující podkapitoly.

4.4.2 Posudek Komise

Komise posoudila všechny integrované vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu a došla k pozitivním závěrům.[285] Na úrovni EU jsou téměř všechny plány ambicióznější než původní návrhy (včetně NKEP). Ve svém souhrnu by jejich splnění znamenalo naplnění unijního cíle 32% podílu energie z obnovitelných zdrojů. V souvislosti s plánovaným ukončením využívání uhlí v evropské energetice by se také měl výrazně zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na energetickém mixu a mělo by dojít k redukci emisí skleníkových plynů. Už méně pozitivně se Komise vyjadřuje směrem k akcím a opatřením směřujícím k dosažení jednotlivých cílů. V této oblasti považuje plány za nedostatečně přesné a konstatuje, že její doporučení nebyla plně zohledněna. Oblastmi, na které se mají podle doporučení Komise zaměřit investice jsou mimo jiné i obnovitelné zdroje energie, včetně vodíku z obnovitelných zdrojů a související technologie a řešení pro integraci energetického systému.

---

[282] MADEJ, Martin. *Rozumná energetická transformace v podmínkách České republiky z perspektivy roku 2030*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, z. s., 2020.

[283] „Asociace pro mezinárodní otázky, z. s.”, nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů.

[284] MADEJ, Martin. *Rozumná energetická transformace v podmínkách České republiky z perspektivy roku 2030*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, z. s., 2020, s. 19.

[285] Komise. Sdělení Komise evropskému parlamentu, Radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů – Celounijní posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, Prosazování zelené transformace a podpora hospodářského oživení prostřednictvím integrovaného plánování v oblasti energetiky a klimatu, COM/2020/564 final [online]. Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0564 [cit. 2020-11-11].

Výrazně méně pozitivně vyznívá individuální posudek NKEP pro ČR.[286] Komise v něm při porovnání unijních představ o podobě plánu a hodnot v plánu obsažených dochází k očekávaným závěrům – plánu schází ambice, nereflektuje technologický a tržní vývoj a není jasné, jak hodlá ČR splnit i své nízké cíle.[287] Posudek věnuje obnovitelným zdrojům energie poměrně hodně prostoru, kdy v první řadě upozorňuje na fakt, že cílový 22% podíl obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie nedosahuje požadované hodnoty 23 % a není tedy dostatečně ambiciózní. Posudek pokračuje kritikou navrhovaných opatření, které by měly směřovat ke zvýšení podílu OZ, podle Komise nejsou tato opatření dostatečně detailně popsána a jejich dopady nejsou kvantifikovány natolik, aby bylo možné posoudit, zda dokážou zvrátit současnou stagnaci v oblasti obnovitelných zdrojů.[288] Zmíněn je též fakt, že v současné době neexistuje žádná podpora pro novou výstavbu nad 10 kW s výjimkou biomasy. Dále chybí jakékoliv informace o veřejných rozpočtech. Z těchto důvodů tedy není zřejmé, zda navrhovaná opatření vůbec mohou vést ke splnění stanovených cílů. Komise dále kritizuje nedostatek pokrokového plánu aukcí, kdy je s aukcemi sice počítáno, ale jen velmi vágně a pouze v případě, že bude včas přijata nová legislativa. S tím souvisí obava z nezájmu investorů o oblast obnovitelných zdrojů v ČR, pramenící též z retroaktivních změn ve financování již probíhajících projektů. ČR je také vyčítána přílišná závislost na vytápění pomocí biomasy, bez kterého by podíl obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie dosahoval ještě nižších hodnot. Ani v oblasti chlazení a vytápění ale není Komise zcela spokojena, když příslušná opatření považuje za nedostatečná ve vztahu k cíli. Kritizována je také absence plánu dekarbonizace českých systémů dálkového vytápění, které je v naší zemi hojně využíváno. Nakonec směřuje Komise svou kritiku do oblasti dopravy, kde komentuje příliš velký podíl biopaliv na udržitelné dopravě a nedostatečný důraz na elektromobilitu. Upozorňuje v této souvislosti na zvláštnost, že ČR očekává značný nárůst v prodejích elektroaut (217 000 vozidel v roce 2030), ač v této oblasti neposkytuje žádnou finanční podporu. Přílišné spoléhání na biopaliva vytváří podle Komise tlak na využití zemědělské půdy a nepodpoří nastartování strukturální transformace sektoru dopravy.

[286] Komise. Commission staff working document - Assessment of the final national energy and climate plan of Czechia, SWD(2020) 902 final [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_czechia.pdf [cit. 2020-11-11].

[287] Negativní hodnocení v posudku se vztahuje zejména na část NKEP zabývající se obnovitelnými zdroji, snižováním emisí a energetickou efektivitou. Některé ostatní části posudku vyznívají o něco příznivěji, například v oblasti kvality ovzduší a vnitřního trhu s energií. V posudku ovšem převažuje opatrné negativní hodnocení významných částí NKEP.

[288] Komise. Commission staff working document - Assessment of the final national energy and climate plan of Czechia, SWD(2020) 902 final [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_czechia.pdf [cit. 2020-11-11] s. 10.

Komise na základě NKEP vyjadřuje v posudku několik návrhů, jak dosáhnout stanovených cílů. V první řadě zmiňuje potřebu dalších opatření na podporu využívání obnovitelných zdrojů a obnovení jistoty investorů. Zjednodušení administrativních procesů by pak podpořilo plánovanou podporu obnovitelných zdrojů energie na stavbách. Podle názoru Komise je pak nutné co nejdříve obnovit podporu pro zdroje nad 10 kW. Rovněž jsou zmíněny nutné legislativní změny v oblasti samospotřebitelství, energetických společenství a smluv o dodávkách energie z OZ. Nakonec navrhuje Komise dodatečné reformy a podpory pro elektromobilitu, které by umožnily ambicióznější vývoj.

Česká republika zatím na posudek nijak oficiálně nereagovala, z dostupných tiskových zpráv MPO vyplývá, že v současné době leží její priority spíše v oblasti opatření proti šíření viru COVID-19 a jejich dopadu na hospodářství v ČR. Dá se nicméně očekávat odmítavá reakce a bylo by naivní domnívat se, že kvůli posudku Komise nastanou zásadní změny v politice ČR v oblasti obnovitelných zdrojů energie.

4.4.3 Integrovaný národní energetický a klimatický plán SRN

Stejně jako ČR i SRN zaslala Komisi svůj ekvivalent Vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu.[289] Ani u našeho západního souseda se návrh plánu neobešel bez připomínek Komise, po kterých byl značně upravován. SRN se však v plánu v oblasti obnovitelných zdrojů energie zavazuje k poněkud ambicióznějším cílům než ČR. Cílový podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie v roce 2030 stanovuje na 30 %, což je hodnota odpovídající výpočtu podle vzorce uvedeného v příloze Nařízení o správě energetické unie.[290] Trajektorie očekávaného průběhu nárůstu dokonce mírně přesahuje hodnoty stanovené Nařízením o správě energetické unie.[291] Za zvlášť ambiciózní můžeme označit cílovou hranici 65% podílu obnovitelných zdrojů na spotřebě elektřiny, kterou si Němci v INEK stanovili. Vzhledem k tomu, že tentýž cíl stanovuje Zákon o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN),[292] nejedná se o zvlášť překvapivou ambicióznost, nicméně při porovnání s českou cílovou hodnotou 16,9 %[293] se německá hodnota zdá být neuvěřitelně vysoká. Z českého pohledu by bylo možné argumentovat

[289] Integrierter Nationaler Energie- und Klimaplan („INEK“).
[290] Příloha II Nařízení o správě energetické unie.
[291] Bod 2.1.2.i. INEK, čl. 4 písm. a) odst. 2) Nařízení o správě energetické unie.
[292] §1 odst. 2 bod 1. Zákona o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN)
[293] Bod 2.1.2.ii. NKEP, s. 30.

lepší výchozí pozicí SRN, o které při současném podílu 42,1 %,[294] oproti českým 13,4 %,[295] nemůže být sporu. Ovšem stále se jedná o nárůst o téměř 23 procentních bodů, který se v porovnání s českým cílem 3,5 procentního bodu zdá být astronomický.

Poněkud nižší nárůsty plánuje SRN v oblasti vytápění a chlazení a dopravy, ve svém souhrnu ale dosahují na cílovou hranici 30% podílu obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v roce 2030. Cíl 27 % v oblasti dopravy je navíc výrazně vyšší než 14 % stanovených Přepracovanou směrnicí o podpoře využívání energie z OZ.[296] INEK v této oblasti počítá jen s 5,3% podílem biopaliv první generace, jejichž přínos v ochraně životního prostředí je značně zpochybňován. Jako o důležitém faktoru v oblasti dopravy hovoří INEK o elektromobilitě, nicméně neposkytuje v této oblasti mnoho konkrétních čísel. Srovnatelný s českým je pak podíl obnovitelných zdrojů na vytápění a chlazení, kde je německá cílová hodnota 27 % dokonce nižší než český cíl 30,7 %. Zde je ovšem nutné podotknout, že již NKEP zmiňuje „*problematičnost*" splnění tohoto cíle.[297] INEK se takto rezervovaně nevyjadřuje, naopak vyjmenovává způsoby, kterými má být nižšího cíle dosaženo.[298]

Co se týče způsobů dosažení stanovených cílů, byl i INEK předmětem mírné kritiky ze strany Komise.[299] Podle ní nebudou metody představené v INEK stačit k naplnění cílového 30% podílu obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie, a to zejména v oblasti spotřeby elektřiny a vytápění a chlazení. U elektřiny vyčítá Komise SRN oddalování projektů energetické infrastruktury, zejména posílení přenosové sítě, které je pro další rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie v SRN bezpodmínečně nutné. INEK také nezmiňuje, zda a jak má SRN v plánu podporovat výstavbu střešních solárních elektráren. Je tedy zřejmé, že kritice se nevyhnul ani poměrně propracovaný a ambiciózní německý plán.

[294] Statista. *Anteil Erneuerbarer Energien am Bruttostromverbrauch in Deutschland in den Jahren 1990 bis 2019* [online]. Dostupné z https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2142/umfrage/erneuerbare-energien-anteil-am-stromverbrauch/#:~:text=Im%20Jahr%202019%20betrug%20der,seit%20dem%20Jahr%201990%20kontinuierlich [cit. 2020-12-02].
[295] Bod 2.1.2.ii. NKEP, s.30.
[296] Čl. 25 odst. 1 Přepracované směrnice o podpoře využívání energie z OZ.
[297] Bod 2.1.2.iii. NKEP, s. 32.
[298] Bod 2.1.2.iii. INEK, s. 44.
[299] Komise. Commission staff working document - Assessment of the final national energy and climate plan of Germany, SWD(2020) 904 final [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_germany.pdf s. 9 [cit. 2020-12-03].

Závěr

Po rozboru nejvýznamnější regulace v oblasti obnovitelných zdrojů, koncepčních dokumentů a srovnání se zahraničím nelze než dospět k názoru, že obnovitelné zdroje energie v naší zemi nevzkvétají. Po několika pokusech se nám podařilo alespoň rozumně právně definovat obnovitelné zdroje tak, že snad do budoucna ve větší míře nehrozí nedorozumění či výkladové problémy způsobené nepřesnostmi. Dostatečný důraz na rozvoj moderní energetiky založené na obnovitelných zdrojích v českém právu ale nenajdeme. Není to nic nového ani nečekaného, už v druhé části práce věnované historickému vývoji jsem rozpracoval pomalé začátky využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR, do značné míry stimulované evropskou integrací. Kladu si otázku, jak by asi česká legislativa v tomto oboru vypadala, nebýt tlaku ze strany ostatních členských států EU, zejména v podobě předpisů sekundárního práva EU. Určitou úpravu bychom zřejmě dokázali najít, o její propracovanosti už se ale dá pochybovat a představa, že by jakkoliv usnadňovala či urychlovala rozvoj obnovitelných zdrojů energie v ČR se zdá být velice naivní.

V části zabývající se obnovitelnými zdroji energie v ČR dnes jsem prozkoumal některé důležité aspekty současné úpravy energetického práva související s obnovitelnými zdroji. Opět mě dovedly k závěru, že současný stav bez zásadních změn pomáhá rozvoji využívání obnovitelných zdrojů energie a modernizaci české energetiky jen velmi málo a pouze ve vybraných segmentech. Jinde, jako například v oblasti skladování energie, nedostatek úpravy jakýkoliv rozvoj značně brzdí. Při srovnání české a německé úpravy se zdá, jako by ČR byla ne o několik let, ale snad o dekádu pozadu. Efektivní způsob veřejné podpory nám zatím uniká a osvědčená forma aukcí je hudbou budoucnosti. Výjimkou v pomalé trajektorii rozvoje obnovitelných zdrojů energie je doba, kterou v práci nazývám solárním boomem. Není na ni ale rozhodně vzpomínáno jako na dobu úspěšnou – naopak. Snahou o neopakování chyb z doby solárního boomu, zejména v podobě nevhodného nastavení výše podpor, je motivováno téměř veškeré české zákonodárství v oblasti obnovitelných zdrojů. Strach ze zneužití legislativy pak způsobil paralýzu zákonodárce a opuštění většiny existujících programů podpory. Částečně retroaktivní změny ve snaze napravit chyby a s nimi spojené zhoršení právní jistoty pak způsobily snížení zájmu investorů o aktivity v oblasti obnovitelných zdrojů energie v ČR. Programy podpory, kterým jsem se věnoval v závěru třetí části, tedy Nová zelená úsporám a Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, samy o sobě žádnou velkou změnu nepřinesou. Rozhodně nebudou stačit pro dosažení cílů stanovených na evropské úrovni a tím spíše nejsou dostatečné pro zastavení či alespoň značné zmírnění negativních dopadů klimatických změn.

Budoucnost skrývá jistou naději, krotí ji ale znalost historie a současnosti. Tlak EU v oblasti ochrany životního prostředí a tím pádem i využívání obnovitelných zdrojů energie je značný a Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ nedává členským státům mnoho prostoru k odchýlení. Po rozboru transpoziční novely Zákona o podporovaných zdrojích energie se ale nemohu ubránit myšlence, že Česká republika nemá o rozvoj obnovitelných zdrojů energie zájem. Snaha splnit závazky plynoucí z členství v EU je z návrhu zákona zřejmá, ale o opravdovém dopadu těchto změn není možné v tuto chvíli říct nic. Vše bude záležet na politické vůli Ministerstva průmyslu a obchodu, kde ale nic nenaznačuje vstřícnost k modernizaci energetiky. Nový energetický zákon má pak potenciál rozvoj moderní energetiky v ČR usnadnit, zejména v kombinaci s novým stavebním zákonem. Oba předpisy jsou ale zatím v raných fázích zákonodárného procesu, nový energetický zákon dokonce pouze v podobě věcného záměru. Počátek jejich účinnosti si netroufám odhadovat dříve než v polovině roku 2022, takže je před námi ještě poměrně dlouhé čekání.

Nedostatek chuti k podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie v ČR je znát i z důležitého koncepčního dokumentu – Vnitrostátního plánu ČR v oblasti energetiky a klimatu. Velmi dobře ilustruje celou situaci fakt, že ČR není ochotná ani k minimálnímu závazku, který jí stanovuje evropské právo. Navíc není jasné, jak opatření navržená k dosažení nižšího zvoleného závazku jeho splnění zajistí. Nedostatek konkrétních opatření je ale těžké českým úřadům vyčítat, když stejným nedostatek trpí i plán německý. V tak turbulentní a rychle se vyvíjející oblasti, jakou využívání obnovitelných zdrojů energie jistě je, není dlouhodobé plánování vůbec jednoduché a při nestálém zájmu veřejnosti i politické reprezentace je pak téměř nemožné. Vyčítat už ale lze nedostatečné ambice tvůrců plánu, jakož i vlády ČR. Bez ambiciózních cílů a snahy o změnu se totiž negativním důsledkům klimatických změn těžko vyhneme a hrozí tak, že se staneme černými pasažéry Evropy, neochotnými přiložit ruku k potřebnému dílu.

Seznam použitých zkratek

Energetický zákon – zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)

ERÚ – Energetický regulační úřad

INEK – Integrierter Nationaler Energie- und Klimaplan (Integrovaný národní energetický a klimatický plán)

Komise – Evropská komise

Listina – Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

Nařízení o energetické statistice – nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008, ze dne 22. října 2008, o energetické statistice

Nařízení o správě energetické unie – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013

Nařízení o vnitřním trhu s elektřinou – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou

NKEP – Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu

Novela 2013 – zákon č. 310/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 407/2012 Sb., a další související zákony

Novela 2020 - návrh zákona novelizující Zákon o podporovaných zdrojích energie a další související zákony, sněmovní tisk č. 870/0

OPPIK – Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost

Pařížská dohoda – dohoda uzavřená na 21. konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změnách klimatu, uzavřená v Paříži v roce 2015, ratifikovaná Českou republikou 4.11.2017 a vyhlášená pod číslem 67/2017 Sb. m. s.

Přepracovaná směrnice o podpoře využívání energie z OZ – směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů

Původní směrnice o podpoře využívání energie z OZ – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES

SEI – Státní energetická inspekce

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

Směrnice o energetické náročnosti budov – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU ze dne 19. května 2010 o energetické náročnosti budov

Směrnice o energetické účinnosti – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES

Směrnice o podpoře elektřiny vyrobené z OZE – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/77/ES ze dne 27. září 2001 o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou

Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou – směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU

SŘS – zákon č. 150/2002 soudní řád správní

Správní řád – zákon č. 500/2004 Sb. správní řád

Ústava – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon o hospodaření energií – zákon č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií

Zákon o rozvoji obnovitelných zdrojů energie (SRN) – Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien z 21. 7. 2014 (BGBl. I S. 1066).

Zákon o životním prostředí – zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Zákon o podporovaných zdrojích energie – zákon č. 165/2012 Sb. o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů

Zákon o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie – zákon č. 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité literatury

BENRATH, Daniel. *Applicable law to hydrogen pipelines for energy purposes in Germany*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020

EICHLEROVÁ, Kateřina, HANDRLICA, Jakub, JASENSKÝ, Martin, KOŘÁN, Jan, KOŠŤÁL, Vratislav, PLÁŠILOVÁ, Doubravka, ZÁKOUCKÝ, Petr. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016

FLEMING, Ruven. *Clean or renewable – hydrogen and power-to-gas in EU energy law*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020

IRENA. *Renewable energy auctions: Status and trends beyond price*. Abu Dhabi: International Renewable Energy Agency, 2019

KLOZ, Martin, MOTLÍK, Jan, PETRŽÍLEK, Petr, TUŽINSKÝ Martin. *Využívání obnovitelných zdrojů energie: právní předpisy s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, ISBN 9788072016709

LEGS. *Právní regulace solárního boomu*. Právní rozhledy. 2010, č. 22

MADEJ, Martin. *Rozumná energetická transformace v podmínkách České republiky z perspektivy roku 2030*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, z. s., 2020

MACHAČKOVÁ, Jana, FIALOVÁ, Eva, KÝVALOVÁ, Miroslava, VÍCHOVÁ, Jitka, HOLENDOVÁ, Lenka, SMÍŠEK, Jaroslav. *Stavební zákon*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018

Mezinárodní panel pro změny klimatu. Summary for policymakers. In: *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge, United Kingdom a New York, NY, USA: Cambridge University Press

SOKOŁOWSKI, Maciej M. *Renewable and citizen energy communities in the European Union: how (not) to regulate community energy in national laws and policies*. Journal of Energy & Natural Resources Law, 2020

VLČEK, Tomáš a ČERNOCH, Filip. *Energetický sektor České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2012

ZDVIHAL, Zdeněk, SVĚRÁKOVÁ, Jana, MED, Jakub, OSADSKÁ, Jana, BLAŽEK, Kamil, FORÝTEK, Michal, SELUCKÁ, Markéta. *Energetický zákon*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019

2 Seznam použitých internetových zdrojů

Asociace energetických manažerů. *Úvod do liberalizované energetiky: Trh s elektřinou* [online]. 2016. Dostupné z https://www.mpo-efekt.cz/upload/7799f3fd595eeee1fa66875530f33e8a/kniha-trh-s-elektrinou.pdf [cit. 2020-11-11]. ISBN 978-80-260-9212-4

BOČEK, Jan, CIBULKA, Jan, KOČÍ, Petr, SEDLÁČEK, Štěpán. *Dobrodružství fotovoltaiky. Proč se ze solární naděje stala zatracovaná cesta české energetiky?* Český rozhlas [online]. Dostupné z https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/fotovoltaika-energetika-obnovitelne-zdroje_1912040600_jab [cit. 2020-11-11]

Bloomberg New Energy Finance. *New Energy Outlook 2016: Long-term projections of the global energy sector: Executive Summary* [online]. Dostupné z http://www.bloomberg.com/company/new-energy-outlook/ [cit. 2020-12-03]

Bundesnetzagentur. *Innovationsausschreibungen / Gebotstermin 1. September 2020* [online]. Dostupné z https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Innovation/Gebotstermin010920/Innov_010920_node.html [cit. 2020-12-01]

Bundesnetzagentur. *Solar Anlagen: Beendete Ausschreibungen* [online]. Dostupné z https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Solaranlagen/BeendeteAusschreibungen/BeendeteAusschreibungen_node.html [cit. 2020-12-01]

Bundesnetzagentur. *Windenergieanlagen auf See* [online]. Dostupné z https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Offshore/offshore-node.html [cit. 2020-12-01]

Bundesnetzagentur. *Windenergieanlagen an Land: Beendete Ausschreibungen* [online]. Dostupné z https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Ausschreibungen/Wind_Onshore/BeendeteAusschreibungen/BeendeteAusschreibungen_node.html [cit. 2020-12-01]

ČTK. *Solárních elektráren v ČR loni přibylo jedno procento* [online]. Dostupné z https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/solarnich-elektraren-v-cr-loni-pribylo-jedno-procento/1844354 [cit. 2020-11-11]

ČTK. *Vláda schválila snížení podpory pro solární elektrárny* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/elektrarny-cr/vlada-schvalila-snizeni-podpory-pro-solarni-elektrarny [cit. 2020-11-11]

Deloitte. *Rozvoj obnovitelných zdrojů do roku 2030* [online]. Dostupné z https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/energy-and-resources/articles/rozvoj-obnovitelnych-zdroju-do-roku-2030.html [cit. 2020-11-11]

Elektřina.cz. *Slovník pojmů Watt peak (Wp)* [online]. Dostupné z https://www.elektrina.cz/slovnik/watt-peak-wp [cit. 2020-11-11]

European Energy Charter. *Concluding document of the Haague konference on the European Energy Charter* [online]. Dostupné z http://www2.ecolex.org/server2neu.php/libcat/docs/TRE/Full/En/TRE160046.pdf [cit. 2020-11-11]

HEFFRON, Raphael. *The Global Future of Energy Law*. International Energy Law Review [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/311913288_The_Global_Future_of_Energy_Law [cit. 2020-11-30]

HERWIG, Bohumil. *Tepelná čerpadla vzduch-vzduch a vzduch-voda: jak fungují a kam se hodí?* [online]. Dostupné z https://www.lupa.cz/clanky/tepelna-cerpadla-vzduch-vzduch-a-vzduch-voda-jak-funguji-a-kam-se-hodi/ [cit. 2020-11-11]

Hospodářské noviny. *O "zelené" podpoře ať rozhodne vláda, říká Alena Vitásková* [online]. Dostupné z https://archiv.ihned.cz/c1-64909490-o-zelene-podpore-at-rozhodne-vlada-rika-alena-vitaskova [cit. 2020-11-11]

JACOBS, Sharon B. *The Energy Prosumer*. Ecology Law Quarterly 2016 [online]. Dostupné z https://scholar.law.colorado.edu/articles/709 [cit. 2020-12-06]

Komora obnovitelných zdrojů energie, z.s. *Challenging the low ambition* [online]. Dostupné z https://www.komoraoze.cz/?fullpage=1&clanek=169 [cit. 2020-11-11].

LOMBARDO, Tom. What Is the Lifespan of a Solar Panel? [online]. Dostupné z https://www.engineering.com/DesignerEdge/DesignerEdgeArticles/ArticleID/7475/What-Is-the-Lifespan-of-a-Solar-Panel.aspx [cit. 2020-11-11]

MATĚJŮ, Dalibor. *Energetika – vybrané pojmy* [online]. Dostupné z https://energetika.tzb-info.cz/9668-energetika-vybrane-pojmy-i [cit. 2020-11-11]

Nová zelená úsporám. *Rodinné domy – zdroje energie* [online]. Dostupné z https://www.novazelenausporam.cz/nabidka-dotaci/rodinne-domy-zdroje-energie/ [cit. 2020-11-11]

Nová zelená úsporám. *O programu* [online]. Dostupné z https://www.novazelenausporam.cz/o-programu/ [cit. 2020-11-11]

oEnergetice. *Infografika: Česká energetika slaví 100 let. Jak se za tu dobu změnila?* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/energetika-v-cr/ceska-energetika-slavi-100-let-se-za-tu-dobu-zmenila [cit. 2020-11-11]

SCHOLZ, Ulrich, ANTE, Johann. *Electricity regulation in Germany: overview* [online]. Dostupné z https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-524-0808?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1 [cit. 2020-12-01]

Skupina ČEZ. *Jak funguje výroba energie z biomasy* [online]. Dostupné z https://www.cez.cz/cs/o-cez/vyrobni-zdroje/obnovitelne-zdroje/biomasa-1/flash-model-jak-funguje-vyroba-energie-z-biomasy [cit. 2020-11-11]

Statista. *Anteil Erneuerbarer Energien am Bruttostromverbrauch in Deutschland in den Jahren 1990 bis 2019* [online]. Dostupné z https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2142/umfrage/erneuerbare-energien-anteil-am-stromverbrauch/#:~:text=Im%20Jahr%202019%20betrug%20der,seit%20dem%20Jahr%201990%20kontinuierlich [cit. 2020-12-02].

The International Energy Charter. *The energy charter treaty* [online]. Dostupné z http://www2.ecolex.org/server2neu.php/libcat/docs/TRE/Full/En/TRE-001209.txt [cit. 2020-11-11]

VOBOŘIL, David. *Větrné elektrárny – princip, rozdělení, elektrárny v ČR* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/elektrina/vetrne-elektrarny-princip-cinnosti-zakladni-rozdeleni [cit. 2020-11-11]

VOBOŘIL, David. *Fotovoltaická elektrárna – princip, funkce a součásti, elektrárny v ČR* [online]. Dostupné z https://oenergetice.cz/elektrarny-svet/fotovoltaicka-elektrarna-princip-funkce-a-soucasti [cit. 2020-11-11]

Wikipedia. *Elektrárna* [online]. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Elektr%C3%A1rna&oldid=19238868 [cit. 2020-11-11]

3 Seznam použitých právních předpisů

Právní předpisy Evropské Unie

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008, ze dne 22. října 2008, o energetické statistice

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/77/ES ze dne 27. září 2001 o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU ze dne 19. května 2010 o energetické náročnosti budov

Smlouva o fungování Evropské unie (Konsolidované znění)

Právní předpisy České republiky

Nařízení vlády č. 189/2018 Sb. o kritériích udržitelnosti biopaliv a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot

Nařízení vlády č. 351/2012 Sb. o kritériích udržitelnosti biopaliv

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Vyhláška Energetického regulačního úřadu č. 150/2007 Sb. o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen
Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 268/2009 Sb. o technických požadavcích na stavby
Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu 214/2001 Sb., kterou se stanoví vymezení zdrojů energie, které budou hodnoceny jako obnovitelné
Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 441/2012 Sb. o stanovení minimální účinnosti užití energie při výrobě elektřiny a tepelné energie
Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech
Zákon č. 137/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů)
Zákon č. 150/2002 soudní řád správní
Zákon č. 165/2012 Sb. o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů
Zákon č. 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů
Zákon č. 222/1994 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci
Zákon č. č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
Zákon č. 310/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 407/2012 Sb., a další související zákony
Zákon č. 330/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů)
Zákon č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií
Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)
Zákon č. 500/2004 Sb. správní řád
Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu

Zákon č. 695/2004 Sb. o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů

Právní předpisy Spolkové republiky Německo

Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien z 21. 7. 2014 (BGBl. I S. 1066)
Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung ze 7. 7. 2005 (BGBl. I S. 1970, 3621)

4 Seznam použité judikatury

Nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 17/11 ze dne 15.5.2012
Rozhodnutí Komise K(2015) 3039 ze dne 29.4.2015
Rozhodnutí Komise (EU) 2015/1585 ze dne 25. listopadu 2014 o režimu podpory SA.33995
Rozhodnutí Komise SA.35177 (2014/NN) ze dne 11. června 2014
Rozhodnutí Komise SA.40171 (2015/NN) ze dne 28. listopadu 2016
Rozhodnutí Komise SA.40171 (2015/NN) ze dne 28. listopadu 2016
Rozhodnutí Komise SA.43182 (2015/N) ze dne 22. srpna 2016
Rozhodnutí Komise SA.43451 (2015/N) ze dne 22. srpna 2016
Rozsudek Tribunálu EU ze dne 10. května 2016, Německo v. Komise, věc T-47/15
Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. března 2019, Spolková republika Německo proti Komisi, věc C-405/16 P
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2018, č. j. 1 As 49/2018-62

5 Seznam ostatních zdrojů

BERANOVSKÝ, Jiří, SRDEČNÝ, Karel, MACHOLDA, František, TRUXA, Jan. *Energie slunce – výroba elektřiny*. Informační publikace, Praha/České Budějovice: EkoWATT, Centrum pro obnovitelné zdroje a úspory energie, 2007
Evropská Komise. Commission staff working document. *Assessment of the final national energy and climate plan of Czechia, SWD(2020) 902 final* [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_czechia.pdf [cit. 2020-11-11]
Evropská Komise. Commission staff working document. *Assessment of the final national energy and climate plan of Czechia, SWD(2020) 902 final* [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_czechia.pdf [cit. 2020-11-11]

Evropská Komise. *Environmental data centre on natural resources: energy resources: geothermal energy* [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/eurostat/web/environmental-data-centre-on-natural-resources-old/natural-resources/energy-resources/geothermal-energy [cit. 2020-11-11]

Evropská Komise. Sdělení ze dne 26. listopadu 1997 o energii pro budoucnost: obnovitelné zdroje energie – Bílá kniha o strategii a akčním plánu (KOM(97) 599) [online] Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/AUTO/?uri=uriserv:l27023 [cit. 2020-11-11]

Evropská Rada. *Usnesení o obnovitelných zdrojích energie* (Úř. věst. C 198, 24.6.1998) [online] Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31998Y0624(01) [cit. 2020-11-11]

Evropská Komise. Rozhodnutí Komise 2009/548/ES ze dne 30. června 2009, kterým se stanoví vzor pro národní akční plány pro energii z obnovitelných zdrojů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES.

Evropská Komise. Rozhodnutí Komise 2007/742/ES ze dne 9.11.2007, kterým se stanoví ekologická kritéria pro udělení ekoznačky Společenství tepelným čerpadlům na elektrický nebo plynový pohon a tepelným čerpadlům absorbujícím plyn.

Evropská Komise. Sdělení evropskému parlamentu, Radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Celounijní posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, Prosazování zelené transformace a podpora hospodářského oživení prostřednictvím integrovaného plánování v oblasti energetiky a klimatu, COM/2020/564 final [online]. Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0564 [cit. 2020-11-11]

Evropská Komise. Zelená kniha. Rámec politiky pro klima a energetiku do roku 2030. COM/2013/0169.

Evropský parlament. *Usnesení o bílé knize* (Úř. věst. C 210, 6.7.1998) [online] Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:51998IP0207 [cit. 2020-11-11]

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. *Národní akční plán pro energii z obnovitelných zdrojů* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54909/62718/649151/priloha001.pdf [cit. 2020-11-11]

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. *Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-

konkurenceschopnost/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost--157679/ [cit. 2020-11-11]

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. *Podíl obnovitelných zdrojů energie na hrubé konečné spotřebě energie 2010-2018* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/obnovitelne-zdroje-energie/podil-obnovitelnych-zdroju-energie-na-hrube-konecne-spotrebe-energie-2010_2018--251296/ [cit. 2020-11-11]

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. *Programový dokument operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014-2020, verze duben 2020* [online]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/2020/12/Programovy-dokument-OP-PIK-listopad-2020-.docx [cit. 2020-11-11]

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. *Prověření přiměřenosti podpory obnovitelných zdrojů energie uvedených do provozu v letech 2006 až 2008* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/cz/energetika/elektroenergetika/obnovitelne-zdroje/provereni-primerenosti-podpory-obnovitelnych-zdroju-energie-uvedenych-do-provozu-v-letech-2006-az-2008--249308/ [cit. 2020-11-11]

Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. *Výroční zpráva OP PIK za rok 2018* [online]. Dostupné z https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/vyrocni-zprava-op-pik-za-rok-2018--249787/ [cit. 2020-11-11]

Ministerstvo životního prostředí České republiky. Připomínky Ministerstva životního prostředí k materiálu s názvem „Věcný záměr energetického zákona“ ze dne 13.7.2020

Ministerstvo životního prostředí České republiky. Směrnice Ministerstva životního prostředí č. 9/2009 o poskytování finančních prostředků ze Státního fondu životního prostředí České republiky v rámci Programu Zelená úsporám

OSN. Dohoda uzavřená na 21. konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změnách klimatu, uzavřená v Paříži v roce 2015, ratifikovaná Českou republikou 4.11.2017 a vyhlášená pod číslem 67/2017 Sb. m. s.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Usnesení hospodářského výboru ze dne 12. 8. 2013, sněmovní tisk č. 1121/1.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 870/0 rozeslaný poslancům dne 20.5.2020, s. 115.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 1121, Novela z. o podporovaných zdrojích energie – EU [online]. Dostupné z https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=1121 [cit. 2020-11-11]

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Usnesení ze dne 13.8.2013 č. 1760

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Usnesení ze dne 20.8.2013 č. 1767

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 372/1999 Sb. o sjednání Dohody k Energetické chartě

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 81/2005 Sb. m. s., o sjednání Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě Organizace spojených národů o změně klimatu.

Státní energetická inspekce. *Zprávy o čerpání prostředků státního rozpočtu SEI za rok 2011, 2012 a 2013* [online]. Dostupné z https://www.cr-sei.cz/?page_id=490 [cit. 2020-11-11]

Vláda. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)

Vláda. Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 407/2012 Sb., a další související zákony č. 310/2013 Dz.

Vláda. Důvodová zpráva k zákonu o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci č. 222/1994 Dz.

Vláda. Důvodová zpráva k Zákonu o podporovaných zdrojích energie, č. 165/2012 Dz.

Vláda. Usnesení č. 581 ze dne 14.7.2014.

Vláda. Usnesení č. 603 ze dne 25.8.2010.

Veřejnoprávní úprava využívání obnovitelných zdrojů energie v České republice

Abstrakt

Tato práce se věnuje veřejnoprávní úpravě využívání obnovitelných zdrojů v České republice. Dává však důraz na silný evropský prvek úpravy a zabývá se též srovnáním české právní úpravy s úpravou zahraniční, konkrétně německou. Jejím účelem je definovat pojmy potřebné k analýze právní úpravy, analyzovat vývoj veřejnoprávní úpravy v oblasti obnovitelných zdrojů energie, popsat současný stav a poskytnout výhled do budoucna, jakož i nabídnout návrhy zkvalitnění právní úpravy. Práce proto v první části poskytuje definice základních pojmů, jakými jsou obnovitelné zdroje energie a jejich jednotlivé druhy, výroba a zdroj elektrické energie. V další části práce za pomoci historické legislativy, jakož i dalších zdrojů sleduje vývoj předmětné regulace na území ČR a detailněji se věnuje úspěšnému programu Zelená úsporám. Chronologicky se práce dostává k současnému stavu regulace využívání obnovitelných zdrojů energie, a to zejména z hlediska jejich veřejné podpory. Proto se zabývá zejména zákonem č. 165/2012 Sb. o podporovaných zdrojích energie, který tvoří hlavní korpus veřejnoprávní úpravy v této oblasti. Není cílem práce zcela popsat a analyzovat text předpisu, spíše zdůraznit některé hlavní aspekty s ohledem na historický vývoj a možnosti rozvoje, které předpis v předmětné oblasti poskytuje. Neboť se jedná o právní předpis s původem v právu Evropské unie, nabízí práce srovnání přístupu zákonodárce v České republice a ve Spolkové republice Německo. Zmíněný předpis ovšem není jediným českým zákonem v oblasti veřejnoprávní regulace obnovitelných zdrojů energie, a proto se práce v menší míře věnuje i další legislativě. Závěrečná a zásadní část práce je pak věnována výhledu do budoucna. K tomu využívá jak již platnou evropskou legislativu, která bude muset být přenesena do českého právního řádu, tak návrhy nové české právní úpravy, které v současné době prochází legislativním procesem. V závěrečné kapitole rozebírá a komentuje koncepční dokument – Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu, podrobuje ho kritice a nakonec porovnává se srovnatelným dokumentem německým.

Klíčová slova: obnovitelné zdroje energie, energetické právo, moderní energetika

Public law regulation of renewable energy sources usage in the Czech Republic

Abstract

This thesis is devoted to the public regulation of renewable sources usage in the Czech Republic. It is however strongly emphasizing the European component of the regulation and it gives some focus to a comparison of Czech regulation with foreign regulation, specifically German. Its objective is to define concepts that are necessary to analyze legal regulation, analyze the evolution of the public law regulation in the area of renewable energy sources, describe current situation and provide some prospect for future, as well as offer suggestions on improvement of the regulation. The thesis therefore in its first part provides definitions of basic concepts, such as renewable energy sources and particular types thereof, production and source of electrical energy. In a following part the thesis using historical legislation as well as other sources follows the evolution of the regulation in question on the Czech territory and focuses on a successful program Zelená úsporám in a greater detail. Chronologically comes the thesis to a current state of regulation of renewable energy sources usage, mainly from a viewpoint of a public support thereof. Hence it concerns mainly about the law No. 165/2012 Sb. on supported energy sources, that makes a major corpus of the public law regulation in this area. It is not the objective of the thesis to describe and analyze the text of the statute completely, rather to emphasize some main aspects with regards to a historical development and possibilities of growth, provided by the statute in the area in question. Because it is a statute derived from the law of the European Union, the thesis offers comparison of the approach of the legislature in the Czech Republic and the Federal Republic of Germany. The aforementioned statute is however not the only Czech law in the area of public regulation of renewable energy sources, so the thesis in a lesser extent also focuses on other legislation. The final and crucial part of the thesis is devoted to a prospect for the future. Thereto it uses already valid European legislation, that will have to be transposed into the Czech legal order, as well as new Czech legal regulation proposals, currently going through the legislative process. In a final chapter it analyzes and comments on a conceptional document – National energy and climate plan of the Czech Republic, subjects it to criticism and finally compares it to a comparable German document.

Key words: renewable energy sources, energy law, modern energetics